HORIA URSU /ANOTIMPURILE DUPĂ ZENOVIE

HORIA URSU

ANOTIMPURILE DUPĂ ZENOVIE

CARTE A RO M A X E ASC Ă
1988

Coperta : *Cristina Pienescu*

ANOTIMPURILE DUPĂ ZENOVIE

Plecase pentru un timp doar, într-'o dimineaţă cu ceaţă, risipită abia tîrziu, spre amiază, cînd Apudul dispăruse de mult dincolo de rîu şi de lanurile mohorîte de porumb.

Dispăruse cu serile de toamnă cu tot. Ce mult îi plăceau lui aceste seri ! Ici, colo, în faţa vitrinelor gălbui, trecători zgribuliţi de frigul umed al sfîrşitului de octombrie. Unii mergeau în vizită cu crizanteme mari şi albe în mîini.

Ca să ajungi undeva, trebuia să ştii drumul în gînd. îngroşa ceaţa cu propria-i răsuflare. Fierbinte, nărăvaşă. Ceasul de pe primărie abia se mai zărea. Nimeni nu-l mai lua în seamă. Chiar dacă îţi făceai ochii praştie, tot nu aflai ora.

Letca închidea la opt. Privi cadranul fosforescent al *Vostokului* pe care îl purta cu tot atîta mîndrie ca atunci cînd îl cumpărase, în urmă cu doi ani, şi iuţi pasul.

Pînă la tutungerie mai avea de mers vreo zece minute şi ea nu făcea monetarul fără el. Punea oblonul şi aştepta cele trei bătăi în uşă. Atunci scotea lanţul de siguranţă şi îl lăsa să intre.

Cînd plecau, ea îi strecura în buzunar pachetul de *Select.* în carieră i se spunea „Lordul**. Trăgea adînc fumul în piept şi nici prin gînd nu-i trecea să pocnească glumeţii peste mutră. Dar nici nu le spunea : „Na-vă, mă, şi vouă !“ Ce venea din partea

ei, nu împărţea cu alţii.

De la bancă s-au dus ţinîndu-se strîns de mijloc la *Minerul îndrăgostit.* Lume puţină, îmbrăcată de lucru. Muzică dulceagă şi chelneri ţîfnoşi. S-au aşezat aproape •de uşă ca să poată pleca neobservaţi şi să scape în acest fel de priviri cu subînţeles.

Pulovărul ei aspru, din lînă ţurcană, era jilav. I-a spus să îl scoată. Nu, a zis ea, privind în jur cu teamă. Cum vrei, a zis el. în adîncul lui însă răsufla uşurat. Gîndul că ar mai şti cineva din sală cum se dezbrăca femeia de lingă el îi tăie răsuflarea. O strînse de mînă atît de tare incit Letcăi ii dădură lacrimile. Cînd se dezmetici, zîmbi încurcat şi făcu semn chelnerului să-i mai aducă o votcă.

In aceeaşi clipă, în restaurant intră Zub de la Paza Contractuală. Mantaua şiroia de apă. Se aşeză la o masă învecinată, după ce mai întîi îşi scutură chipiul.

Toţi se mirau că începuse să plouă şi, după cît se vedea, nu oricum, fără ca ei să prindă de veste.

— Bună ploaie, tov Zub, zise chelnerul care îl ajuta pe Zub — gras, mustăcios şi om de treabă, — să-şi scoată mantaua.

—■ Bună, bună, zise Zub şi se reaşeză cu grijă pe scaun. Faţă de greutatea lui orice lucru părea şubred.

El n-a zis dccît atît : Mai spală lumea de praf gros. Cei din preajmă au rîs. A rîs şi Zub. îşi înfuleca grătarul şi trăgea din vinul de Tîrnave.

Letca l-a privit speriată. O clipă doar, pentru că imediat a zis : Mi-e foame, şi a izbucnit în rîs.

Au comandat crcnvurşti cu muştar, crochete de caşcaval, salam de Sibiu, măsline, şuncă de Praga, două grătare de porc cu cartofi pai şi salată asortată. Vin.

Orchestra înconjurase masa lui Zub care ceruse *Aseară ţi-am luat basma* şi *Marşul* din *Aida.*

Cînta şi el. Timid la început, apoi, încurajat de vio- rist, se dezlănţui de-a binelea. în scurt timp însă obosi şi vru să renunţe.

— Nu vă lăsaţi, dom’şef ! Aşa-i la început, puţin

mai greu, apoi ureche ca tumneavoastră nu ăre nimenea, îl îndemnă din nou vioristul.

Şi Zub nu se lăsă. Se ridică în picioare ca să-l sărute pe muzicant şi răsturnă un pahar care se rostogoli de pe masă.

Letca rîdea. Se vedea cît de colo că se simte bine în societate. Cu totul altfel decît în casa de lîngă Bancă a domnului Safian Mierlă, maistru, cu cişmea în curte şi regina-nopţii de-a lungul zidului mîncat de igrasie de la uşa verandei la intrarea în pivniţă.

Domnul Mierlă vorbea despre ucenicia sa la ,,Solvay“, iar doamna Mierlă croşeta întruna şi ofta ori de cîte ori Letca încerca să vină în ajutor celui care, după toate probabilităţile, avea să-i devină ginere.

Zenovie mînca singur un cozonac cu nucă, iar în ceai îşi punea atîta zahăr încît doamna Mierlă îl bea cle-a dreptul amar.

Seara de joi era grea pentru toţi. In jurul mesei ovale din sufragerie, cumpărată de ocazie dimpreună cu o vitrină şi ceva porţelanuri, se chinuiau să lege două vorbi' fără să reuşească. Sub masă, genunchii fragili ai fetei stăteau cuminţi lîngă genunchii puternici ai lui Zenovie.

Pleca după ce timp de aproape două ore nu făcuse altceva decît să ofteze, să dea din cap şi să mănînce cozonac cu nucă.

Letca îl însoţea pînă la poartă cu inima cît un purice. Mai vii la noi ? îl întreba ea cu o teamă pe care el nu o pricepea.

— Bineînţeles că mai vin, o liniştea el. Deşi, la drept vorbind, m-aş putea răzgîndi. Nu mi-a plăcut niciodată cozonacul cu nucă şi nici să mă conversez cine ştie cît.

O săruta pe gură şi urca în camion. Răsucea cheia de contact, tura puţin motorul, încerca luminile şi pornea.

Camionul lui Zenovie, ziceau vecinii. E ora nouă.

De ce tocmai azi îi era teamă ? De peste o oră se muncea să înţeleagă acest lucru. Şi ce dimineaţă plăcută a avut ! In timp ce lopătaşii îi încărcau camionul, el dormea cu faţa în sus şi gura căscată. Sforăia în voie. Mîinile lîncezeau pe burtă. O vreme, înainte do a adormi, se scărpinase în tihnă, luînd seama doar la mirosul t! u- pului său, tot mai greu de separat de mirosul cîmpului înflorit.

Ş-a trezit brusc, înainte chiar de a fi strigat, presimţind oarecum că se afla la capătul somnului.

O pasăre agăţată de cer se învîrtea în cercuri largi ca intr-un exerciţiu de planorism. I se părea că umbra ei catifelată întîrzie o clipă asupra trupului său obosit, dar nici prin gînd nu-i trecea să facă vreo legătură între pasăre şi propriile-i pleoape.

Soarele era la amiază. Se ridică în capul oaselor şi aşteptă să mai fie strigat o dată. A răspuns şec : Aici. S-a sculat şi s-a îndreptat cu mers clătinat spre rîu. Camionul îl aştepta încărcat. Era ultimul transport. Monumentul putea să mai rabde.

La Coloană nu s-au mirat cînd l-au văzut intrînd în curte aşa devreme. Nici cînd a scos din cabină un braţ de flori de cîmp pe care le-a legat cu un fir subţire de sîrmă ca să le ducă mai uşor aşa.

După ce şi-a potrivit basca prăfuită pe capul chilug, a dat bună ziua la toţi şi a luat-o din loc însoţit de urările de noroc ale mecanicilor care trebăluiau sub maşini ori sub capote.

Şi uite că i se făcu teamă din senin. Ca să-i treacă timpul mai iute, intră în vorbă cu barmanul.

— Dacă merg bine lucrurile, în două săptămîni monumentul e gata.

— O fi înalt ? se interesă barmanul. Unii zic că e mai ceva decît biserica, da’ io nu cred. Cine l-o fi proiectat ?

— Unu’ de la primărie.

— îl cunoşti ?

— Nu, da’ ştiu cine pune placa de marmură.

— Cine ?

— O cunoştinţă de-a mea de la „Drum Nou“.

— Ala cu cavourile ? Zenovie încuviinţă din cap. îl cunosc şi eu, zise barmanul. Freca de zor nişte

tacîmuri cu nisip.

— Le faci curate, observă Zenovie.

— Să li se vadă argintu', dom'le. Dacă vine cineva la tnagurare şi-i dă prin gînd să intre, ce mă fac ?

— Nu vine, fii fără grijă, deşi, dacă ne gîndim bine...

— Şi ce-o să scrie pe placă ?

— Nu ştiu.

— Ziceai că îl ştii pe ăla cu placa.

— îl ştiu, da' el numai o taie şi o aranjează. Alţii fac textul.

— Lipsea aşa ceva pe-acilea. în alte oraşe vezi la tot pasul.

Or fi avînd mai mulţi eroi.

— Tot ce se poate, admise barmanul. Dă florile alea încoace să le pun in apă, că, dacă le mai ţii mult aşa şi te mai gîndeşti la cine ştie ce, te dă afară ăia de te duci cu ele la ei.

— Că bine zici. Azi le-am cules . Mai dă-mi cinzeci. Barmanul, de prin Giurgiu de loc, măsură cu generozitate încă cincizeci de votcă şi întinse paharul lui Zenovie. Apoi puse florile în chiuveta zincată a tejghelei şi deschise robinetul.

Privi în jur nemulţumit şi zise : Ar trebui schimbat mobilierul, lambriurile... Zugrăvit... Alte lămpi... Aşa nu se mai poate. Fac chiar acum un referat de necesitate şi scriu pe el „urgent".

— Neapărat, îl încurajă Zenovie. Cere şi nişte băuturi mai... aşa... cu etichete din alea... să-ţi pară rău după sticlă...

— Pînă cînd, dom'le ? se înfierbîntă barmanul. Aia şi-a dat viaţa pentru ţară şi acum să nu aibă omu' unde să bea ceva special într-un local ca lumea. Şi unde, dom'le ? La un pas de monoment !

Era roşu de supărare. Gîfîia. îşi turnă şi lui un pahar de vin cu sifon şi îl bău pe nerăsuflate. Ciuli urechile : nu se înşela. Se auzea un marş funebru.

— Trebuie să fie Rîbinski, Dumnezeu să-l ierte ! îşi scoase şorţul alb şi ieşi grăbit în faţa bufetului.

Zenovie numără banii pe care îi datora, plus trei lei, şi ieşi şi el. Regreta doar că n-a avut timp să

spună că el căra nisipul şi armătura şi cimentul pentru monument. Şi ce mai era de trebuinţă.

Afară, scutură florile, apoi îşi văzu de drum fără să se ferească de căldura năucitoare a zilei care îi uscă pe loc gîtlejul. Mergea cu arsura asta în gît.

Mai trecuse o dată printr-o lumină ca asta, la puţin timp după ce i-a spus lui Guşă să ţină pentru sine flanela de corp, cu etichetă, şi o duzină de cărţi poştale nescrise. îşi păstra doar scrisorile.

Şi eu aş face la fel, a zis Guşă. Aşa ceva n-am citit în viaţa mea. Tot al zecelea cuvînt „te iubesc[1]*. Dacă fata asta te aşteaptă, ţi-a pus Dumnezeu mina în cap, Zenovie, băiatule ! Ascultă-mă pe mine, că mă pricep la scrisori.

Zenovie stătea pe marginea şanţului şi trăgea dintr-o *Naţională* cu gîndul aiurea. Guşă umbla încoace şi-ncolo pe taluz, cu boneta dată pe ceafă, gol pînă la brîu, cafeniu şi lucios ca o sticlă de bere.

— Pentru ea aş fi săpat singur şanţul ăsta. N-a vrut fata să danseze, n-o putea obliga. E drept că nici tu nu trebuia să-l împingi pe ăla să dea cu capu' de masă. Chiar dacă îi miroseti gura şi cînta prost. Mai ales că şi mie îmi place *Marşu' din Aida.* Chestia aia, dracu' s-o ia, recunosc, urîtă treabă... Acum, cc-a fost, a fost. Ieşi de-aici şi îţi vezi de drum. Mie îmi pare rău după tine. Mai schimbam o vorbă. Şi ţie, poate, o să-ţi pară rău, într-un fel... Aşa scrisori n-o să mai primeşti. Da', trebuie să recunosc, nici să o ţii în braţe nu e puţin lucru. E chiar mai... Eh, bat cîmpii, fir-aş eu al dracului ! Să mă chemi şi pe mine la nuntă ! Cer o învoire de douăşpatru de ore, mă pun la şpiţ şi vin şi eu să o dansez o dată. O singură dată...

A doua zi, pe la amiază, era în stradă cu legătura de scrisori sub braţ. Se învîrtea în loc neştiind încotro s-o apuce. Noroc că un gardian cocoţat pe zid i-a strigat să se care de acolo.

— Cam pe unde vine gara ?

Gardianul i-a desenat drumul în aer cu braţul liber, iar el i-a mulţumit ducînd două degete la tîmplă. Apoi s-a uitat la soare pînă şi-a pierdut vederea. A pornit la întîmplare.

Apudul era cum îl lăsase. Doar pe Letca a început să o vadă prin ochii lui Guşă, de puşcăriaş pe viaţă, şi lucrul ăsta îl scotea din sărite.

Omul, domnule Zenovie, cînd pierde înţelesul suferinţei, nu mai este om. Ce gînduri puteau să-i mai treacă doamnei Szedlacsek prin cap ! Vorbea cu ea printre şiroaiele de apă şi clăbucii de săpun care îi spălau umerii, gîtul, obrajii.

Ea îl privea nemişcată de pe banca de mesteacăn, cu mîinile năpădite de pete maronii împreunate în poala largă a rochiei de aţică.

— Vă duceţi deci, domnule Zenovie...

— De ce să nu mă duc ?

— De fapt, aşa-i... Ar fi păcat să nu vă duceţi... Ar trebui să vă calc pantalonii. Să fie dunga proaspătă.

— Dacă puteţi, n-ar fi rău. îl usturau ochii de săpun. O ureche îi era înfundată.

S-a ridicat şi s-a îndreptat spre bucătăria de vară. El a smuls prosopul alb pus la îndemînă pe sîrma de rufe întinsă între cireş şi magazie şi a început să-şi şteargă bine pielea bronzată.

In buzunarul salopetei avea o lamă de ras nouă. Bărbieritul îl odihnea. Făcea lucrul acesta o dată pe săptă- mînă, sîmbăta. în restul zilelor, chipul îi era ascuns de o barbă aspră, aurie.

La ora aceea, Negovan, benzinarul, moţăia pentru ultima oară în cutia lui de sticlă pe care scria PECO. Dacă venea cîte un cunoscut să dea telefon în oraş după medic sau miliţie, Negovan ieşea din cabină să se mai dezmorţească şi să nu se spună că trage cu urechea.

In fiecare zi trecea pe acolo poştaşul. Negovan îl ţinea de vorbă atît cît să poată răsfoi ziarul. l-l înapoia după aceea. Poştaşul se urca din nou pe bicicletă şi îl lăsa pe Negovan să caşte.

Negovan avea de lucru mai mult cu autobuzele şi cu şoferii de la Coloană. Cînd printre călătorii care se zgîiau la uniforma uşoară din doc albastru se nimerea şi o femeie ,,bine", fardată adică violent şi cu cercei mari de aur în urechi, Negovan punea

în uşa cabinei un bilet pe care scria „Plecat la birou", apoi urca în autobuz să-şi încerce norocul. Uneori, biletul lui Negovan putea fi citit o zi întreagă. Cu toate acestea, cererea sa de amînare **a** pensionării a fost respinsă. Se aştepta un om nou.

Cînd s-a hotărît să se mute de la baraci, Zenovie l-a întrebat pe Negovan dacă nu ştia cumva o gazdă.

— O gazdă ? Negovan şi-a dat cascheta pe ceafă ca să-şi scarpine ţeasta lucioasă, năpădită de negi, aşa ceva Zenovie nu mai văzuse, şi l-a privit atent în ochi de parcă răspunsul s-ar fi aflat chiar acolo, în adîncul ochilor săi albaştri. O gazdă, care va să zică... Negovan îşi masa de zor ceafa. între timp descoperise conturul ciudat al unei pete de ulei, semăna cu nu ştiu ce ţară, după părerea lui, şi începu să zîmbească fericit cu gîndul la o excursie în grup la Geoagiu-Băi pe care o făcuse sau urma să o facă.

— Te muţi în gazdă deci... Uite : întinse braţul cu care pînă atunci se scărpinase, vezi plopul ăla ? La numărul douăşcinci locuieşte o familie de actori de curînd ieşiţi la pensie. Au colindat toată ţara. Un an aici, doi dincolo, şi tot aşa pînă cînd, bătrîni şi singuri, s-au stabilit la Apud. Fii atent însă ! Numai cu doamna tratezi ! în nici un caz cu el. Chiar dacă îţi spun că pe numele lui e trecută casa. Ea conduce. E în stare să anuleze orice înţelegere, oricît de avantajoasă, dacă s-a încheiat fără aprobarea ei.

Asta se întîmpla dimineaţa. Spre amiază, la nioi două sute de metri de staţia lui Negovan — strada, pavată de mîntuială cu cuburi de granit , cobora lin spre Mureş — Clemente Lupu stătea în poarta casei şi se minuna de agilitatea şi de rezistenţa celor doi bărbaţi care meştereau ceva în vîrful stîlpului de care spînzura un bec cu emailul abajurului de tablă plesnit în cîteva locuri — nu întotdeauna pietricelele aruncate din praştie de copiii măcelarului nimereau para de sticlă — pe o căldură care transforma în performanţă simplul fapt de a sta în picioare chiar şi la umbră, la bufetul gării, cu

o halbă de bere în mină.

Cum zicea unul de la finanţe : „Verticalitatea, domnilor, (ţinea mereu degetul cel mare al dreptei făcută pumn în sus, în timp ce degetul cel mare al stîngii se ascundea sub vestă, undeva în preajma axilei) e lucru mare !“ Apoi, mai comanda un rînd şi încă unul. Era zi de chenzină.

— Electricieni sînteţi ? i-a întrebat Clemente într-o doară.

— Al cui e cireşul ? i-a strigat unul dintre ei.

Clemente a întors mirat capul — poarta este deschisă — de parcă n-ar fi ştiut de care cireş e vorba.

— Al nostru, al cui să fie, a zis el după un timp cu mîndrie, chinuindu-se apoi să-şi amintească dacă i s-a răspuns la întrebare.

Oare cum se vedea de sus, stînd fără nici o treabă ? La urma urmei, ce se vede contează mai puţin. Prin firele lungi pe care s-ar fi uscat în voie toate rufele spălate ale oraşului, treceau cine ştie cîţi volţi, tăcuţi, invizibili, la o palmă deasupra capetelor năduşite de transpiraţie ale electricienilor, căci era limpede că altceva nu puteau fi.

Unul semăna cu o pasăre. Trebuia doar să dea din mîinile lungi, subţiri şi păroase care îi ieşeau din mîne- cile suflecate ale cămăşii în carouri.

Schimbau o lozincă veche, ştearsă, cu una nouă. Locomotiva de la UPSA evacua zgura pe linia năpădită de buruieni din spatele grădinii de zarzavat a doamnei Co- sici. Linie de manevră. Dincolo de terasamentul înalt se vedeau acoperişurile barăcilor cu gudronul încins şi, mai departe, vîrfurile plopilor care înconjurau stadionul.

Electricienii au coborît de pe stîlp şi s-au aşezat să mănînce sub plop în iarba prăfuită.

— Spuneţi-mi şi mie...

Cei doi mestecau cu nepăsare de parcă nu lor li s-ar fi adresat, intr-un moment mai puţin potrivit, e drept, vocea aia.

— Aş vrea să ştiu...

Electricienii mestecau înainte îndîrjiţi, ai fi zis, de insistenţa şi neobrăzarea tipului. Masa era sfîntă pentru ei.

— O caut pe doamna Szedlacsek.

Tonul de data aceasta hotărît al cetăţeanului a risipit pe loc orice rezervă. Grăsanul a ridicat primul ochii. Chipul îi radia de bucurie. Şi-a privit tovarăşul de a cărui aprobare avea se pare nevoie şi a zis : Nu ştim, dom'le... Noi cu lozinca... ştiţi... Noi nu ştim nimic ! Poate bătrînul ăsta care se zgîieşte la noi de cînd am venit. El dacă n-o fi ştiind ceva. Noi am înlocuit lozinca şi acum ne ducem...

Ca la un ordin şi-au strîns lucrurile şi au luat-o din loc. După cîţiva paşi repezi, şi-au regăsit ritmul lor obişnuit. Călcau visători ca doi turişti într-un oraş necunoscut. înfăţişarea lor de marionete blajine nu atrăgea cu nimic atenţia puţinilor trecători surprinşi de caniculă.

— Ştiţi cumva unde locuieşte doamna Clara Szedlad csek, domnule ? Excesul de politeţe la care se obliga îl costa pe Zenovie cit un drum pe ceaţă şi polei.

Bătrînul dădu afirmativ din cap şi bombăni mai mult pentru sine : Ştiu, cum să nu ştiu. Preciză apoi cu voce tare : în casa mea, domnule !

— Sînteţi domnul Szedlacsek ?

— Sînt Clemente Lupu. Doamna de care întrebaţi este soţia mea. Zenovie a intrat în curte cu siguranţa celui care se întoarce într-un loc cunoscut, stînjenit doar de valiza veche şi grea — grea chiar şi pentru un om de statura lui.

Sub cireş, s-a oprit, a lăsat valiza cu precauţie pe trotuarul îngust şi, după ce şi-a aranjat vestonul alunecat într-o parte, a zis : Mă numesc Hinortean Zenovie.

— Mă bucur, a zis bătrînul fără urmă de reticenţă în glas. îi plăcea vocea tînărului, ca şi mîna pe care o strîn- gea : puternică, bărbătească.

Zenovie s-a aşezat apoi pe valiză şi l-a lăsat pe bătrîn să-l privească în voie. Semăna cu un soldat care se întorcea acasă într-un tren cu toate locurile

ocupate. Cînd te întorci, e bine şi pe culoar. Mai vine cîte o femeie să ia aer, chipurile, şi o poţi studia în linişte din profil înainte de a intra cu ea în vorbă. Profilul nu înşală şi timpul trece mai uşor aşa.

— Veniţi de departe, domnule... Mă iertaţi, nu v-am reţinut numele.

— Zenovie, zise el moale. într-un fel, da... Zîmbi.

înainte de a se despărţi, după ce au mai vorbit de una de alta — printre altele, Zenovie află şi numele viitoarei sale gazde — benzinarul l-a întrebat : Şi zici că te-ai întors, Zenovie ?

— Domnule Zenovie, iertaţi-mi indiscreţia...

— Vreţi să ştiţi cu ce mă ocup şi ce caut. Am citit anunţul clin geam şi...

Nu avu însă timp să-şi termine gîndul pentru că apăru doamna Szedlacsek şi Zenovie se grăbi să o salute.

Pantalonii, bine căleaţi — mai păstrau ceva încă din căldura fierului — îl făceau şi mai înalt. Nici nu observase' cînd anume îi pusese bătrîna pe scaunul din verandă.

Ea era din nou pe bancă în aceeaşi nemişcare. Văzînd-o ai 1'i spus că toată viaţa ei nu făcuse nimic altceva clccît să stea şi să rumege lumea. Iar lumea, spre surprinderea ei, nu făcuse altceva decît să-i dea dreptate la tot pasul.

— Dacă vrei să aduci femei aici, domnule Zenovie, eu n-am nimic împotrivă. Nu mă deranjează, cum nu mă deranjează că vii de unde vii. Să n-ai însă pretenţii să îţi spăl cearceafurile, i-a spus ea cînd au discutat condiţiile chiriei. în bucătărie căldura era insuportabilă. Un mic aragaz cu trei ochiuri aşezat pe plita sobei din fontă, uria-şă in raport cu încăperea, ar fi rezolvat problema. Dar o anume nepăsare, sau încetineală, prelungea o stare pe caro, la intervale variabile, o denunţau cu toţii.

Tăceau şi priveau castronul cu supă aproape plin din care se ridicau fuioare subţiri de aburi ademenitori.

Domnul Lupu a turnat ţuică în. pahare. Mîna îi

tremura. Se auzea clinchetul paharului lovit de gîtul lung al sticlei de un litru.

Doamna Szedlacsek avea ochi căprui. încă frumoşi. Cei doi bărbaţi au ciocnit scurt. Au băut. Apoi au început să mănînce cu capetele plecate.

Gata îmbrăcat, Zenovie se mai privi o dată în oglinda mare, ovală a dormitorului cu storurile pe jumătate lăsate, în care mobila veche, de culoarea mierii de salcîm tremura abia perceptibil, şi ieşi în curte.

— Arătaţi foarte bine, domnule Zenovie, a zis bătrîna doamnă cînd şi-a văzut chiriaşul în capul scării gata ele plecare. Să nu uitaţi florile. Sînt foarte frumoase. La firul acela do sîrmă puteţi renunţa. Să umblaţi sănătos !

Spunînd acestea, Clara Szedlacsek intră în casă şi, ca întotdeauna la ora aceea, îşi lua o carte de pe gheridonul clin lemn de cireş aşezat într-un colţ al sufrageriei, pe partea geamurilor joase cu lemnăria bine conservată sub luciul mat al vopselei crem.

Petru Cain a lăsat multă vreme uşa deschisă ca să iasă fumul greu de *Naţionale.* Se însera şi se gîndea cu teamă că iarăşi nu va putea dormi.

Stînd în prag, privea strada cu detaşarea precaută a colecţionarului de profesie şi îşi zicea că, pînă sc va în- vîrti de trei ori cu stropitoarea pe trotuarul prăfuit din faţa casei, aerul din cameră va fi din nou curat. Doar tuşea sa va fi mai ascuţită şi bătăile inimii mai grăbite.

Despre fumul care se risipea odată cu dangătul clopotelor de la biserica Sfîntul Nicolae ar fi fost, socotea el, puţine de spus, iar despre durerea care îi sfîrteca măruntaiele nu găsea de cuviinţă să vorbească.

Trecutul meu ? Hm ! Această neputinţă. Dar al lui ? îl mai vedea încă pe Zenovie, fiul lui Semproniu cel Mare, în faţa ochilor săi melancolici şi, pe chipul palid şi supt, fericit întregit de 'o barbă curată şi deasă, înflori un zîmbet cald.

Tot într-o zi ca asta a plecat şi Semproniu la Budapesta şi de acolo mai departe, la Hamburg, apoi la Pitts- burg, Pennsylvania, ca să lucreze

optsprezece ani în schimbul de noapte la o topitorie. Se plătea mai bine.

Cînd s-a întors, avea la bancă cîteva milioane şi planuri pentru două vieţi. într-o miercuri, banca a dat faliment, apoi a izbucnit războiul.

Doamne, cum mai trece vremea ! Parcă ieri îl întîl— nise pe Zenovie. Cu căciula de oaie căzută pe ochi roasă în cîteva locuri de molii trăgea cu opinteli o sanie nouă din care pricină, în urma sa, zăpada care acoperea oraşul de la amiază ruginea.

Strigătele copiilor ieşiţi la sănius pe Dîmbul Morii răz- băteau pînă în piaţa oraşului. în curînd aveau să fie acoperite de dangătul clopotelor de la Sfîntul Nicolae.

Ninsoarea împrospătase aerul şi oamenii respirau mai uşor. La aprozare se vindeau brazi. în case mirosea a leşie şi a seîndură udă.

— Vă duceţi la noi, domnule Cain ? l-a întrebat Zenovie dîndu-şi căciula pe ceafă. Avea respiraţia sacadată şi zîmbetul mulţumit al celui ce urcă o pantă spre al cărei capăt nu îndrăzneşte să privească, dar pe care îl simte tot mai aproape cu fiecare pas, ca şi cum totul s-ar petrece în el, pe o linie imaginară asemenea Ecuatorului sau Meridianului Greenwich.

— Tu ce crezi ? Copilul îl privea în ochi. Albaştri, adinei. Lucrurile cădeau în ei ca într-o fîntînă.

— Eu cred că Semproniu o să se bucure.

— Aşa o fi, dacă zici tu.

— Să nu vă grăbiţi să plecaţi. Semproniu nu se simte prea bine. Mă întorc repede. Cobor şi eu Dîmbul Morii de două ori şi mă întorc. Vă rog să nu plecaţi, domnule Cain.

— Fii liniştit, Zenovie. Un ramolit ca mine nu se mai poate grăbi. Cît despre Semproniu, să nu-ţi faci griji. Nu e el cel Mare ? E făcut din lemn de corăbii. Ţine cît marea.

Se opri de teamă să nu trezească bănuieli în mintea iscoditoare a copilului. Mai mult decît şubrezenia lui Semproniu, vădită în ultima vreme, ceea ce îl punea pe gînduri pe Cain erau

momentele prelungite de absenţă ale prietenului său. Stăteau în atelier ceasuri întregi fără să facă ceva.

In curte, zăpada era măturată între poartă şi ,,vilă“ atît cît să poată trece un singur om. încă ningea cu fulgi mari şi, din această pricină, lumina spre care se îndrepta părea foarte îndepărtată. Nemişcarea şi liniştea din curte şi din casă întăreau şi mai mult iluzia depărtării.

Ajuns la uşă, se scutură de zăpadă cu răbdare, îşi netezi barba stufoasă, rebelă de obicei, domesticită acum de ninsoare, şi intră fără să mai bată, ca unul de-ai casei.

Semproniu dormea într-un fotoliu vechi aşezat pe patru cărămizi. Sforăia cu capul căzut pe un umăr. La un moment dat a deschis ochii. A zîmbit şi s-a întors în somnul său liniştit. Ştia că nu mai este singur.

S-a trezit de-a binelea după vreo jumătate de oră. Petru tot acolo era. Doar vinul pe care acesta îl băuse şi stratul tot mai gros ,de zăpadă care apleca creanga subţire de cireş din dreptul ferestrei ar fi putut spune ceva despre timpul scurs.

— Cum te simţi ? întrebă Petru cînd crezu că Semproniu era destul de treaz ca să audă întrebarea.

— Biine, biine, zise el. Apăsa pe cuvinte ca să tic cit mai convingător. îşi scoase punga de tutun din buzunarul pantalonilor vătuiţi. Pipa era pe masă şi Petru i-o întinse.

„Vila", o clădire înaltă, netencuită şi izolată de atelier prin cîteva straturi de ceapă şi usturoi, aveţi un perete întreg din sticlă. Prin el, soarele pătrundea în casă în voie tot timpul anului. Cădea pe o masă de douăsprezece persoane. Ca să ajungi la masa aceea la care Sem- proniu stătea singur

ceasuri întregi cu o pufoaică pe umeri — nici vara nu se despărţea de ea — şi cu pipa intre dinţi, trebuia să urci b scară în spirală din lemn nelustruit.

Afacerile se încheiau în curte. Oamenii plăteau şi îşi luau sicriul. Preţurile erau fixe. Marfa era bună şi nu făcea nimănui rabat. Un singur sicriu a fost scos de acolo fără bani.

...S-a întîmplat primăvara. Mugurii de salcie plesneau de căldură pe malul rîului şi copiii izbeau zidurile caselor cu bani vechi.

De cîteva zile Semproniu admira curajul omului de pe biserică. El avea rău de înălţime. Ar fi vrut să-l cunoască pe temerar. Singurătatea îl apăsa aşa cum, nu ştia de ce, simţea că îl apăsa şi pe bărbatul care atîrna de crucea bisericii deasupra mulţimii de gură-cască înconjurat de un stol de porumbei.

Lăsă binoclul, îşi curăţă pipa cu răbdare şi bău ultimele picături de ceai din ceaşca albă de porţelan. Părăsi apoi „vila" şi se îndreptă spre atelier ca să mai tragă la rindea.

A muncit pînă spre seară fără nici un gînd. Apoi, aşa cum unii se odihnesc pe un scaun sau pe pragul casei şi se uită în jur cu îngăduinţă, s-a îmbătat şi a adormit.

Cînd s-a trezit, Maria cea de mai tîrziu se pregătea să bată la uşă a doua oară.

Străbătuse oraşul cu sufletul la gură. Se mai lupta cu secundele, dar el murise chircit de durere după ce încercase parcă o clipă să scoată o săgeată nevăzută înfiptă intre coaste în preajma inimii. Rînjetul de pe chipul acoperit de o sudoare rece întreţinea iluzia vieţii în ciuda ochilor sticloşi şi a trupului inert.

Ceilalţi au înţeles înaintea ei şi au pus apă la încălzit. Trebuia chemat medicul ca să constate decesul. Domnul Cernat a promis să se ocupe de toate formalităţile legate de înmormîntare. Vorbea şi se mişca de parcă ar fi fost vorba de un lucru obişnuit, chiar plăcut, cum ar fi de exemplu

alegerea vinului de sărbători sau procurarea biletelor la un spectacol de teatru cu o piesă văzută în vremea studenţiei şi pe care se pregătea să o redescopere pe o scenă improvizată într-un decor prăfuit şi într-o interpretare care îl ducea cu gîndul la nume familiare şi celebre totodată.

îşi încheie nasturii fulgarinului — uzat, de culoarea tutunului, cu pete vechi pe care nici o curăţătorie nu le mai putea scoate — îşi sărută soţia pe frunte şi strînse din nou braţul tinerei femei în semn de compasiune, dar şi de solidaritate cu ideea de demnitate în faţa durerii de la care nu trebuie să abdici nicicînd.

Trezită din toropeală, Maria anunţă că de sicriu se va ocupa chiar ea.

— Dacă vreţi, ar fi... Cum doriţi... Eu v-am oferit serviciile mele. Curajul dumneavoastră onorează însă memoria celui dispărut. îi dădu adresa lui Semproniu şi plecă grăbit. Avea atîtea altele de făcut.

Dinăuntru se auzi un mormăit care putea însemna orice. Apăsă pe clanţă şi intră, odată cu soarele şi cu un miros de gutui abia simţit.

Semproniu se ridică cu greu în capul oaselor, convins fiind la această a doua bătaie că şi prima fusese la fel de adevărată. O mai simţea încă în tîmple ca pe un zvîc- net al sîngelui, ca pe un fîlfîit îndepărtat de aripi.

Se uita la femeie ca la o corabie olandeză eşuată pe o limbă aurie de nisip, cu puntea şi cala doldora de bogăţii.

A înţeles dintr-o ochire că era altceva decît femeile pe care le expedia el dimineaţa cu trăsura lui Gorocea, «cu cîte o sută de lei în poşetă, pentru fleacuri, plus douăzeci şi cinci în pumn pentru birjă.

Hotărît lucru : una ca ea nu întîlneşti de două ori în viaţă. Admitea lucrul acesta de la început şi nu cum se întimplă de obicei, doar cînd era pe punctul de a o pierde, atunci cînd, 'obosită sau plictisită, femeia se hotăra să plece şi să nu se mai

întoarcă niciodată.

Se încălţă atît de repede încît Maria nu avu cu siguranţă timp să-i vadă ciorapii de lînă prost cîrpiţi chiar de mîna lui, fugi la ciobul de oglindă care spînzura deasupra ligheanului aşezat pe un taburet aproape de soba din fontă, îşi trecu degetele prin părul încîlcit şi, după ce îşi potrivi cămaşa în pantaloni, socoti că se putea în •sfîrşit înfăţişa femeii.

în tot acest timp, Maria a rămas nemişcată în dreptunghiul ei de lumină cu mîna încleştată pe clanţă.

Comportamentul bărbatului a făcut-o să zîmbească. A zîmbit chiar şi atunci cînd, întrebînd-o ceremonios Sem- proniu : Cu ce vă putem servi, doamnă ?, a zis : Aş dori un sicriu !

— Un sicriu ? se miră Semproniu.

— Da, domnule, doar un sicriu, zise Maria şi ochii ei luciră o clipă ca un cuţit.

— Aici e tot ce am, zise el, răsucind un comutator, în celălalt capăt al încăperii erau vreo şapte, opt sicrie. Puteţi alege. Sînt garantate pînă la Judecata de Apoi.

Maria nu-l mai lua în seamă. Trecea aiurită de la un •sicriu la altul, mai degrabă descumpănită de o stranie şi neaşteptată frumuseţe decît îndurerată.

într-un tîrziu, a pus mîna pe unul la întîmplare şi a zis : Acesta ! Era un sicriu din lemn de stejar, simplu şi greu, cu luciu mat, cum îşi mai cîştigă uneori obiectele din lemn după o îndelungată folosinţă în gospodărie.

— Dacă îmi daţi adresa, vi l-aş putea trimite acasă peste vreo două ore cu un camion. Aştept un transport ■de cherestea.

— Vă mulţumesc, a zis Maria. Cît vă datorez ?

— Preţurile sînt afişate afară.

— Mercurialul deci...

— Oarecum...

— Vă . place meseria asta ?

— Trebuie să aibă cineva grijă şi de cei morţi, că **de** cei vii, slavă Domnului...

Tăcu o clipă apoi, fără nici o pregătire şi fără să

clipească măcar zise : Nu beţi un ceai cu mine ? între timp vine camionul.

Lista de preţuri, vizibilă de la poartă, umplea un fel de afişier închis cu o plasă de sîrmă, ceva în genul panourilor cu instrucţiuni pentru prevenirea şi stingerea incendiilor.

— Invitaţia dumitale este cel puţin la fel de curioasă ca lista de preţuri, zise Maria, cu o întîrziere voită, asemenea cămătarilor care întorc pe toate feţele obiectul **pe** care vrei să-l amanetezi, fără a trăda în vreun fel interesul pentru ofertă, încercînd, dimpotrivă, pe cît posibil, să îţi sugereze valoarea lui scăzută şi că doar din motive umanitare ar accepta să-şi încarce rafturile cu încă **un** lucru nefolositor.

Scoase din poşetă un plic cu bani şi îl întinse lui Sem- proniu : Reţine, te rog, de aici cît ţi se cuvine.

Semproniu luă banii, dar era limpede că bancnotele acelea albăstrii îl interesau mai puţin. Se simţea gol. Sărac. Un păduche bătrîn. Ea era tînără. Cu adevărat puternică. Puternică şi frumoasă. Ca moartea. Doar netoţii se tem de ea. Pentru că nu ştiu să moară. El, de exemplu, din patul ei s-ar duce direct în groapă. Să crăpi făcînd dragoste cu ea. Cine dracu i-o fi bărbat ?

Se uită la bani ca la o mină cu explozie întîrziată, apoi îi restitui aşa cum îi primise. Cu un gest la fel de hotărît. Măcar dacă săreau în aer, să fi fost din vina lui.

— Sînt prea puţini ?

— Nu.

— Atunci ?

— N-am văzut de mult o cucoană să-mi numere banii în palmă. Rînji.

— Eşti un mizerabil ! Soţul meu e mort de cîteva ore, cu străbat oraşul ăsta nenorocit pe jos, iar dumneata.. Aşa respecţi durerea celor care îţi calcă pragul ?

— Dar banii pe care mi i-aţi zvîrlit ca unui chelner ? Cu ei cum rămîne ? Nu văd cu ce am greşit cînd am vrut 6ă vă ajut. Aveţi timp o viaţă

întreagă să plîngeţi. Ziceam să schimb şi eu o vorbă cu cineva... Nimic mai mult. Daţi-mi plicul ăla înapoi să-mi iau banii, şi vă rog să mă iertaţi.

în timp ce Semproniu îşi număra banii în silă, Maria stătea rezemată de tocul uşii, cu ochii închişi şi braţele atîr- nînd. Simţea cum se prăbuşeşte, încet ca o făptură de ceară, dar nu încerca să se împotrivească. Nu pentru că i-ar fi lipsit puterea, ci pentru că ceva îi spunea că va fi bine.

Căldura care o învăluia de data aceasta nu venea doar de la soare. O întărea miraculos răsuflarea bărbatului acelei înalt care vindea sicrie şi despre care nu ştia de fapt nimic.

A zis că un ceai nu i-ar strica deloc. Semproniu a privit-o cu ochii holbaţi de uimire, apoi, scoţînd un chiot do bucurie, a aruncat banii în sus. Erau vreo trei mii.

în aceeaşi zi, spre seară, Semproniu cel Mare intră în prăvălia lui Cain ca să închirieze „un costum de înmor- mîntări".

— Am un singur costum de ceremonii, a zis Cain. Bun la toate.

Era un costum la un singur nasture, cu revere late, destul de ponosit, dar curat. îl păstra în spatele unui paravan scorojit cu o pădure şi cîteva nimfe rozalii.

După şase luni, Semproniu mai îmbrăcă o dată costumul acela şi urcă în trăsura lui Gorocea lîngă Maria care ţinea în mîini buchetul de mireasă.

în faţa lor, pe banchetă, pistruiat, blond şi puţin speriat stătea Zenovie.

La opt şi ceva, Gorocea privea lung în urma trenului. Pînă la Bucureşti făcea o jumătate de zi. Poate mai mult. Nu numai cîmpia o străbătea el acum şi munţii mai tîrziu, ci chiar anotimpul ăsta blestemat în care el, Gorocea, părea că se zideşte puţin cîte puţin, tot mai atent cu fiecare an, la ţipătul raţelor care plecau.

Se ducea la mare. Să vadă Zenovie pescăruşii, iar Maria, marea. Apoi ce va da Domnul !

Au ajuns la gară în trap uşor. La casa de bilete

erau vreo zece oameni. Pe bănci şi printre bagaje, mai erau pe atîţia. Cînd a intrat Semproniu în sala de aşteptare cu pălăria neagră pe cap şi cu papion la gît, s-a lăsat o tăcere vinovată. Tot despre el se vorbea şi aici.

— Trei bilete pînă la Constanţa ! Clasa întîi ! i-a strigat Semproniu casierului, înainte ca acesta să-l vadă şi să roşească pînă în albul ochilor. Nu era om rău, dar îi plăcea să pălăvrăgească şi să tragă lumeţi dc limbă. II interesa mai ales Maria. In ce o privea, toţi erau de acord că era „bună". Ascultîndu-le şuşotelile, casierul simţea că ia foc.

Gorocea se ţinea aproape de Semproniu. Se împăuna în acest fel cu un prestigiu de care el n-a prea avut parte.

Era clar pentru toţi, chiar şi pentru cei mai colţoşi în asemenea împrejurări, că Semproniu nu se putea înghesui în rînd cu ei care cumpărau bilete pînă la cel mult patru staţii de Apud pe unde aveau treburi sau rude.

Mirosea a praf de pureci ca în toate gările. Dar Go- racca nu avea cum să ştie acest lucru. Cu trenul nu călătorise încă. Nu-şi putea lăsa calul singur nici o clipă. Dacă nu-şi simţea stăpînul mereu în preajmă, o lua razna pe străzi, nechezînd.

Viaţa sa începuse şi avea să se sfîrşească dincoace de barieră, fără tînguieli şi fără păreri de rău.

Se auziră cele trei semnale care anunţau sosirea trenului, cu o întîrziere de zece minute. Lumea de pe peron începu să se foiască în căutarea unui loc pentru urcare.

Semproniu privea nepăsător în jur. Ce mai conta o întîrziere de zece minute în biografia lui ?

Cît poate pierde un om într-o viaţă de om ? întrebarea îl frămînta de mult şi nu aflase încă răspunsul mulţumitor. Se simţea însă gata să mai piardă o dată şi lucrul acesta îl umplea de bucurie cît o victorie.

Doar ei au urcat în vagonul de clasa întîi. Copilul, apoi Maria, incomodată de fusta strimtă a taiorului de gabar- dină, bine întinsă pe coapse

lungi şi pline, şi la urmă Semproniu, cu geamantanul din piele într-o mînă burduşit cu haine şi diverse obiecte de toaletă.

Gorocea s-a întors în oraş singur şi fără chef, nepăsător la semnele disperate ale celor doi, trei posibili muşterii sosiţi la băi în afara sezonului cu o mulţime de bagaje. Trebuia să intre pe la Cain ca să-i dea banii din partea lui Semproniu.

Să comande un costum nou de ceremonii. Dar să caşte bine ochii la ce se poartă. Spre binele său. Eu îl păstrez pe ăsta pentru mine. Tot nu mai ţin eu cît unul nou.

Acestea au fost cuvintele lui Semproniu cel Alare către Petru Cain şi Gorocea le-a transmis întocmai.

Uneori, primejdia e atît de mare încît se vede cu ochiul liber. Petru nu înceta să se înfioare în faţa acestui gînd. Mijise în mintea sa imediat după căsătoria neaşteptată a lui Semproniu, dar presimţirea primejdiei o avusese cu mult înainte...

...în piaţa pustie doar el se încăpăţîna să rămînă pe loc sub protecţia, de la o vreme şi ea iluzorie, a mantalei cauciucate de care nu se despărţea în zilele de tîrg.

Să cari atîtea lucruri pînă acolo şi să te vezi apoi,, cînd ţi-e lumea mai dragă, obligat să încarci totul în cărucior după nici o oră de aşteptare numai pentru că un nor bezmetic se scutură de apă ?

în fiecare vineri, la ora şapte, Petru golea un cufăr cu blazon pe cele trei rafturi din scîndură de brad ale tarabei sale cu gudronul acoperişului fisurat în mai multe locuri, şi aştepta. în jur mulţime de cumpărători tre- cînd de la o masă la alta, dar şi de terchea-berchea fără vreo altă dorinţă decît să-şi umple burţile la un preţ de nimic, căutînd, nu rareori, cu luminarea certurile si

ame- ninţînd pe ţăranii tăcuţi şi încăpăţînaţi, cu gîndul mai mult la troiţele lor de tablă ce se subţiau pe la răscruci cu fiecare ploaie, decît la afaceri.

Intr-o bună zi se vor închina doar unui lemn, îşi zicea Cain, care nu avea o simpatie specială pentru ţărani, dar preţuia la ei ca pe nimic altceva în această lume, instinctul de proprietate.

Nu poţi fi fără a avea. O judecată simplă pe care Petru Cain îşi întemeia întreaga sa existenţă. El, proprietarul unor mari iluzii şi al unei nesfîrşite răbdări. Pentru că nimeni n-a avut mai multă răbdare decît Petru Cain...

După ani mulţi de comerţ puţin rentabil cu obiecte nefolositoare şi antichităţi de a căror valoare nu păreau a-şi da seama cei din Apud, acest somnoros orăşel transilvan, o rază de lumină miji în ochii lăcrimoşi ai negustorului.

Nu se mai îndoia să spre el veneau cei doi. Femeia înainte, călcînd rar, cu economie, ocolind din instinct, ca pe nişte capcane, oricum nu ucigaşe, bălţile care împingeau piaţa, asculta cu un aer distrat sporovăială bărbatului, cu ceva mai în vîrstă decît ea, mai scund şi destul de firav.

Eforturile bărbatului de a merge în pas cu femeia se dovedeau zadarnice, ba chiar ridicole. Distanţa dintre ei rămînea aceeaşi : ironică, irecuperabilă. Era de fapt un gol pe care bărbatul încerca în disperare să-l umple cu gesturi şi cuvinte.

Uite-l cum tropăie pe lîngă ea ca un caraghios, în galoşii lui de om cu scaun la cap. Să vezi şi să nu crezi. Iar ei, nici că-i pasă.

Pentru o clipă, dintr-un spontan sentiment de solidaritate masculină, Petru ar fi vrut să o vadă suferind **la** rîndu-i, umilită. Cine să aibă însă o asemenea putere ? Tocmai asupra ei care, pe măsură ce se apropia de tarabă, i se părea de neatins.

Dincolo de înfăţişarea femeii, două lucruri s-au întipărit definitiv în mintea lui Cain : zîmbetul absent îngăduitor, nostalgic, adresat unei lumi

pentru care cea reală era o copie aproape perfectă, şi privirea, dominatoare prin chiar propria-i evanescenţă. îţi lăsa impresia că mai văzuse totul cîndva şi că nimic nu mai merita o atenţie cit de cît stăruitoare.

Nici măcar biserica „Sfîntu Nicolae". Albă şi sveltă, domina centrul oraşului şi închidea o parte a pieţei cu acoperişul spart, ce-i drept, din care pricină în anii războiului corul era nevoit să cînte sub umbrele cînd ploua prea mult, iar sfinţii de pe pereţi începuseră să se cojească şi să cadă în pulberi fine şi colorate peste hainele de sărbătoare ale credincioşilor.

încă nu se găsise un om în stare să se caţere pe turlă şi să schimbe tabla mîncată de rugină, în ciuda eforturilor pe care le făcea consiliul de conducere al bisericii, cu un zel îndoit de cînd soţia preotului zăcuse bolnavă pentru că refuzase categoric umbrela pe care, prevenitor, un bătrîn distins pensionar cu studii de drept în Viena sfîrşitului de veac XIX. se oferise să o ţină deasupra pălăriei cu voaletă, cochet aşezată pe o claie de păr blond. Nici moartă, bătrîn neisprăvit ce eşti, a zis frumoasa preoteasă.

S-a scris la Episcopie. După două săptămîni, sosea la Apud cetăţeanul Hans Oerschlegel, tinichigiu.

Rotofei, roşcovan, veşnic transpirat, cu nas turtit, ciupit de vărsat, purtînd pantaloni cărămizii şi bufanţi încheiaţi sub genunche cu năsturaşi de argint, gala să plesnească şi să se reverse prin cusăturile întărite ale cămăşii sale de diftin cadrilat, Hans, meseriaş de mîna întîi, era mare amator de berc şi femei, lucru dovedit mai tîrziu cu vîrf şi-ndesat.

Pînă una alta, nimeni nu punea la îndoială scrisoarea lui de recomandare citită cu glas tare de mai multe ori, în prezenţa tinichigiului uimit el însuşi de salba de laude care i se atîrna de gît ca o piatră de moară spre bucuria nevinovată a gazdelor sale.

La a treia citire a scrisorii, grăsanul s-a ridicat

cu greu din scaunul în care se prăbuşise şi a cerut permisiunea să treacă peste drum la *Minerul îndrăgostit* ca să îmbrace ceva şi să radă o bere.

A doua zi. cam pe cînd se întorceau de la piaţă ultimele gospodine, Hans era pe biserică. în stradă, o mînă de gură-cască se uitau la el ca la o minune.

Alexandru pe sîrmă vax pe lingă ăsta, îndrăzni unul înalt şi slab, cunoscut în tot Apudul pentru proeminenţa neobişnuită a mărului lui Adam.

Pe dracu, zise Piola. Lucrase în schimbul de noapte şi acum îşi dezmorţea ciolanele umblînd în sus şi-n jos pe strada principală în căutarea unui ortac cu caro să bea ceva. Seamănă cu un gîndac de Colorado, continuă el urmărind dus pe gînduri traiectoria parabolică a glonţului de scuipat pe care îl expulzase după ce îşi raclase bine gîtlejul, spre indignarea femeilor din jur.

Chiar aşa, admise cineva îneîntat de comparaţie. Şi „Colorado** i-a rămas numele. De altfel, nimeni din Apud n-ar fi putut spune „Oerschlegcl“ fără să se înece sau să stîlcească cuvîntul.

Oraşul răsufla uşurat. Pînă şi timbrul clopotelor părea altul. Sună ca pe vremuri, ziceau bătrînii. De bună seamă că le aud şi ei din morminte, saşii ăia de la Bistriţa care le-au turnat, şi zîmbesc fericiţi precum copiii în somn. Bună treabă au făcut, Dumnezeu să-i hodinească !

Cînd distanţa s-a micşorat atît incit lui Petru i se păru că recunoaşte fragranţa parfumului şi calitatea desu- urilor femeii, s-a auzit strigătul copilului.

îmbrăcat intr-un trening bleumarin, cu capişon roşu pe cap, tocmai dădea colţul pe lingă farmacie, trăgînd după el un căţel ciobănesc tărcat ca un ţol ţărănesc şi încăpăţînat ca un catîr. Copilul nu avea mai mult de opt, nouă ani, judecind după înfăţişare, ca să nu mai vorbim de amuzanta sa lipsă de înţelegere faţă de bietul animal, în chip evident nedeprins cu zgarda scumpă care îi înconjura gîtul.

Bărbatul şi femeia s-au întors spre copil în acelaşi timp. A fost o mişcare perfect coordonată, executată parcă de un singur trup. Cuplul îşi

regăsea echilibrul ca prin farmec spre mirarea lui Petru.

De ce naiba m-aş încăpăţîna să suspectez trăinicia legăturii lor ? Dacă aş fi tînăr, aş înţelege, dar aşa... în ce priveşte natura relaţiei dintre cei doi, Petru nu avea nici cea mai mică îndoială. O asemenea femeie nu are cum să ajungă în Apud singură. Doar constrînsă ; sau însoţind pe cineva. Cum fac soţiile diplomaţilor trimişi în Africa sau aiurea la mama dracului.

Copilul se aplecase între timp asupra cîinelui şi meşterea ceva la lesă. Slăbindu-i-se pare-se strînsoarea, clinele a ţîşnit înainte pe sub braţul copilului cu un lătrat victorios. După cîteva salturi, s-a oprit şi s-a culcat cu botul pe labele din faţă într-o ghiduşă aşteptare. Ba chiar cu un fals aer spăşit. Copilul îl privea uimit din mijlocul unei bălţi pe care nu se îndura, sau nu avea curajul să o părăsească. Pe chipul său era tot atîta uimire ca înaintea unui fluture rar gata să-şi ia zborul la cea mai mică adiere de vînt. Abia mai respira. Nu cumva să tulbure în vreun fel miracolul. Se priveau în ochi. Erau doar ce vedea fiecare : un copil şi un cîine- fluture.

Petru nu mai ştie cît a durat toată povestea asta. La drept vorbind lui nici nu-i venea să creadă că s-a sfîrşit. Faptul că într-un tîrziu băieţelul ţinea din nou lesa în pumn conta mai puţin...

E prea crud ca să ştie că doar lăsîndu-l liber îl poate stăpîni cu adevărat, zise bărbatul plin de importanţă după ce timp de cîteva minute urmărise şi el atent hîr- joana copilului cu cîinele.

Cu această frază memorabilă şi-a făcut intrarea în viaţa oraşului domnul Alexandru Hinortean, profesor de istorie, directorul muzeului din Apud.

— Muzeu ? Care muzeu ? Noi nu avem muzeu !

— Aveţi însă trecut şi asta ajunge. Muzeul e doar organizarea acestui trecut... Iar dumneata eşti principalul nostru furnizor. Luăm tot! Ha ! Ha ! Pe bani, evident, se grăbi să adauge Hinortean cînd văzu cum începuse să tremure bietul negustor.

— Şi cum m-aţi găsit ? îşi strigă Petru deznădejdea unei prea lungi aşteptări.

— Cei care m-au numit ştiu tot. E clar, nu ? Pot să vă asigur că activitatea dumitale de colecţionar nu e privită cu ochi răi. Maria, vino, te rog, să-l cunoşti pe domnul Petru Cain. Pe băiat îl cheamă Zenovie.

Petru s-a aplecat şi a sărutat o mină uscată, palidă, cu degete lungi, subţiri.

Maria a făcut singură ceaiul. Abia dacă am schimbat cîteva cuvinte pînă a venit Secere. Am dat jos cheresteaua şi am încărcat sicriul. Toţi s-au mirat cînd au văzut femeia. Secere mai ales. Le-am spus că a murit directorul muzeului. Dumnezeu să-l ierte, a zis Cărare. La toţi ne vine rîndul, oftă Măran. Unii se mai duc şi peste rînd, mîrîi Secere, uitîndu-se lung la Maria.

Secere e convins că va muri tînăr. Cu o meserie ca a mea, zicea el, nu-i greu deloc. Ceva acolo la frînă, sau la motor şi amin ! Din pricina asta Greta umbla numai în negru.

După înmormîntare am fost şi eu la pomană. Nu m-am atins de mîncare. îmi simţeam fălcile încleiate. Era zăpuşeală înăuntru şi mai plutea încă în aer un miros dulceag care îmi întorcea maţele pe dos. Muştele se lipeau de frunţi şi acolo rămîneau.

La ea m-am uitat de cîteva ori pe furiş. O bătrînică,, numai piele şi os, dar teribil de curioasă, după ce a dat gata un picior de pui, a început să mă întrebe sumedenie de lucruri despre locurile pe unde am umblat, aşa că, preţ de un ceas, am uitat unde mă aflam.

Pe la şapte eram în drum spre casă. Mă gîndeam la Secere. La ora aceea cerea mîna Gretei. Proaspăt bărbierit, parfumat peste măsură şi tot în salopetă. El ar fi avut nevoie de costum de la şase.

Oricum, nu şi-a pus- mari nădejdi în întoarcerea mea grabnică. Şi se consola cu gîndul că o cerere în căsătorie e mai puţin pretenţioasă.

Lasă, mi-a zis el, îmbracă tu costumul că o dată moare omul în viaţă şi să nu zică ăia că noi aşa şi pe dincolo...

N-am înţeles prea bine ce-a vrut el să zică cu „noi“, dar costumul a făcut o impresie bună...

— Cred şi eu, zise Petru. Cînd te-ai însurat tot la mine ai venit.

— Asta ca să nu dai faliment...

— Nu mai spune, filantropule ! Află că, de cînd am schimbat costumul, îmi merge foarte prost. Pe ăsta nou nu-l închiriază nimeni.

— Lasă, nu te mai plînge. Cu muzeul ai făcut o afacere bună, iar Comunitatea e... Ce să mai vorbim...

— Te rog să nu te atingi de Comunitate ! strigă Cain.

Iritarea lui era simulată şi lucrul acesta îi pllăcea grozav lui Semproniu. Cu unul ca el puteai vorbi despre orice fără să ajungi la secure. Acesta era şi motivul pentru care îl aştepta întotdeauna cu plăcere. Şi încă ceva : Cain ştia să asculte. Ochii săi străluceau în toate culorile curcubeului după sticlele ochelarilor rotunzi cu rame de argint. îl interesa orice şi din orice scotea o învăţătură. îl admira pe Semproniu pentru că văzuse lumea, dar, în acelaşi timp, zicea : Orice plecare te îndatorează eu o întoarcere. Cine înţelege lucrul acesta la timp, va fi cruţat de multe neajunsuri.

— Adică ? se miră Semproniu.

— Adică, e bine să nu rămîi dator ! Hi ! Hi!

Puţini oameni din Apud aveau simţul primejdiei la fel de ascuţit ca Petru Cain. De aceea, toţi erau cu ochii pe el. Deocamdată însă, nimic alarmant sau care să dea de gîndit.

Semproniu s-a ridicat ca să pună un lemn pe foc. Cînd şi-a reluat locul în fotoliu, avea din nou pe chip aceeaşi de la o vreme chinuitoare expresie de încordată aducere aminte. Cain aştepta cuminte ca

un şcolar, clipind des şi mîngîindu-şi barba.

Semproniu avea o voce plăcută, caldă, uşor răguşită, cotropitoare ca flacăra care atunci cuprindea lemnul din sobă.

— Nu era greu să o văd. Lucram ce lucram şi, spre amiază, lăsam totul baltă şi mă duceam la muzeu. Cumpăram un bilet pe care chiar ca mi-l dădea printr-o ferestruică, apoi rătăceam prin cămăruţele acelea cu toate uşile deschise, dînd din una în alta, înşirate parcă pe aţă. Să nu cumva să greşeşti şi să treci de la pietrele do la intrare direct la războiul de ţesut. Nu mă prea omoram cu cititul etichetelor şi, în general, muzeul nu mă impresiona. Ştiam însă că ea era acolo şi că la ieşire' o mai văd o dată. Citea sau scria la maşină. M-am dus de vreo cinci ori la rînd pe-acolo şi, de fiecare dată, s-a în- timplat acelaşi lucru : salutam şi ceream un bilet, gitu- it de emoţie, ca smulgea biletul de doi lei din cotor şi mi-l întindea prin gemuleţ. Totul se petrecea ca în vis. Nlă şi întrebam dacă nu cumva fiinţa aceea dormea şi visa că trăieşte. Să-i spun, nu vă supăraţi, de la mim[1] aţi cumpărat sicriul în care odihneşte răposatul dumneavoastră soţ, ar fi fost curată mojicie. Putea crede că am venit după bani, că m-am răzgîndit. Auzi, sicriu cadou ! Cum ţi se pare ? Şi încă unul în care să-ţi îngropi bărbatul ! Acum, cînd mă gîndesc la uşurinţa cu care ti acceptat „cadoul[11] mă ia cu friguri. Atunci însă trăiam ca un nemernic din dulceaţa fructului oprit. Sub aparenţa oarecum hazlie a episodului cu sicriul se ascundea ceva ce, pentru moment, se confunda cu un amestec seducător de castitate şi desfrîu, o plină de promi- siuni complicitate. Nepăsarea ei mi se părea jucată, provocatoare, şi prin urmare, nu foarte greu de învins de un cabotin ca mine.

Undeva, la etaj, într-o firidă, moţăia o armură de cavaler. Am cercetat-o de aproape, i-am pipăit toate cusăturile şi m-am hotărît. în jur, ţipenie de om ca de obicei. Pe cine naiba să intereseze istoria ia amiază ? M-am îmbrăcat cu mare grijă şi cu

multă bătaie de cap in costumul ăla greu cît un dulap pe care scria „sec. XVI“ şi m-am îndreptat spre ieşire. Mai greu a fost pînă în capul scării pentru că de acolo şi pînă în holul înghesuit de jos, pardosit cu gresie, am ajuns foarte repede. Cînd mi-am revenit, o mînă de oameni furioşi, îmbră- caţi iii halate albe, mă arătau cu degetul şi vorbeau de-a valma. Şi cu care credeam că era singură.

Abia mai respiram. De mişcat, nici vorbă. Mă şi vedeam la spital, turnat în gips. Şi numai ce îl aud pe unul strigînd cît îl ţineau puterile tocmai cînd ceilalţi păreau ti se fi liniştit : Săriţi ! Puneţi mina pe el ! Miliţia !

La dracu ! Cum să fugi ? Şi unde ? Ce crezi că a,u făcut ? în loc să mă ajute să scap de rugina aia de pe mine, şi-au adus scaune cu spătar înalt pe care le-au pus în cerc în jurul meu, apoi s-au aşezat şi ei scîrţîind din toate încheieturile, şi au început să mă piseze cu întrebări. Ce căutam acolo ? La ce îmi trebuia armura ? De ce cavaler medieval şi nu ostaş din Războiul de Independenţă ?

Aveam un cap cît un ciubăr. Se umflase în coif ca un aluat pus la dospit. Cu un asemenea cap răspunzi greu la orice întrebare, darmite la una ca asta : Ce căutam acolo ?

Cel mai tare mă temeam să nu mă trimită la nebuni. Fie şi numai pentru un control.

Petru se poticni. Sîngcle ii năvăli vijelios în obraji colorîndu-i. întinse 0 mînă descărnată şi tremurătoare spre paharul cu vin. îşi încleşta degetele pe pahar şi rămase aşa, cu capul plecat şi braţul întins.

Privindu-l, lui Semproniu i se părea că trupul lui Petru subţire şi cu miros de seu din turmele strămoşilor săi păstori la Marea Roşie, se făcea străveziu, tot mai străveziu cu fiecare bătaie a inimii sale, fără ca prin aceasta să-şi piardă greutatea, căci greutatea lui era chiar lumina care creştea într-însul.

Afară, Zenovie se scutura de zăpadă. Petru se ridică, bău dintr-o suflare vinul, apoi îşi căută

căciula şi fularul de Angora. Avea şi palton, dar îl îmbrăca doar cînd ieşea cu treburi prin oraş. Pînă la Semproniu, cî- teva case mai jos cum mergi spre fosta Şcoală de comerţ, nu era cazul.

— Stai jos, omule, unde te grăbeşti ? întrebă moale Semproniu. Ştia că nu trebuie să insiste prea mult pentru ca Petru să se reaşeze.

De cînd îşi vînduse lucrurile muzeului, Cain nu-şi mai afla liniştea. Aşteptase ani de zile „Marea Tranzacţie" şi acum... Casa era pustie, iar banii i se păreau fără valoare. Ciudat ! Să nu poţi supravieţui victoriei ! Cum nu-i trecuse prin cap această eventualitate ? Oglinda veneţiană, singurul obiect pe care îl păstrase — în ea voi citi primele semne, îşi zicea — mai păstra încă zîmbetul său trufaş de vizionar.

Uneori, noaptea mai ales, cînd se lupta anevoie cu somnul, se vedea îngrămădind cu încăpăţînare în toate rafturile şi ungherele prăvăliei sale tot felul de lucruri, de la aratru la podoabe şi mobilă stil, cărora li se adăugau o mulţime de lucruri, mărunţişuri fără nume, vorbind parcă de o viaţă secretă, interzisă urmaşilor sau muritorilor de rînd, încrezător în ziua în care oamenii vor da năvală înăuntru şi vor scoate la iveală toate a- -ceste comori. Unii pentru că nu sînt dispuşi să-şi sacrifice trecutul; alţii pentru că nu şi-l cunosc; iar alţii pentru că sînt nevoiţi să şi-l inventeze şi sînt gata de orice ticăloşie pentru a salva fie şi doar iluzia lui.

Ştia muzeul. îl văzuse încă din ziua deschiderii. Ştia înseamnă un muzeu : L'ouvre, Prado, British Museum, Ermitage şi multe altele despre care citise şi auzise atî- tea.

Casa lui oferea unor obiecte, atît de diferite prin obîrşie, şansa unei miraculoase convieţuiri. în acest

tal- meş-balmeş de secole strălucea tainic o ciudată armonie, o împăcare peste timp. Trainică, definitivă. Qasa Omului.

Gîndul acesta al său, marea sa iluzie, îl ajuta să uite de lipsuri şi necazuri, mai numeroase şi mai apăsătoare în zilele ploioase ale toamnei. Reci, nesfîrşite, de culoarea liliecilor care atîrnau în podul casei şi de care nu ştia cum să scape. Dacă ar fi zvîcnit cu toţii în sus, i-ar fi smuls acoperişul.

O teamă veche ca teama de şarpe îi paraliza brice iniţiativă şi îl împiedica să alunge în vreun fel şoarecii aceia zburători care, la căderea serii, roiau în jurul casei şi îl făceau să închidă grăbit ferestrele.

Dacă îţi nimereşte unul în păr, vei cunoaşte chinurile lui Absalom. Sînt ani mulţi de cînd auzise lucrul acesta, dar vremea nu tocise cîtuşi de puţin teama care i se cuibărise în suflet.

Şi cînd te gîndeşti că tinichigiul, Colorado, ţinea liliecii în buzunar într-o pungă mare şi veche de tutun pe care o punea pe masă la *Minerul Îndrăgostit* şi ameninţa chelnerul, mai în glumă mai în serios, că, dacă berea e proastă sau dacă mîncarea n-are gust o să dea drumul unei dihănii să zboare printre ei, cum a mai făcut în vreo două locuri, ca să se vadă ce poate o vietate mică şi urîtă lăsată în libertate după o scurtă detenţie.

Ascultă-l deci pe Titulescu care zicea : Teama de urmări va fi începutul înţelepciunii ! Sau ai ceva împotriva lui Titulescu ? Ştii tu cine a fost Titulescu ? se adresa Colorado cu emfază chelnerului negricios şi sfrijit. întrebarea era de fapt pusă tuturor clienţilor care se nimerau acolo la ora amiezii.

De bună seamă că nu ştii, zicea el cu dispreţ, sti- clin<lu-şi dinţii albi şi puternici de care avea mare grijă, în timp ce mîngîia punga de tutun cu laba sa lată şi păroasă. Cît despre *Liga Naţiunilor,* ce să mai vorbim, conţinu el c uo voce joasă, un pic hîrşîită, pentru sine.

E cam dus cu pluta neamţul nostru, gîndeau cei din jur. Nu oricine îşi alege o meserie ca a lui... Se zvonea chiar că Hans Oerschlegel căzuse cîndva de

pe o biserică.

Negoţ cu timpul ! Asta făcuse Petru Cain. Treptat, treptat, trecutul altora devenise şi al său. Se mîndrea cu un ilrbore genealogic care ascundea în rădăcinile sale cele mai curioase seminţii.

— Sîngele meu rezistă la orice intemperii, îi spunea el lui Semproniu cel Mare ori de cîte ori avea prilejul.

— Cred şi eu, îl aproba zîmbind Semproniu, ai tăi au prins cheag peste tot. Oriunde.

— Şi ce e rău în asta ?

— Cine a zis că e rău ? E chiar bine. Nu voi aţi fost blestemaţi.

Intrase totul în două camioane militare cu prelată. Tovarăşii s-au oferit să ne ajute, a zis Hinortean, sărind sprinten de pe scara înaltă a Molotovului. Ce nc-am face fără armată ? Gata, băieţi, am ajuns ! De sub un coviltir au apărut şase răcani zdraveni de la detaşamentul de muncă al maiorului Socol. Cît a durat încărcatul, Petru a crezut că îşi va pierde auzul din pricina bocancilor cu ţinte. Apoi s-a făcut linişte. O linişte care nu prevestea nimic bun.

Cînd nu era la Semproniu sau aiurea, cu diverse treburi. Petru Cain îşi petrecea timpul citind ori privind strada îngustă, cu fruntea lipită de geam. *Ocnei* pe care locuia el, „sens unic" cum preciza o săgeată albastră agăţată de un stîlp de telegraf, era aproape inaccesibilă în zilele ploioase. Noroc că o mină de gospodar aşezase din loc în loc nişte bolovani de care se loveau bodogănind bătrînii şi urlînd copiii.

Cu Alexandru Hinortean, directorul, muzeului, s-a mai întîlnit o singură dată... Era pe la mijlocul lui octombrie şi nimeni nu se gîndea la iarnă. Dimineţilor răcoroase le urmau amiezi de-a dreptul călduroase şi pe chipuri se instala clin nou detaşarea pe care ţi-o dau micile, eternele bucurii : perspectiva unei după-amicz.i libere in familie, mincarea bună, femeia frumoasă, degajarea princiară a cîinelui de rasă şi multe altele care fac deliciul zilelor noastre.

Ricana. Cum naiba putea mistifica în acest fel realitatea ? Boală ? Compensaţie ? Şi una şi alta. Mai mult decît orice însă, relicvă a unui teribilism adolescentin.

Cert este că în acea zi de octombrie se simţea în stare să facă un drum mai lung ca de obicei, Pe jos, evident. Pentru chestiuni presante apela la serviciile lui Gorocea.

Porni agale]oe *Matei Basarab* în care dădea *Ocnei.* Strada nu număra mai multe case decît anii de domnie ai voievodului muntean. Două măcelării placate cu faianţă azurie, renumite prin performanţele şahiste deosebite ale burtoşilor care le deserveau, de mai multe ori prezenti în finala pe breaslă, asigurau o bună aprovizionare cu carne a populaţiei din cartier. Cei doi măcelari campioni se antrenau şi în timpul serviciului. Partidele dintre ei erau atît de interesante îneît clienţii uitau pur şi simplu de ce intrau acolo şi se întorceau acasă fe-riciţi că au asistat la „Meciul secolului". în fiecare zi era unul, aşa îneît satisfacţiile sufleteşti nu lipseau în strada *Matei Basarab.* Neplăcut era doar faptul că în vremea asta carnea se înnegrea în cuie. Noroc cu sărbătorile' ! Oricare ar fi fost ele, cei doi lăsau şahul şi, de dimineaţa pînă seara, învîrtcau barda deasupra bonetelor albe.

De la noi, nimeni să nu plece cu mina goală ! Aceasta era deviza lor. Sărbătorile treceau repede şi clienţii intrau iarăşi pe vîrfurile picioarelor şi cu un deget pe buze. Tot aşa şi ieşeau.

Urma ceasornicăria. Pe firma rotundă închipuind un ceas de buzunar scria cu litere de o şchioapă *freund.* Uşa era deschisă. Bătrinul Freund dormea pe canapeaua lui vicneză fără să-i pese de concertul celor douăsprezece pendule care acopereau pereţii încăperii.

Vitrina lui Freund era un punct de atracţie pentru toţi copiii din oraş. Veneau singuri sau însoţiţi de părinţi şi rămîneau minute în şir cu nasul lipit de sticla foarte curată a vitrinei prin care urmăreau tinîndu-şi respiraţia scene din *Ridichea*

uriaşă sau *Motanul încălţat.*

La *Foto-Artist-Horvath,* cîţiva ucenici de anul I de la Şcoala profesională aşteptau cuminţi şi chilugi să le vină rîndul pe scaunul înalt din faţa aparatului de fotografiat pe care doamna Horvath, cu ochelari şi rujată strident, îl manevra nu doar cu multă pricepere.

Se areţi numai ce ochiul vedea in mod obişnuit, nu e nici o filozofie, zicea ea. Pentru asta te duci la Complex. Aici, Foto-Artist ! Petru ştia însă că dincolo de paravanul negru care împărţea camera în două, pe lingă multe alte lucruri necesare prelucrării filmelor, se afla o chiuvetă în care se îmbăiaude-a valma soldaţi, servitoare, muncitori, elevi, funcţionari şi intelectuali cu privirea iconoclastă. Jetul firav al robinetului deschis doar pe jumătate împrospăta mereu apa care rămînea la acelaşi nivel graţie unui orificiu practicat în dopul chiuvetei. Cîteva fotografii simulau un bizar balet subacvatic. De chind murit soţul meu, facem şi aşa ceva. Foto-Artist tot mai rar. Ce e dincolo, in adine, interesează tot mai puţin.

Fostul cinematograf al lui Zurău era închis pentru renovare. Se vorbea de un nou Cămin Cultural. Era o clădire înaltă din cărămidă aparentă puţin obişnuită pentru aspectul în general modest al străzii.

Zurău, octogenar, îndrăgostit de filmul mut, mergea încă la cinematograf cu bucuria şi nerăbdarea copiilor, dar şi cu două dopuri de vată în urechi. Purta costume de obicei deschise la culoare, chiar şi iarna, cămăşi cu monogramă, butoni de argint, cravate de caşmir. De pălărie şi baston nu se despărţea niciodată.

Vă deranjează sonorul ? l-a întrebat odată directorul de la *Steaua Roşie* cu toată deferenţa reclamată de interlocutor, într-un moment cînd buna dispoziţie a fostului patron ar fi putut trece cu vederea o indiscreţie şi mai marc.

— Nu sonorul mă deranjează, dragule, ci timpul ! Nu auzi cum zurăie ?

Matei Basarab dădea în *Traian.* O stradă mai

largă şi mult mai lungă, dar nimic altceva decît o simplă înşiruire de case. în curţi, tufe de bujori, crini japonezi, tran- tafiri, dalii, crizanteme. Ici-colo, viţă de vie agăţătoare. Pe porţi „Clinele muşcă" şi „A kutya harap". în aer, mătasea morţilor. Toamnă lungă deci.

Din direcţia opusă venea Kope lunganul Din cînd în cînd se întorcea ameninţător şpre o haită de cîini care, zicea el, tot aşa vin după mine dm piaţa *1 Mai,* cam de la Casină.

— Nu-i totuna, replică zîmbind cu indulgenţă Petru şi îi întinse un leu.

— Nu-i totuna, bineînţeles, recunoscu Kope, bineînţeles că nu-i totuna. Cu coada ochiului trăgea spre cîini. Dar să . vedeţi cum a fost. Intru eu în *1 Mai* şi îmi zic : ce-ar fi să-mi iasă.un cîine în cale? Covrigii proaspeţi au aşa un miros plăcut că pune pe gînduri şi pe javra noastră. Cînd am cumpăraţ-o de la unchi-meu ne-a zis : Dragii mei, rămîneţi cu bine, că eu peste o săptămînă sînt la Canberra. Şi cu cîinele ce faci ? am sărit eu. Care‘cîine ? Cum care ? Akbar. Păi, nu m-am gîndit încă la el. îţi dau pe el două sute. E al tău, a zis el. Sta-ţi-ar banii în gît, am gîndit eu. Te duci în ţara câinilor Dingo şi mie îmi ici bani pe un amărît de lup alsacian. Ce dacă a fost dresat şi valora pe puţin o mie cinci sute ? Eu nu eram nepotul lui de frate ?

Ei, şi cum ziceam, chiar Akbar dă tîrcoale covrigilor cu toate că trăieşte ca un rege. Primeşte şi el din ăia rupţi. Cum să nu-i placă ? Făină bună, unt ! Ce, e puţin ? Nu se compară cu ăştia de la stat. Să-ţi spargi măselele nu alta. în *1 Mai,* mă încearcă deodată o spaimă. Dacă vin cîinii, ce mă fac ? în clipa aia în capul meu se face o hărmălaie ca în lada hingherului. Se zice că ieri l-a prins pe Negoro şi că domnul Cernat e furios. Dacă îl vrea înapoi, trebuie să plătească şi să-i pună o medalie la gît ca să nu mai alerge Macu cu laţul lupă el prin toată piaţa, printre coşuri şi oameni, că nu cîştigă într-o viaţă cîte pagube a făcut. (Cine ? întrebă Cain) Hingherul, zise Kope privind preocupat în jur. Aţi mai văzut aşa autosugestie ? N-aţi mai văzut,

cred şi eu. Tot cîini am visat şi cînd a venit Inka la noi să-mi aducă husa asta cu care acopăr covrigii. E făcută chiar de mîna ei. I-am şi zis : ce mînă ai, Inka mea 1 Ce linie ! Ce coapse ! Ce fericiţi vom fi ! Eu cu covrigii,, tu Cu croitoria de lux ! De bucurie am început să cînt. Ceasul rău, domnule Cain 1 Nu ştiu ce m-a apucat. N-am putut să-mi văd de aluat ? înka s-a supărat de parcă i-aş fi reproşat că nu o fată marc. Răgi ca un brutar, mi-a zis. Poate ca un măgar, am corcctat-o politicos, dar ferm. Tatăl meu, dumneavoastră J-aţi cunoscut bine doar, tot brutar a fost, dar cînta ca Enricu Caruso. M-am săturat de covrigii tăi, a zis ea. Şi cu de cămăşile tale, nu m-am lăsat eu. Cearta a durat piuă seara tîrziu. La plecare m-a rugat să păstrez husa în amintirea clipelor frumoase petrecute împreună. Ce ţi-o şi cu visele ! De-asta ziceam că haita se ţine în urma mea din *1 Mai.* Acolo mi s-a năzării că o văd. La Casină lătra de-adevăratelea. Cînd mă gindesc că pînă la stadion mai e, îmi vine să le dau lor jumătate din covrigi. Sper să scap de ci la abator, l'oate se împiedică în ceva maţe.

Cîinii stăteau cuminţi la cîţiva paşi de Kope, răbdători, neînduplecaţi. Nu erau urîţi. Doar flămînzi. în cuminţenia lor mai stăruie ceva din demnitatea cîinilor de pază care fuseseră odată, în care slăpinii işi puneau o neclintită nădejde.

— Frumoasă husă, zise Petru. Ce o fi apucat-o pe Inka ?

— Se mărită, zise Kope roşind.

— Şi cu cine, mă rog ? întrebă Petru ironic.

— Cu saxofonistul de la *Minerul Îndrăgostit.*

— Dacă-i aşa, sc schimbă lucrurile... Vorba poetului : de *la musique avant toute chose !*

— Ce-aţi spus, domnule Ca in ?

— Nimic, recitam, pur şi simplu. Altul a spus. La revedere, Kope. Mai dă-mi, te rog, un covrig. Sînt delicioşi. Cît despre Inka, dacă se îndrăgostea de un pianist, mai ziceam şi eu. Aşa însă...

Se despărţiră. înainte de a da colţul spre *Revoluţia de la 1848,* Petru mai privi o dată în urmă. Kope abia se mai zărea. Cîinii îl însoţeau

prietenoşi, răbdători, trăind parcă din mirosul pîinii, blînzi.

Pînă la stadion, avea să mai spună de cîteva ori povestea dragostei sale nefericite, oricui sc va arăta dispus să asculte. Totul era adevărat. Chiar şi nebunia sa. Tulburătoare ca însăşi.veşnicia.

Cei caro mergeau la *Minerul Îndrăgostit* sîmbăta seara, puteau să vadă la aceeaşi masă de lingă o orchestră, o femeie tinără, frumoasă, puţin obosită, cum sini toate mamele tinere, şi o fetiţă bucălată, de vrea trei ani, ascul- tînd fiecare în felul său, glasul răguşit al saxofonului.

Petru intră în piaţa *1 Mai,* odată cu caravana tăcută a bicicletelor muncitorilor de la UPSA. Aici se despărţeau. Unii o luau la stînga spre *Vasile Lupu,* o parte îşi continuau drumul pe *23 August,* iar alţii la dreapta spre *Revoluţia de la 1848.* Aceştia erau cei mai norocoşi, întrucât aveau în drum un bufet cu bere la sticlă.

Cerul ora de un albastru intens, fără scăpare. Prin difuzorul din piaţă, crainica de la Radio Bucureşti anunţa mult aşteptata emisiune a zilei „Din muzica popoarelor".

Un afiş mare, strident colorat, lipit de tutungerie, invita lumea la „Mare Bal" în sala nu ştiu cărui cămin cultural dintr-un sat satelit. La *Steaua Iloyie* rula filmul *Împotriva tuturor. Ce* idei au şi cehii ăştia, îşi zise Petru privind cu atenţie cele două fotografii de sub afiş. Film de epocă.

Castanii de pe *23 August* îşi pierduseră jumătate clin frunze. Strada arăta de parcă cineva ar fi jumulit o crescătorie de păuni imperiali.

Petru se aplecă şi culese de jos o castană cu luc iul încă proaspăt şi o strecură în buzunarul vestonului. Un gest furişat, grăbit, de o excesivă precauţie, vinovat aproape. Cînd avu curajul să privească din nou în jur cti să se asigure că totul se întîmplase fără martori, Ilinor- tean, ieşit ca din pămînt, zîmbea cu toţi dinţii la un pas de el.

Cine ştie ce achiziţii o mai fi făcut pentru muzeul său, îşi zise Cain, în mod vizibil neplăcut surprins de această întîlnire. Suporta greu

prezenţa acestui profesoraş vorbăreţ, norocos şi la femei, şi în afaceri. Se pare că c de ajuns să ai ochi albaştri ca toate să-ţi meargă din plin. Abia cînd îşi simţi mîna bine scuturată de celălalt în neobosita-i efuziune, schiţă şi el o grimasă luată de Hinortean drept semn al unei suferinţe pe care o înţelegea foarte bine şi cu care se simţea solidar.

— Nu-i uşor să-ţi goleşti casa de lucruri, chiar dacă nu pe gratis, şi chiar dacă le poţi revedea în fiecare zi. Nu. lucrurile la urma urmei; ci relaţia, nu-i aşa, domnule Cain, ea... Bineînţeles că ea... Şi pentru că veni Vorba, muzeul e oricînd deschis pentru dumneavoastră. Intrare liberă.

.— Mulţumesc, domnule director, sînteţi foarte amabil. Nu e cazul să vă faceţi atîtea griji din pricina mea. Afacerile sînt afaceri ! Uitaţi că sînt evreu...

— Dar nici o clipă nu v-am confundat cu o văduvă neconsolată, zise Hinortean tăios. Ochii săi căpătară o strălucire metalică din care dispăruse orice urmă de cordialitate.

— Nu ? Atunci e bine, zise Cain şi zîmbi pentru prima dată, fericit, chipurile, că se risipeşte în sfîrşit această suspiciune. Dracu’ să mă ia cu candorile mele clandestine cu tot, îşi spuse el în gînd. Apoi, trecu la vreme. E o zi minunată. Ziceam să-mi plimb şi eu oasele înainte de a le pune la naftalină. Dumneavoastră ?

— Şi eu tot aşa. Am îngheţat în muzeu. Să stai opt ore pe zi, uneori chiar mai mult, în hrubele alea e curată sinucidere.

— Frigul e un bun conservant, observă Cain foarte serios.

— Pentru cadavre, poate, noi însă, nu vă deranjează această acoladă, sper, sîntem, orice s-ar zice, oameni vii... încă.

— Mi se pare mie sau elanul dumneavoastră a scăzut ?

— E doar o impresie. Chestiune de dozaj.

— Să înţeleg că drumul e mai lung ?

— Şi da, şi nu...

— Cam sibilinic, mă iertaţi, domnule, director...

Petru îl privi cu o curiozitate nouă, pentru prima oară din profil. Destul de înalt totuşi, puţin adus de spate, cu gîtul lung şi subţire, cu părul blond abia ghicit deasupra frunţii uriaşe, ridate, cu bosele frontale proeminente, semăna pînă la brîu cu o cămilă cu o singură cocoaşă în mers somnambul prin deşertul sărac în oaze. Bocancii cu care era încălţat — o fi frig cum zice el acolo — subliniau o dată în plus alura de mărşăluitor.

— Ge-aţi spune de 'o bere, domnule Cain ? Grădina trebuie să fie o minune la ora asta.

— Nu-i rea ideea. Poate găsim şi un pahar de must. Să vedem cum va fi vinul.

— Sau cum ar fi fost dacă s-ar face din must, mai exact, zise Hinortean rîzînd.

— Că bine ziceţi, domnule director. Ştiinţa e aşa de înaintată acum că nimeni nu mai face vinul din struguri ca pe vremea grecilor.

Au continuat să tacă mult timp încă după ce s-au aşezat. Feţele de masă curate, scrobite. Albe. Must nu aveau. Berea în schimb proaspătă. Au comandat două halbe.

• Cine zice că la noi toate se întîmplă în birturi şi cafenele ? Noi sîntem de o jumătate de oră aici şi nu s-a întîmplat nimic.

— Nu chiar nimic. Ni s-a adus berea şi asta e ceva, în plus, la a treia masă de aici se construieşte o piramidă de halbe goale. E de ajuns un bobîmac sau o mişcare mai smucită, şi o să avem şi Un eveniment. Mai ales că unul din cei doi, Cîrtiţă de la salubritate, e nelipsit din scandaluri.

— Dar cunoaşteţi lumea din Apud, zise Hinortean cu o intonaţie ce nu-i scăpă lui Cain. Acesta zîmbi îngăduitor, acceptînd în acest fel laudele ironice ale profesorului şi, cum la acea oră, o discuţie oarecare, neangajată, era singura cale de urmat, zise : Doar pe cei importanţi!

Hinortean începu să rîdă. Care va să zică Cîrtiţă ăsta de la salubritate e un cetăţean de vază.

— N-am spus „de vază“, am spus important. Nu e acelaşi lucru.

— In afară de scandaluri, mai face şi altceva ?

— V-am spus doar cu ce se ocupă. De la mine încasează în fiecare lună suma de cinci lei ca să nu-mi zdruncine prea tare lada de gun'oi după ce o goleşte în camionul lui pe care scrie „Păstraţi curăţenia oraşului".

— Mai dau şi alţii ?

— Nu ştiu. Nu mă interesează, zise Cain sec. între timp, la o masă retrasă, zări un bătrîn care moţăia cu capul pe piept. Uite un bun prilej de a da ortul popii. Apoi, fără nici o legătură cu ce se întîmplă acolo, deşi naiba ştie, îşi aduse aminte că cuvîntul „chermeză" venea din flamandul „kerkmissc" şi că însemna la origini „messe d' eglise**.

Linişte. Ca peste tot de altfel în provincie la acea oră. Intr-o asemenea linişte, un cuvînt care vine din senin e mai greu decît un glonte.

Şi totuşi, ceva se petrece în amorţeala de sub castani. Cîrtiţă, în picioare, cu vîrful limbii proptit în buza de sus, aşeza ţinîndu-şi respiraţia ultima halbă. Vîrful. Părea uimitor de treaz. Tovarăşul său de chef sforăia cuminte. Cîrtiţă era fericit. Reuşise. Piramida arăta întocmai cum şi-o dorise. Se aşeză din nou pe scaun la o oarecare distanţă de masă, căscă una bună clămpănindu-şi fălcile, se întinse, apoi se întoarse la starea de visare a celorlalţi ca un cîine la umbră ce a străbătut agale curtea incendiată de soare.

Abia acum îndrăzni şi Hinortean să ducă halba la gură. Urmărise şi el cazna lui Cîrtiţă, atras mai curînd de fericirea tîmpă de pe chipul salubristului decît de temeritatea întreprinderii sale.

— Trebuie să fiţi de acord cu mine că „omul meu" are vocaţie de constructor.

— îl cheamă Cîrtiţă, constructor orb, observă Hinortean, descumpănit parcă de propria remarcă.

— Nu e nici o fatalitate la mijloc, domnule Hinortean, simplă coincidenţă. Seducătoare prin sugestii, evident. Am putea glosa pe această temă pînă la închiderea localului. Nu merită însă, vă

spun eu.

Tovarăşul lui Cîrtiţă tocmai se trezise şi, înainte încă de a privi cum se cuvine piramida de sticlă în care se frîngeau razele roşietice ale soarelui de apus, dădu pe gît ce mai rămăsese din bere.

Apoi se ridică cu destulă greutate sub privirea calmă a celuilalt — Cîrtiţă îşi vedea „opera[1]* ameninţată, dar nu schiţă nici un gest pentru a o salva — şi pentru că îi era imposibil, sau oricum, foarte greu să articuleze un cuvînt, reduse totul la încercarea, nici aceasta' tocmai uşoară, de a-şi încheia nasturii de la cămaşă.

în răstimpul cît stătuse sprijinit de colţul mesei descoperi construcţia lui Cîrtiţă. Apucă halba pe care tocmai o golise şi o repezi în. ceea ce lui i se înfăţişa aievea.

Parcă s-ar fi prăbuşit o vitrină sau un dulap de la farmacie. Un chelner şi dpi voluntari au încercat să intervină. Cîrţiţă lo-a făcut semn să rămină pe loc.

— Plătesc tot ! a zis -el cu o voce răguşită din care răzbătui o stranie şi disperată bucurie. A intrat apoi sub braţul sting al celuilalt şi s-au îndreptat spre closet, undeva in spatele unui grilaj de lemn acoperit cu viţă de vie* sălbatică.

— Cum sînt iernile pe aici, domnule Cain ? întrebă Hinortean cu un aer distrat.

Bătrinul tresări. întrebarea aceasta, de un pur şi, cu toate acestea, sau tocmai de aceea, neliniştitor convenţionalism, îl îndepărta de realitatea imediată care, nu de puţine ori, ii oferise şansa unor ascuţite? comentarii.

Se pregătea să spună, cu o undă do reproş sieşi adresat pentru o nepeimisă superficialitate, că acest Cârtiţă e mai mult decît crezuse. Forţă, candoare şi cruzime în proporţii greu de definit. Cîţi.se gîndese cînd privesc pînza diafană a păianjenului la viclenia şi cruzimea ţesătorului ? Răul vital, organic. Răul ca afirmaţie. Cine ştie unde ar fi ajuns clezvbltind aceste consideraţii deloc confortabile ? Bar ce altceva ii mai rămînca lui decît pămîntul acesta caro se închega în urma

sa pe măsură ce demonstraţia înainta ? Un pămînt, trebuia să recunoască, locuit de fantasme care, în loc să-l izbăvească, îi sporeau singurătatea întocmai cum, adesea, un condamnat, prin recurs la o instanţă superioară, îşi îngreunează pedeapsa în loc să o reducă.

Se încăpăţînă să urmeze acest drum, deşi ştia bine că, la capătul lui, îl aştepta o nouă cădere pe gînduri şi nicidecum odihna plăcută a lucrului împlinit. Aeum însă cedă surprizei şi se angajă fără entuziasm, ba cu o abia perceptibilă undă de tristeţe în glas, pe acest nou făgaş al conversaţiei impus de Hinortean, din capriciu sau din- tr-un motiv care, cel puţin în acea clipă, îi scăpă.

— Iernile ? Ar fi mai potrivit să spuneţi iarna, domnule director. Pentru că e o singură iarnă. Lungă şi aspră, întreruptă din cînd în cînd de primăveri capricioase, veri sălcii şi toamne melancolice precum aceasta.

Iarna e, prin urmare, anotimpul suveran. Celelalte anotimpuri seamănă cu nişte conspiraţii naive repede descoperite, dar nicidecum pe loc înăbuşite cum s-ar cuveni sau cum se obişnuieşte, ci lăsate cu un nedisimulat dispreţ să se destrame de la sine, după ce au ilustrat toate etapele decăderii: de la orgoliul juvenil şi lozincard al primăverii, la moliciunea lascivă a verii, şi în sfîrşit, la reveria paralitică a toamnei... Tăcu cîteva clipe, apoi adăugă dînd neputincios din umeri : Nişte „ri-vuluţii“, cum ar veni...

Răspunsul bătrînului, de o neaşteptată coerenţă şi cursivitate, de neînchipuit fără o îndelungată gestaţie, modifică în chip ciudat atitudinea lui Hinortean. Privirea sa mai ales, foarte mobilă pînă atunci, interesată vag de persoana negustorului de antichităţi, căpătă dintr-o dată intensitatea neutralizantă, maniacală a anchetatorului în faţa mult aşteptatei mărturisiri.

— De ce mă priviţi, aşa, domnule director ?

— Pentru că ideea aceasta a anotimpurilor contaminate pînă la saturaţie de istorie mi se pare

uluitoare. Chiar aşa, uluitoare...

— Mă flataţi, domnule director. Ce adîncime pot avea elucubraţiile unui animal sedentar fost cîndva evreu rătăcitor? Vreţi să ştiţi cum sînt iernile la Apud... Cei care nu au încălzire cu gaz se îngrijesc din vreme de magazia de lemne. Printre aceştia mă număr şi eu. în curînd însă tot oraşul va trece pe gaz. Am şi plătit o parte din cheltuielile de instalare. Cînd am chef să mă plimb, ca astăzi de exemplu, mă duc să văd cum se lucrează la conductă. Merge destul de greu şi ca mîine vor începe ploile. Cardiacii şi reumaticii au de ce să se teamă. Sînteţi cumva suferind ?

— Nu, deocamdată n-am de ce să mă plîng, zise Hinortean. Micile şicane pe care, de la o vîrstă, toţi le acuzăm nu pot fi socotite boli, nu-i aşa ? Dar să ne întoarcem la ce spuneaţi adineauri...

— E însă bine să fiţi prudent, deşi... Vedeţi dumneavoastră, această prudenţă nu e altceva decît o formă deghizată de capitulare pentru că...

De după grilajul closetului reapăru tovarăşul lui Cîrtiţă. Uşor aplecat înainte făcea trei paşi gata să se prăbuşească sub o greutate invizibilă, se oprea o clipă şi se uita buimac în jur cu doi mari păianjeni purpurii în loc de ochi; de la mese i se făceau semne, invitaţii de bună seamă, cum să vadă el degetul cel mare strecurat între arătător şi minutar ; mai făcea apoi trei paşi, cu faţa nerasă schimonosită de durere, o durere care te trezeşte şi din marţi, şi iar se oprea. în alte împrejurări ar fi onorat cu siguranţă una din numeroasele invitaţii, acum însă cuţitul pe care îl ţinea strîns în pumnul năclăit de sînge la a cărui vedere un fior de gheaţă înconjură grădina, avea să-l ducă peste puţin timp îh praful de sub castani.

In urma lui venea Cîrtiţă strigînd fără tragere de inimă : Mori, Borşane, pentru Dumnezeu, mori odată ! Era mai mult un îndemn obosit decît un ordin.

Borşan s-a întors, furios zic unii, mirat spun alţii, ca şi cum el ar fi avut alt plan, cu totul alt plan.

— Nu te astîmperi, Cîrtiţă, îşi dojeni el blajin ortacul. Gîfîia ca un om ostenit. Crezi că numai ţie îţi pare rău după sor-ta. Şi mie, mă, aşa să ştii ! Şi altora, şi ei ! Să mori pe drumu' de la Sloboda ! Curat ghinion ! Ce nuntă ar fi fost ! A murit în poarta raiului. Că o luam de nevastă, Cîrtiţă ! De cînd dai tu cu cuţitul ? Am închiriat cabana cu tot ce avea ăia acolo. Paturi, bucătării, chelneri cu ţoale călcate şi gulere scrobite. Şi luminări pe masă. Mari. Cît parii de fasole. Cincizeci de tacîmuri, Cîrtiţă. Aranjat totul ca la carte. I-am spus Laurei : mîine e nunta. Dacă te hotărăşti, vii la Sloboda. Am plătit pentru o juma de sută de invitaţi şi o să fim numai noi dbi. Altfel nu dădea ăia cabana. Io stăteam în capu' mesii între luminări, iar chelnerii stăteau lipiţi de geamuri să o vadă cînd vine. Care o vedea primu' lua suta. Da' cum să o vadă care ea murise deja sub baloturile de paie care s-a răsturnat camionul la o curbă ? Că io aşa aş fi făcut: o culegeam de-aici şi o duceam la mine. Casnică o făceam. Şi doamnă ! Da' acum că s-ar putea să mor şi io, cum să o mai duc ?

Lumea stătea în cerc şi se uita la Borşan, fascinată de repeziciunea cu care i se albea chipul, indiferentă la pata roşie care se lăţea sub trupul uriaş prăbuşit în ţărî- nă. Nimeni nu se încumeta să se îndepărteze sau să încerce ceva de teamă să nu tulbure în vreun fel ivirea morţii. Hipnoza se prelungea şi transforma pe nesimţite uimirea ini- ţială intr-o involutară complicitate. Cirtiţă in genunchi lingă muribund îi ştergea acestuia lacrimile care-îi inundau obrazul ţepos, şi, cuprins de data asta de .deznădejde, începu să strige : Mori, Borşane, mori acum că, de nu, te omor pînă mori de tot !

— E nebun, săracul! se auzi o voce milostivă.

— Nebun pe dracu ! se răsti unul chel şi eu ochi de mistreţ. De ce l-ai tăiat, mă ?

— Că şi-a bătut joc de soră-mea, de-aia !

— Era o stricată soră-ta.

— Ce dacă ? Era soră-mea, zise Cirtiţă absent, subliniind prin chiar indiferenţa tonului caracterul

implacabil al gestului său.

— A vrut s-o ia de nevastă pe stricata aia, nu se lăsă chelul cu ochi de mistreţ.

— Eu i-am spus lui Borşan s-o lase în pace. Nu, că se poate îndrepta. Dacă îi bagi în cap lucrul ăsta, te tai, i-am zis.

— Şi te-ai ţinut de cuvînt, zise unul care strîngea sub braţ un pachet cafeniu bine legat cu sfoară. După hîrtie şi formă putea fi sodă de rufe scoasă pe sub pufoaică sau aruncată peste gardul combinatului intr-un loc ferit. Acum o să înfunzi puşcăria !

— Ce dracu face ăştia de la miliţie de nu mai vine ? Cînd ai nevoie de ei nu se grăbeşte.

Borşan era mort. Cirtiţă îl privea liniştit, împrumu- tînd ceva din liniştea tovarăşului său, aproape tandru. Intr-un tîrziu s-a ghemuit lîngă Borşan şi n-a mai scos un cuvînt.

Odată cu maşina miliţiei a venit şi Salvarea. Se însera. Din căldura zilei nu mai rămăsese decît o pată de- sînge spre care se îndrepta plin de importanţă şeful localului cu un furtun în mîini.

Cu toate becurile aprinse în crengile castanilor, grădina desena un imens elipsoid de lumină. Cei trei sau patru martori ai crimei, rămaşi acolo să dezbată cazul pînă la ora închiderii, aveau să povestească a doua zi cum plutise deasupra lor stafia albastră a unui sfînt decapitat.

Amintirile ne separă, amintirile ne unesc. Unde şi în ce împrejurare auzise aceste cuvinte, Petru nu mai:. ştia. Atunci însă, mcrgind alături de Alexandru pe *23 August,* bătrînul negustor descoperea în înlănţuirea nesupravegheată a paşilor lor, în acea cadenţă anonimă, semnele unei apropieri pe care cuvintele au încercat zadarnic să o stabilească de-a lungul unei întregi du- pă-amiezi. în dreptul geamului luminat al ..Urgenţelor'[1] de la stomatologie, singurul de altfel luminat din cele şapte cîte avea la stradă clădirea veche a policlinicii, Petru avu timp să observe chipul lui Alexandru şi să constate că nu se înşela. Expresia de nemulţumire ori de infatuare, repede instalată

pe chipul celor ce nu vin în Apud doar pentru o săptămînă, două la băi, ci pentru un timp nedefinit, pe caro toţi vor să-l scurteze, din -motive pe care Cain le aprobă ironic — dorinţa de nou ••cu orice preţ, revolta secretă ori manifestă împotriva datului şi a ordinii prăfuite a provinciei — toate acestea dispăruseră pentru a lăsa loc unei mîndre resemnări, unei orgolioase umilinţe.

„în satul de unde vin cu, domnule Cain, era un om pe care îl chema Burac. Nu ştiu de ce zic era, pentru că Burac trăieşte, iar cele ce vor fi povestite s-au în- timplat nu de mult...[1]'

Burac avea timp să stea şi să se uite ceasuri întregi la un fir de iarbă, ori de praf, ori la cîte un străin care nimerea acolo Dumnezeu ştie cum, dar mai ales la cer, căci la el se uita îndeobşte BUrac de acolo, din poarta sa, ca la un drum pe care ochiul său ager nu obosea să desluşească mişcarea greoaie a norilor.

Oamenilor le părea bine că mai era cineva în sat care să stea aşa, degeaba, căci Burac era un fel de garanţie .pentru odihna de duminică şi sărbători.

Faima lui venea însă şi din altă parte. Era singurul din sat care ştia cum arată marea. N-a văzut-o niciodată, dar bătrînul lui, fost vopsitor de vapoare, i-a şoptit la ureche cînd era pe patul de moarte : Marea e aşa cum ai sta mereu cu spatele la pămînt.

Şi el ştia ce zicea pentru că, după ce s-a întors de la Constanţa, ar fi putut trăi doar povestind prin cîte ţâri a călătorit el, doar mînuind cu indemînarc pensula. Şi bidineaua.

Uneori oamenii, dar, mai ales, copiii veneau la Burac să afle cum arată marea. Şi Burac le spunea mereu aceleaşi . lucruri, nici un cuvînt mai mult sau mai puţin de- cît auzise de la tatăl său. Copiii ascultau, apoi plecau rîzînd, lăsîndu-l pe Burac dus pe gînduri. Cînd trecea cîte un om prin faţa porţii lui Burac dîndu-i bună ziua, acesta îl privea atent, cîteva clipe, apoi, făcînd nişte socoteli în care

amesteca doar el ştia cum chipul, glasul şi mersul omului, îi mai dădea de trăit atît sau atît. Rareori se înşela cu un an, doi.

într-o noapte, Modran, vecinul lui Burac, aduce cu un camion, nu se ştie de unde, un bloc uriaş de granit pe care îl răstoarnă în curte urmînd să-l spargă şi să facă , din el fundaţie la casă. Povestea mea începe abia acum, a doua zi dimineaţa, cînd oamenii află de- minunea din curtea lui Modran.

Ar fi putut să se izbească de casă, băgau ci de seamă cu o teamă justificată doar pe jumătate. Se învîr- teau fără rost în jurul bolovanului şi se minunau întruna. Puteţi veni, le-a zis Burac după o atentă cercetare a pietroiului. Şi ei au venit culcînd la pămînt trei şiruri de scînduri cîte avea pălantul. Dacă Burac ar fi zis : Oameni buni, ce se vede aici e o stea, femeile ar fi început să cloţăie căutîndu-şi copiii pe pipăite în preajma genunchilor şi să se dea un pas îndărăt, iar bărbaţii ar fi înjurat zdravăn flecăreala lui Burac şi spaima mirată a femeilor, pentru că, îşi spuneau ei, era la mintea cocoşului că altceva nu putea fi decît o stea sau ceva care vine de sus, întrucît, după ştirea lor nici un bou din sat nu se putea încumeta la o aşa povară, ca să nu mai vorbim de 'oameni, puţini şi ei de cînd cu cele două războaie.

A cui o fi steaua asta ? se trezi întrebîndu-se Burac, sigur fiind că toţi ştiau ce nume purta bucata aceea de munte pe care o priveau deja ca pe un bun al lor, al tuturor.

Modran nu era acasă. Salcă zicea că l-a văzut ieşind din sat la răsăritul soarelui. Nevasta lui Modran, uimită de cele auzite, tăcea ruşinată lîngă bolovan. Dacă s-ar fi putut lua din piatră cu pumnul ca din colivă, ar fi scăpat de ei uşor, dar aşa se uita şi ea ca gloata, năză- rindu-i-se chiar că, de atîta privit, piatra se subţiase şi că, fără să-şi dea seama, ţăranii adunaţi roată se priveau în ochi.

Şă fie steaua cuiva anume ? Parcă aşa ziceai, măi Burac...

— Tot ce se poate, se feri Burac de un răspuns limpede. In mintea sa, lucrurile se învălmăşeau de

parcă cineva ar fi tras scîndura dintre adevăr şi închipuire.

— Da’ Modran ce caută la oraş ? a întrebat Burac.

— Să vadă din ce-i piatra, se trezi vorbind nevasta lui Modran. Mulţimea chicoti şi femeia îşi duse roşind palma la gură.

— Păi din ce poate fi piatra? întrebă cu jumătate de glas Salcă. La această întrebare, înfricoşătoare prin chiar 'candoarea ei, n-a răspuns nimeni şi n-a mai rîs nimeni, semn că au fost luaţi pe nepusă masă. S-a lăsat o tăcere lungă. Tîrziu, mulţimea s-a risipit în presupuneri de tot felul, care de care mai ciudate, statornicind adevăruri vremelnice prin puteri dobîndite aiurea şi nu în ştiinţa pietrei, necunoscută lor pînă atunci.

Piatra se micşora pe măsură ce oamenii se obişnuiau cu ea, înainte ca pietrarul plătit de Modran să o sfar- me, ajungînd în cele din urmă la fel de obişnuită ca fîntînile din curţi sau ca biserica din Grui. Cînd a ajuns de mărimea unui cap de om, nimeni din sat nu se mai uita la ea. în afară de Burac.

Orice ar fi, zicea el, altfel se vor face casele pe aici de-acum înainte. Şi nu e puţin. Odată cu casele se vor schimba şi Oamenii. Cum ? Cine poate şti ? îndrăznea să creadă că undeva, în adîncul pietrei, sălăşluia chipul misterios al omului de mîine şi că schimbarea pe care o presimţea nu se va face uşor , fără durere... (Alexandru tăcu o clipă, apoi continuă). Cînd moare cineva, undeva cade o stea. Privindu-l pe Borşan întocmai cum Burac şi ceilalţi priveau piatra, în acea confuzie consimţită, necesară, aş zice — un fel de provocare a miracolului — mi se părea că omul şi steaua erau una, că nu mai există nici cădere şi nici teamă. Cum trebuie să trăieşti, ca să mori aşa ca el ? Fără părere de rău 1 în ce mă priveşte, prea puţine semne încurajatoare... Muzeul e un chin. Sîntem săraci. Şi, ca o culme, deocamdată cel puţin, nu putem expune nici măcar puţinul pe care îl avem. Istoria pe sărite. Ca la şotron. Ar trebui să trăiesc

cel puţin o sută cincizeci de ani pentru a „revedea** trecutul nostru în reala şi dramatica sa desfăşurare. *A cunoaşte* îl presupune pe *a recunoaşte.* O istorie mutilată este născătoare de monştri a căror unică şansă de perpetuare va fi gestul mutilant. O crimă o cheamă pe alta... Dar pentru azi ajunge. Eu o iau pe aici.

Spunind acestea, Alexandru arătă spre vitrina opali- nă a magazinului de coloniale care marca începutul străzii *Revoluţia de la 1848.* Făcu cîţiva paşi şi se opri îrt- torcîndu-se spre Cain cu faţa destinsă într-un zîmbet şăgalnic. Era să uit. Ştiţi de ce v-am întrebat cum sînt iernile la Apud ? De o săptămînă, fiul meu, Zenovie, se .chinuie să scrie o compunere cu titlul *Iarna, cel mai frumos anotimp.* Compunere liberă.

O vreme i-a auzit rîsul în cascade, apoi tropăitul bocancilor grei pe strada pustie şi slab luminată, apoi nimic.

10

Tetru ştia prea bine că nu avea nici un drept să procedeze astfel şi totuşi... împotriva faptelor, a adevărului în cele din urmă, el continua să-l socotească pe Zenovie drept fiul lui Semproniu cel Mare. Nu doar pentru că acesta ar fi meritat fiu, un moştenitor, cu alte cuvinte, deşi, la drept vorbind, cîţi nu sînt frustraţi de acest privilegiu, fără ca neîmplinirea să atragă după sine uzurparea paternităţii ? Bătrînul era însă convins că legătura de sînge se stinge cu timpul, dacă o putere nouă, modelatoare, nu i se adaugă, şi pe care doar el, sufletul, o conţine. De la un punct, felul de a fi e mai important decît simplul fapt de a fi. Or, după părerea lui Petru, ceea ce Alexandru reuşise să-i transmită lui Zenovie — ochii şi o permanentă stare de nelinişte — era destul de puţin pentru’"a' înfrunta viaţa. Copilul îşi afla greu locul şi

numai‘pentru scurt timp. Şcoala nu îl . atrăgea în mod special. Prima sa lecţie copiată cu multă trudă din alx'Ctxlar arăta în felul următor : Anaaremere Enearemu- re şi aşa mai departe. Şi astăzi încă mai vedea ■ **Zenovie** înaintea ochilor săi liniile delicate pe care Alexandru **le** trăgea între cuvinte cu grija cu care pe front dezamorsa minele fără ca, de această dată, să-şi mai simtă **fruntea** udă sub bascul de pionier pe care l-a purtat din 39 pînă în ’45.

Zenovie se speria uşor, plîngea din te miri ce şi, pînă la moartea lui Alexandru, adormea doar lipit de **Maria,** lucru cu atît mai neplăcut cu cît apartamentul lor **se** compunea dintr-o singură cameră, mare, e adevărat, chiar foarte mare, şi o bucătărie pe care o foloseau în înţelegere eu doamna Sofron. Nopţile de dragoste erau furate din somnul copilului şi arareori, în vremea din urmă, mai aduceau ele pe chipul Măriei secreta ei frumuseţe de mască mortuară.

Cam ciudat băiatul, avea să remarce destul de **repede** doamna Sofron. Nici nu e de mirare cu un tată care, în loe să-şi vadă de familie — are o soţie superbă, domnule farmacist ? ah, cu un trup ca al ei în alte vremuri, schimbai miniştri, ce zic eu, guverne! *ciuelle chute de reins!* — umblă aiurea pe coclauri după potcoave de cai morţi. l-am şi spus într-o zi : Trecutul e în noi, domnule director ! Dacă vreţi, pozez în fiecare zi cîte puţin în sala de istorie modernă şi contemporană. Ne înţele-i gem hi preţ şi mă angajez să dau şi explicaţii vizitatorilor. I-a plăcut gluma. A rîs. Sînteţi amabilă, doamnă, noi însă ne luptăm cu alte epoci acum. Neoliticul, bronzul... Pînă la dumneavoastră mai e mult... Vai, dar nu vă sfiiţi, sînt ’oricînd dispusă să... Mai săriţi peste secole că n-o fi foc ! Nu era o frumuseţe de bărbat, dar avea farmec. A plecat fără să ridice mănuşa, pretextînd că e în întîrziere. Pe ca o văd rar. E rece, protocolară, trufaşă aş spune, de o senzualitate sfidătoare, mereu mîn- gîiată de privirile a zeci de amanţi. O adevărată tîrfă, **ce** mai tura-vura, încheie doamna Sofron. Acest neaşteptat

şi cam ascuţit accent din final provocă domnului farmacist un jalnic accident de deglutiţie. Cînd bietul om reuşi în siîrşit să-şi calmeze tuşea şi să-şi reaşeze palmele umede pe dunga impecabilă a pantalonilor de lînă gris- perlc, doamna Sofron profită de confuzia de pe chipul musafirului pentru a-i spune că petele de cafea de pe rever ies uşor dacă sînt pe loc frecate cu puţină apă. Peste cîteva minute, haina se odihnea cuminte pe spătarul unui scaun, sub privirile obosite ale farmacistului care, ascuns acum sub o pătură alături de doamna Sofron, făcuse imprudenţa să-şi lipească o clipă obrazul de pieptul primitor al amfitrioanei sale, femeie de lume, distinsă şi cu amintiri.

Dacă ar fi fost să le treacă într-un jurnal, i-ar fi trebuit cerneală violet şi hîrtie Japon Imperial. Doamna Sofron e o femeie deosebită. Cel puţin aceasta era părerea lui Alexandru Hinortean despre proprietara casei cu numărul 45 de pe strada *Revoluţiei de la 1848.* O casă cu două geamuri la stradă, poartă înaltă în zid, cu clopoţei deasupra, şi trotuar în curte, plus fîntînă cu roată şi lanţ pe care îţi cădeau ochii la ieşirea din camera cu intrare separată, închiriată domnului director al muzeului la sfîrşitul verii, într-o joi...

Era la bucătărie şi punea zacuscă. Trebuia să facă şi ea ceva. Angajată nu era, copii de crescut nu avea. A plîns destul pentru asta. Acum se bucura că e singură. Trăia din puţinele ore de pian pe care le putea da cî- torva copii cu aptitudini, recomandaţi de profesorul Ha- gea pe care îl cunoştea şi stima încă din anii studenţiei. Au fost colegi doar trei ani, pentru că la sfîrşitul anului al treilea, Eugenia Rus s-a măritat cu avocatul Inocenţiu Sofron şi a părăsit Conservatorul. La Apud, unde Inocenţiu îşi deschisese un birou de avocatură, au dus o viaţă tihnită, lipsită de griji, dar, poate, şi de pretenţii. Doar faptul că nu aveau copii îi făcea uneori să cadă pe gînduri. A venit războiul şi Inocenţiu a trecut şi el Prutul. A căzut prizonier şi a murit de tifos. în Siberia s-a întîlnit cu Semproniu. Se cunoşteau din liceu. Tot e bun şi

războiul ăsta la ceva, a zis Semproniu cînd s-au recunoscut, în sfîrşit, deşi lucrau de peste două luni în acelaşi raion, ca să nu mai vorbim de faptul că dormeau în aceeaşi baracă. Pe Semproniu îl interesau prea puţin vecinii. La ce o fi bun ? întrebă Inocenţiu zîmbind neîncrezător petecului acela albastru de cer pe care îl admira de un timp ca pe un fragment de vitraliu gotic. Păi, cred că de unul singur n-aş fi ajuns niciodată pe aici, zise Semproniu. Şi cîtă frumuseţe e în jur ! Toţi cei aflaţi atunci în preajma lor, risipiţi în iarba înaltă, au izbucnit în rîs. Rîdeau şi gardienii fără să ştie de ce, fără să-l scape totuşi pe Semproniu din ochi, cunoscut ca un cal breaz. Nimeni nu-şi putea explica de unde îşi trăgea acest om puterea, dar toţi erau încredinţaţi că, dacă imul singur dintre ei era să scape cu viaţă, acela vă fi cu siguranţă Semproniu. Nu puţini erau cei ce se străduiau să-i stea în preajmă şi să-şi povestească tre-\ cutul, trecînd peste limita îndeobşte recunoscută a pudorii, convinşi că măcar un amănunt al fiinţei lor va ră- mîne într-un cotlon al memoriei lui Semproniu, după ce pe ei îi va fi înghiţit pădurea. Un amănunt cît de mic al fiinţei lor irepetabile, chiar dacă mizerabilă.

Pe măsură ce se despuiau de trecut, de ceea ce acolo, într-un anume fel îi făcea unici, suportau tot mai uşor detenţia, aşa încît, odată cu zilele care se scurgeau în- tr-o perfectă aliniere, problema întoarcerii se punea tot mai rar şi în termeni tot mai vagi.

Cînd începi să povesteşti ca ei, îşi zicea Semproniu, totul e pierdut... Cine scapă de aici, va muri de bătrî- neţe. Şi nici unul dintre ai lor nu va mai muri vreodată de glonte. Darul acesta al povestirii e un dar blestemat Precum înţelepciunea pe capul copilului. Ei vorbeau, povesteau, iar el asculta fără nici o bucurie şi i se părea că asistă la o repetiţie generală a Judecăţii de Apoi.

Întorcîndu-se în Apud, i-a adus doamnei o ramură de molid precum îl rugase Inocenţiu înainte de a închide ochii, apoi şi-a deschis un atelier de

tîmplărie. îi plăcea meseria asta deprinsă în lagăr şi, apoi, nu mai era nici chiar atît de tînăr ca să aspire la mai mult. Trecuse şi vremea milioanelor.

Cum a fost „acolo", domnule Semproniu ? Cît de tîr- ziu a venit această întrebare ! După mai bine de un an. Timp în care s-au mai văzut de cîteva ori. Dar nu cu gîn- dul morţii lui Inocenţiu încercase ea să se obişnuiască, ci cu faptul că „el a rămas acolo" şi că nu va putea niciodată să-i ducă flori la mormînt.

Cufundat de fiecare dată în fotoliul larg, comod, îmbrăcat în pluş, Semproniu savura din plin, cu un soi de insolenţă chiar a trăirii, un fel de impietate la urma urmei, siguranţa catifelată a mişcărilor femeii, stranie ca o picătură de viaţă condensată, strecurată parcă întim>- plător în atmosfera înţepenită a camerei, ca să aşeze **pe** masa joasă de nuc tava cu cele două ceşti de cafea.

De la ieşirea din lagăr, Semproniu avea momente în care nu mai percepea mişcarea. Secunde sau fracţiuni de secundă, realitatea îngheţa în stop-cadre misterioase, fotocopii ale unei existenţe trucate, pe lîngă care moartea i se părea o dulce provocare.

Privi femeia în ochi pentru prima oară. Avu senzaţia că alunecă, mai exact spus, că sub picioare i s-a deschis o trapă în care cade precum un poşte greu printre mîini în ape adînci.

Nu vă place cafeaua, domnule Semproniu ? Femeia avea timbrul vocii modificat. Un sunet aparte care, prin- tr-un capriciu al memoriei, îl duse pe Semproniu cu gîn- dul la ceea ce, cîndva, în copilărie, vara, pe malul drept al Mureşului, în acelaşi loc, cu urechea lipită de pămînt, i se părea ti auzi : dangătul îndepărtat al unei biserici în- gropate.

Ajungea acolo de fiecare dată în acelaşi fel : mişcarea grăbită a braţelor, plescăitul labei piciorului, mereu stîn- gul în căutarea unui punct ferm în apa verzuie, mai întunecată sub sălciile găunoase dincolo de care foşnea porumbul bun de

fiert, strigătele de bucurie la fiecare metru de apă învins, urcuşul anevoios al malului abrupt printre rugii albaştri de mure şi, în sfîrşit, iarba de august în care se întindea de drept ca un cuceritor.

Pe celălalt mal, abia zărit printre pilcurile de copaci care acopereau dealul înalt, se vedea castelul. Bătrînul Semproniu era mort de mult şi trăsura contelui nu mai venea la ei. Ultima dată a văzut caii albi la poarta cimitirului. Ploua mărunt. Coroana de flori pe care o ducea vizitiul ca pe un scut era atît de frumoasă îneît unii au început să-i invidieze pentru norocul ce dăduse peste ei.

Domnul conte pare rău de moarte şi de conversaţii întrerupt. Atît a spus vizitiul şi, după ce a depus coroana la picioarele mortului, s-a retras cu pasul lui rigid prin culoarul de murmure şi de ţipete înăbuşite.

îşi sprijinea bărbia în pumni şi nu-şi mai dezlipea ochii de apa rîului din care ţîşneau peşti zburători. Sunetul acela de clopot din adînc era preluat treptat de respiraţia egală, discretă a trupului său ca o etichetă sonoră de perisabilitate.

— Aş mai dori puţin zahăr, dacă se poate, îndrăzni Semproniu.

— O clipă vă rog. Se ridică şi ieşi în grabă, abia stă- pînindu-şi bătăile, tot mai greu de controlat, ale inimii.

Mişcarea ei, amplificată de privirea lacomă a bărbatului, învioră atmosfera de cavou a camerei.

Semproniu rămase cu ochii aţintiţi asupra uşii pe care ieşise femeia aşa cum părea să facă şi bărbatul din tablou, frumos şi grav, pe care ca l-a aşteptat credincioasă atîţia ani. Dar nu pe aceea care îşi aşteptase bărbatul voia el, Semproniu, să o cunoască, ci pe femeia pe care o visase „acolo", în nesfîrşitele păduri ale Siberiei.

Aşa încît, atunci cînd se hotărî să răspundă la întrebare, alese nu calea bătătorită a amintirilor de război, ci calea descoperitorilor de ţinuturi. Pe măsură ce înainta în frumuseţea aspră, sălbatică, necruţătoare a pădurii, cu o voce pe care el însuşi

nu şi-o mai recunoştea, Eugenia simţea trecînd prin ea o bucurie nouă, alimentată de dorinţe pe care le socotea moarte de mult şi pentru totdeauna şi care acum o readuceau la viaţă. Cînd, tîrziu, Semproniu o luă în braţe, se simţea din nou tînără ca atunci cînd încă îl mai visa pe cel ce avea să-i devină soţ fără să-l cunoască, recuperată ea însăşi din hăţişurile pădurii prin care rătăcise nopţi şi zile.

Niciodată n-a fost mai fericită Eugenia ca atunci. Recunoştea acest lucru cu o teamă care creştea pînă la spaimă la gîndul că această fericire ar putea fi prelungită sau regăsită în fiecare întîlnire cu Semproniu. Tocmai acum cînd începuse să fie convinsă că vocaţia ei era suferinţa, în adîncul inimii îşi dorea încă fericirea, dar o fericire mediocră, sigură, trainică, definitivă. Se privi în oglindă : o frumuseţe crepusculară. O viaţă netrăită. îşi revăzu rapid în minte pretendenţii şi hotărî că farmacistul Cernat era cel mai potrivit.

Ceasul arăta 6,30. Se îndreptă spre bucătărie ca să pună de ceai. O zi obişnuită, ar fi putut zice, dacă, pe la nouă, un funcţionar de la „Spaţiul locativ** nu i-ar fi adus la cunoştinţă vestea că avea un chiriaş. Mîine vine să vadă casa. I-a lăsat o adresă 'oficială şi a plecat. Ea a rămas ţintuită pe scaun între borcanele de zacuscă, răsucind pe toate feţele un petec de hîrtie care, oricît de ciudat 1 se părea ei, avea toate ştampilele şi semnăturile autentice.

11

Dacă o iubeşti, n-ai de ce să te temi, i-a zis Cain la despărţire. Cu toate că, adăugă el într-un tîrziu, şi mai mult pentru sine, au şi certitudinile partea lor de nelinişte.

Bineînţeles că o iubea. Se mai întorcea el în Apud dacă nu ar fi iubit-o ? Numai ca să-l vadă pe Stef cu cascheta albă pe cap, patrulînd în sus şi-n

jos pe *23 August* cu mîinile la spate şi fluierul în gură, mereu gata să „lipească*[1] o amendă celor care îndrăzneau să nesocotească pasajele de pietoni de curînd trasate în Apud, să cheme la ordine sau să oprească puţinele maşini care se opinteau în lîncezeala amiezii ca muştele în borcanul cu miere, şi să ceară autoritar şoferilor să sufle în fiolă ?

Tu eşti om cumsecade, Zenovie, îi zicea Guşă. De-aia poţi tu trăi în amărîtul ăla de tîrg. Eu nu mă văd deloc tăind frunze la cîini într-un oraş cu zece mii de locuitori. Capitala sau ceva port la marea Nordului, acolo e de mine. Să-i fac o tablă pe suedeji şi să le iau tot. Da' mai ales femeile. Ele sînt stema lor. Pe femei se vede cel mai bine nivelul de trai. D' aia şi au astea cele mai lungi picioare de pe pămînt. Am auzit însă că e cam răcoare p'acolo. O să mă obişnuiesc. Ce, aici murim de cald ? Nu murim defel. Am putea chiar zice că trăim binişor.

începu să tuşească. Tuşea de puţine zile. Zicea că îl doare. Mai mult se chinuia decît tuşea. Ca atunci cînd vrei să vomezi şi nu poţi. îi mulţumi încă o dată pentru flanelă şi îl zori să plece.

Pînă nu se răzgîndesc ăştia. Cu ei nu-i de glumit

O să ieşi şi tu de-aici şi o să fie bine, încercă el să-l încurajeze pe bietul Guşă.

Rîdea. Cam strîmb. Aiureli ! Toată viaţa n-am fost în stare să leg două cuvinte şi uite că acum ţin discursuri.

Termină dus pe gînduri. în ochii săi bulbucaţi şi verzi ca mătasea-broaştei strălucea lumina îngheţată a resemnării. O mai fi trăind oare ?

îşi privi ceasul, îşi pipăi nodul cravatei sub gulerul ţeapăn al cămăşii albe şi strînse şi mai bine în pumn buchetul de flori.

începu să repete în gînd. „Vizita trebuie să aibă întotdeauna un scop : orice vizită trebuie să fie rodul unei înţelegeri prealabile între gazdă şi oaspete ; vizita neanunţată este admisibilă doar în cazuri care se încadrează la capitolul

-«nenorociri»-, -«calamităţi naturale». Oaspeţii vor fi întotdeauna punctuali. Intrînd în casa în care aţi fost invitat, prima persoană căreia trebuie să-i adresaţi salutul, indiferent cine mai este prezent, este gazda, -«stăpîna casei». Vă înclinaţi în faţa ei la o distanţă potrivită, dar nu întin- deţi mîna. Iniţiativa acestui gest trebuie s-o aibă întotdeauna ea. Restul persoanelor se salută apoi începînd cu femeile prezente. Conversaţia la masă. Subiectele trebuie să fie uşoare, fără pretenţii de profunzime, cu grija de a nu cădea în frivol însă. Evitaţi la masă subiectele care pot da naştere unor controverse, unei opoziţii prea violente între invitaţi, ciocnirii de idei prea vii. Angajaţi discuţia cu vecinii, de care aveţi de altfel obligaţia să vă ocupaţi. încercaţi să aflaţi cîteva date esenţiale despre vecinii dumneavoastră de masă. Nu vorbiţi prea mult despre dumneavoastră. Nu fiţi indiscret. Pîinea. Nu faceţi un depozit în faţa dumneavoastră. Serviţi cîte o felie din Coşul de pîine folosind furculiţa. Nu se muşcă în nici un caz din felie. Se rupe cu mîna în bucăţi, nu mai mari decît pot fi înghiţite. Cartofii nu se taie cu cuţitul. Salamurile, cîrnaţii se curăţă cu ajutorul cuţitului şi furculiţei şi se consumă în continuare la fel. Sub nici un motiv nu se înmoaie pîinea în supă sau ciorbă. Lingura intră totdeauna cu vîrful. Peştele se serveşte cu tacîm special sau cu două furculiţe. (?) Sarmaua se taie cu cuţitul şi se mănîncă obligatoriu cu furculiţa şi cuţitul. Salata nu se taie. Spa- ghetti şi macaroane. Se mănîncă numai cu furculiţa sau linguriţa. Perele şi merele se pot mînca cu coajă. Dacă oferiţi 'o jumătate de măr cuiva, atunci oferiţi întotdeauna jumătatea cu coadă. Fragi, căpşuni. Cinci sînt oferite na- tur, se mănîncă întotdeauna ţinute de codiţă. Piersicile. Ţinut în mîna stîngă, fructul se taie în două cu euţitul. Se scoate sîmburele cu cuţitul şl se mănîncă ţinut cu mîna. Prunele şi caisele. Se deschid cu mîna, se scot sîm- burii şi se mănîncă jumătăţi. Portocalele, mandarinele. Ţineţi fructul în mîna stîngă şi tăiaţi coaja în forma de «stea». Se cojeşte cu mîna, se scoate miezul cu mîna şi se

mănîncă felii. Bananele se cojesc întotdeauna cu cuţitul. Miezul se mănîncă cu mîna. Pepenii se servesc felii şi se mănîncă cu furculiţa, numai cu furculiţa. Dacă sînt mai tari, se întrebuinţează cuţitul şi furculiţa. Cafea, ceai, cacao, ciocolată. Linguriţa se pune pe farfurie. Se ţine cu mîna stingă farfuria sub ceaşcă. Torturile şi cremele se mănîncă numai cu linguriţa."

12

Se obişnuieşte, ştia de la alţii, ca într-o asemenea împrejurare, băiatul să fie însoţit de tată. Cine să-l însoţească pe el ?

Semproniu era bolnav şi ramolit/In ultimul timp vorbea de unul singur o limbă sucită, nici română nici engleză, şi petrecea ore în şir între filele jerpelite ale unui *Oxford* pe care Petru Cain i-l oferise ,,în amintirea acelor vremuri". Care anume, dedicaţia nu preciza.

Nici astăzi Zenovie nu-i putea spune „tată", în ciuda afecţiunii pe care i-o purta şi la care Semproniu avea cu siguranţă dreptul după cîte făcuse pentru fiul Măriei şi al lui Alexandru, fără ca trăinicia legăturii lor sufleteşti să sufere vizibil din pricina acestui amănunt.

Visceral, nelămurit, obscur la început, obstacolul îşi precizase în cele din urmă forma şi numele. în clipa pronunţării sentinţei, Zenovie îl privi pe Semproniu o clipă cu gîndul de a-i cere în acest fel iertare pentru situaţia umilitoare în care îl adusese şi cu promisiunea în acelaşi fel formulată a unei grabnice revederi, ca şi cum comprimarea timpului i-ar fi fost la îndemînă. In închisoarea văzut şi revăzut chipul de atunci al lui Semproniu cel Mare. îl şocase tocmai pentru că nu era nou. Mai văzuse cîndva această expresie de om care ştie să piardă, de om gata să o ia oricând de la început, fără să poarte cuiva pică, fără să siringă măcar din

dinţi.

Era ultima zi la mare. De fapt ultima zi trecuse, dar, la insistenţele Măriei, au hotărît să mai rămînă trei zile peste •data de întoarcere dinainte fixată.

Pînă la anul e mult, aşa de mult... Să mai rămînem, a zis Maria. Semproniu o cuprinse de umeri şi o sărută pe timplă. Apoi s-au aşezat la o masă liberă ca să mănîn- ce, îndeaproape urmaţi de un chelner prevenitor.

Zenovie s-a mai învîrtit o vreme printre mese ca să •culeagă frunze de arţar. Nu înţelegea cum mureau frunzele în timp ce copacii continuau să trăiască. In ce priveşte marea, pe care atunci o vedea prima oară, era incapabil să pună vreo întrebare, sau să-şi exprime vreo nedumerire. Marea era ceva care era. Pescăruşii îi plăceau, •deşi i se păreau cam zgomotoşi. Căuta scoici cît era ziua de lungă. Ce faci cu atîtea scoici, puişor ? l-a întrebat domnul Ovidiu, gazda lor, într-o zi cînd a trebuit să constate cu îngrijorare cum creşte movila din curtea sa după fiecare golire a pălăriuţei de soare pe care dimineaţa Zenovie şi-o îndesa vîrtos pe cap înainte de a coborî pe plajă. Nimic, ce să fac, a zis Zenovie. Le studiez. Deci tot faci ceva, remarcă domnul Ovidiu, zîmbindu-i complice. Da, fac un lucru care nu serveşte la nimic. De unde ştii ? interveni din nou domnul Ovidiu, ironic încurajator. De la tata, zise Zenovie prompt. Şi el tot aşa spunea mamei : încă un studiu care nu serveşte la nimic. A murit. Cine ? Tata. Deci domnul Semproniu nu e tatăl tău. Nu. Parc om cumsecade, consimţi domnul Ovidiu. Ar fi dorit să mai afle cîte ceva de la copil, dar acesta se grăbi să plece. Am treabă, a zis el, potrivindu-şi pălăria pe cap. Porni din nou spre plajă pe un drum pe care de-acum îl putea face cu ochii închişi.

în linşi pe cearceaf, Maria şi Semproiu urmăreau în tăcere trecerea îndepărtată a unui vapor. Mereu agitată pînă atunci, rătăcind de una singură prin oraş sau pe malul mării, în picioarele goale, cu o cămaşă bărbătească trasă peste

costumul de baie, niciodată întreg, (Semproniu ştia că îşi scotea pe ascuns sutienul), părea, judecînd după înfăţişare şi după lesa cu agrafă de argint de care nu ser despărţea, o vilegiaturistă excentrică sau chiar fantoma Măriei Ranca, cum i s-a părut bătrînei cameriste de. la hotelul *Movilă,* de care ei însă nu auziseră fără a lăsa să se-nţeleagă lucrul acesta.

Semproniu urmărea cu delicată înţelegere, cu supravegheată detaşare, comportamentul soţiei sale. Cînd ai trecut prin cîte a trecut ea, orice promisiune de fericire ţi se pare suspectă. Era nevoie de timp pentru a-şi regăsi echilibrul. Nu se îndoia cîtuşi de puţin că însăşi căsătoria lor, la nici şase luni de la moartea lui Alexandru, era un gest grăbit de care, poate, acum ea se căia, oricîte argumente ar fi pledat în favoarea sa.

Şi mai ştia că nu întotdeauna timpul are puteri tămăduitoare depline. Căci de memoria de neînvins a trupului ei se temea el în primul rînd, de ceea ce celălalt modificase irevocabil în ea, odată cu strigătul pur din noaptea nunţii, cum doar în faţa lui Dumnezeu întîlnit întâmplător mai poţi striga.

în tot drumul lor de la Apud la mare, abia dacă şi-au vorbit, mulţumindu-se să se privească cu o intensitate care le provoca o ciudată senzaţie de ameţeală.

De ce tăceţi ? i-a întrebat Zenovie, repede plictisit de număratul stîlpilor de telegraf înşiraţi de-a lungul liniilor. La ce vă gîndiţi ? La nimic, la ce să se gîndească. Ma- ria a roşit. Tocmai îşi spunea că, dacă n-ar fi fost copilul, nu s-ar fi sfiit să tragă perdeaua dinspre culoar.

în prezenţa lui Alexandru n-ar fi avut niciodată acest curaj. îi lăsa lui iniţiativa şi, oricît de mult l-ar fi dorit, gesturile ei nu depăşeau limitele convenţionale ale supU- şeni^i femeii, prescrise de severa sa educaţie religioasă, tandreţea stîngace, excesiv pudică dacă nu chiar pudi- bondă de-a dreptul.

La puţin timp după întîmplarea aceea caraghioasă de la muzeu, cînd, peste capetele

înfierbîntate ale funcţionarilor care îl supuneau pe bietul Semproniu prăbuşit sub armura medievală unui interogatoriu necruţător, cu iz inchizitorial, a izbucnit rîsul ei curat, de fiinţă capabilă încă să se amuze din toată inima dacă i se oferă prilejul — primul care s-a dezmeticit, rîzînd şi el» a fost chiar „inculpatul**, urmat la scurt timp de „judecători**, timizi la început, apoi dezlănţuiţi ca în faţa unui miracol pe care îl vînau sau aşteptau cu neîncredere — se întorcea acasă frîntă de oboseală, dar fericită.

Reuşise, în sfîrşit, să cumpere o pereche de ghete pentru Zenovie. Erau din piele întoarsă şi cam mari, dar, cînd ştii că vine iarna, nu te mai tocmeşti. Mai era, ce-i drept, pînă atunci, însă ea s-a grăbit să urmeze sfatul lui Diamnastein : Luaţi acum, doamnă, ce găsiţi, căci mai tîr- ziu nu se ştie... Apoi, iarna nu e niciodată destul de de-parte. .Aşa că le-a cumpărat dimpreună cu două perechi de ciorapi groşi de lînă. Traşi peste pantalonii de trening ca nişte jambiere, îl apărau pe copil de frig şi ascundeau unei priviri fugare faptul că ghetele erau cu trei numere mai mari. ' '

După moartea lui Alexandru, întreaga ei afecţiune se revărsa asupra copilului, neliniştitoare pentru că excesivă, dar . mai ales pentru că vorbea de un „rest** neconsumat, explicabil dacă ţinem seama de firea ei pasivă, hră- nindu-rşe doar din capitulări necondiţionate, obişnuită să primească mai mult decît dădea, mereu învingătoare tocmai pentru că ştia să se lase iubită. Ea putea fi oglinda oricărei pasiuni, aşa cum în acea zi de iunie vitrinele magazinelor de pe *Revoluţia de la 1848* erau oglinda atîtor trecători printre care ea îşi făcea loc nepăsătoare, strîn- gînd bucuroasă la piept ghetele pentru Zenovie.

La început n-a văzut decît un chip încruntat de bărbat şi nişte buze groase care se mişcau fără să spună ceva, caraghioase în această neputinţă a lor de a articula vreun sunet; Abia cînd bărbatul a arătat spre pachet s-a trezit: în faţa el stătea Semproniu, zis şi cel Mare.

Roşi, încercă să se scuze — crisparea mîinilor ei pe pachet fusese vizibilă — dar, după două, trei formule stîngace, o lăsă baltă şi spuse că i-a plăcut în mod deosebit căderea lui de la muzeu. Au izbucnit în rîs amîndoi spre mirarea contrariată a străzii. A urmat un drum in doi cu discuţii despre vreme, preţuri şi despre Zenovie.

De multe ori, în copilărie, jucîndu-se cu maşina de scris a tatălui ei spusese : Cînd voi fi mare, mă voi face dactilografă.

Acum, cînd îşi vedea „visul" cu ochii, abia dacă reu- :şea să-şi ascundă lacrimile? de amărăciune. Se consola re**pede** cu-gindul că nici o meser ie nu te scuteşte de neplă**ceri.** în ce o privea, acestea nu erau prea mari. **O** dată **pe** săptămînă trebuia să-l suporte în preajmă pe Izbăşe- ■scu, noul director, care ţinea morţiş să-şi dicteze cele două pagini pentru rubrica *Pe urmele strămoşilor* pe care o semna în ziarul local.

Ei, dacă „înfrățirea" noastră ar avea tirajul lui „Times" sau „Le Monde", zicea el, subit cuprins de visare in faţa .geamului larg deschis prin care se vedea un splendid exemplar de catalpa, nc-am dovedi cu prisosinţă vocaţia universalităţii... Da, da, stimată doamnă, comparaţia mi •se pare reuşită, chiar dacă unii ar strîmba din nas.

De fapt, aversiunea ei izvora din desele modificări pe •care Izbăşescu le făcea în text. După euforia firească a ■elaborării materialului, urmau îndoielile şi nemulţumirile, consultarea gramaticii şi a dicţionarului ortografic, a tratatelor de istorie şi a anuarelor. Ştersături, reformulări, interpolări şi, după cîteva ore de trudă, se recitea cu glas tremurat varianta definitivă care, de ceh' mai multe ori, semăna pînă 1a- confuzie cu prima variantă.

încolo, nu avea de ce să se plînga. Putea să citească, să croşeteze sau să stea pur şi simplu. De cînd se îmbolnăvise ghidul muzeului, vindea bilete de intrare puţinilor vizitatori care se abateau pe acolo. Grupurile de elevi erau anunţate dinainte şi însoţite de profesori de istorie.

îmbrăcaţi modest, ceremonioşi, protocolari, se grăbeau să-i sărute mîna şi să-i prezinte condoleanţe, exagerind meritele defuncului pînă la a-l face erou pe „altarul neamului". Ea primea cu destulă răceală, distantă, asigurările de Compasiune ale celor care îl cunoscuseră pc Alexandru cu diverse prilejuri şi lucrul acesta nu trecea neobservat.

Dacă mai beţi, domnule Alexandru, vă curăţaţi. Mă amăgiţi, domnule Cernat. Beţivan stupid şi fanfaron ! Ea însă l-a iubit. Atît cît putea ca iubi pe atunci. Şi cît de uşor te îndrăgosteşti cînd ai locuit în gara din Vinţ unde domnul Rachieru, tatăl ei, era şef. Tot şef fusese şi la Benesat pe Someş şi, mai tirziu, la Mirăslâu.

Ordine, disciplină, punctualitate, „Sfinta Treime" a Căilor Ferate Române căreia Dumitru Rachieru i s-a închinat pînă la pensie.

Numai aşa putem progresa, Miroane ! Miron se mulţumi să dea din umeri. Ce treabă avea el cu progresul ? Muşcă o dată scurt din tubul roşu, subţire, de cauciuc, apoi scuipă într-o parte capătul nefolositor. Bine că nu era mai rău. E drept că şi el, prevăzător, lăsa întotdeauna ventiiul un pic mai lung. La un caz de rupere te descurci că ai de unde. S-a temut de o pană de cauciuc. Acum a avut noroc. încă puţin şi ventiiul era la loc. Cu zece pompe apoi, roata se făcea de piatră.

Tolănit pc bancă, descheiat la veston şi cu chipiul dat pe ceafă, şelu’ căsca. Printre lacrimile de lene, st rin se între pleoape, se vedea cerul albastru, curat, şi, sub cer, cîteva crengi dintr-un măr de vară.

în fiecare duminică după-amiază, cînd nu era de serviciu, cantonierul din Inoc, pînă atunci mereu între linii, inspectind terasamentul, cam şubred în cîteva locuri din pricina inundaţiilor, sau salutînd plin de importanţă cu steguleţul său galben trecerea mărfarelor şi a trenurilor de călători, bine bărbierit, îmbrăcat în hainele de sărbătoare, eu pălăria neagră pe cap, stînd ţeapăn în şa, făcea,

pedalînd rar, ou economie, o plimbare pînă la Vinţ.

în coşul de nuiele, acoperit cu un ştergar alb legat zdravăn de portbagaj, plăcintele pe care Susţină le punea de fiecare dată alături de litrul de vin, rulandă curată, cum îi plăcea lui Miron să-l laude cînd şefu' plescăia încintat din buze, şi de perele anume culese pentru domnişoara Maria, abia dacă aveau timp să se răcească.

Ochii femeii se umezeau ori de cîte ori venea vorba de familia şefului.

Lasă, femeie, nu plînge ! Şi fără copii se poate trăi.

Da' nu de asta e vorba ! strigă într-o zi Susana, obosită să audă acelaşi lucru.

Nu ? se miră Miron.

Nu ! zise Susana şi începu să perie cu îndîrjire pălăria bărbatului.

în timp ce îşi lega şireturile pantofilor, tari ele repurtare, din care pricină se alegea de fiecare dată ,cu băşici în călcîie, Miron îşi auzi nevasta zicînd după un oftat prelung : bietul copil!

Ce te-a apucat, femeie? lasă oamenii în pace[1]! ce-ai cu ei ?

Nimic, ce să am ? numai că lumea vorbeşte...

Dacă te iei după gura lumii, îţi crap capul, aşa să ştii! smulse pălăria din mîna Susanei şi ieşi fără sâ se uite la ea. Mut.

Străbătu satul bîzîind întruna din sonerie. Fără motiv. Uliţa era goală. Ici, colo cîte-a babă se trudea să ajungă la vecernie. în şosea, copiii pîndeau *Fardul* turcului, ţinînd strîns în pumni banii de halviţă şi de îngheţată. Deasupra satului se rotea un uliu.

Cită uimire pe chipul lui Miron cînd l-a întrebat de ce nu vine şi duminica pe linie. Sau prin mirişti.

Mă tem de şopîrle, don'şoară, a zis el rîzînd şi apoi, mie mi-a plăcut întotdeauna să mai văd lumea...

Adică trei kilometri de şosea, un deal sterp şi nouăzeci şi şase de meri, dacă lăsăm la o parte

cimitirul care spînzură pe deal ca un ţol pe gard, desenă ea în fugă imaginea uimitoare a acestei „lumi".

Chiar aşa, don’şoară. Rîdeau amîndoi. Mîinile lui pi- păiau febrile legăturile coşului din care răzbătea tot mai puternic mirosul perelor coapte.

în pragul sălii **de** aşteptare clasa I, apăru silueta svel- tă a doamnei Rachieru. Peste un minut intra în gară personalul de 16,08 cu care soţia şefului se ducea duminica la Apud.

în ultima vreme, îşi cumpăra bilet de tren ca orice călător, refuzînd cvy Incăpăţînare^ dar şi fără explicaţii; avantajele permisului CFR. Se mulţumea doar să spună că era mai bine aşa...

Cum vrei, zicea domnul Rachieru cu amărăciune. O amărăciune care creştea cu fiecare plecare a frumoasei sale soţii. Mergea să-şi vadă o prietenă, să mai stea de vorbă. Nimic rău în asta, dar de ce cu bilet şi nu cu permis ? se întreba domnul Rachieru. Tocmai acum, cînd ar trebui să mai punem şi noi ceva bani deoparte... avem fată mare. Roşea, se fîstîcea... totul era aşa de străveziu.

îmi plătesc drumurile din economiile mele şi ntl din zestrea Măriei.

Aşa a fost la început : uimire, nedumerire, apoi o aparentă resemnare. Ca şi acum cînd Miron simţi pentru prima oară că se pierde cu firea, aidoma unui copil pus să petreacă chinga şeii pe sub burta armăsarului de la primărie.

Maria a alergat spre maică-sa să o sărute. înaltă cît ea şi la fel de frumoasă. Dar n-a sărutat-o decît după ce i-a ţinut mîinile îndelung strînse într-ale sale.

în tot acest timp, şefu’ nu s-a mişcat de pe bancă. Părea dus pe gînduri. Chiar era.

Impiegatul a arătat mecanicului verdele şi trenul s-a pus din nou în mişcare. O vreme, mîna albă şi subţire a doamnei Rachieru a fîlfîit la geam ca o aripă de porumbel sc ăpată printre zăbrelele cuşculiei.

Maria a trecut liniile încinse spre Mureş să se

scalde, iar Miron a turnat vin în paharele curate pe care le ţinea domnul Rachieru. în acea zi, şeful a vorbit despre singurătate.

S-au despărţit tîrziu, după ce au aşteptat în zadar să vadă pe doamna Rachieru coborînd din trenul de 22,45, în luminii galbenă a celor trei felinare care străjuiau peronul îngust şi curat al gării din Vinţ. Conductorul de la vagonul de clasa I i-a înmînat cu respect domnului Rachieru un bileţel pe care acesta l-a citit de mai multe ori înainte de a-l face bucăţele.

Bărbatul de care s-a temut dintotdeauna înceta să mai fie doar ameninţarea surdă, invizibilă, a unei fericiri pe care, în momentele de sinceritate, domnul Rachieru o găsea mai presus de meritele sale, de ceea ce un om obişnuit ca el putea aştepta de la viaţă. Bărbatul acela exista cu adevărat. Culmea e că îl cunoştea chiar dacă nu-l mai ţinea minte. Dăduse o dată mîna cu el la „Casină** în Apud, lîngă masa de biliard. Holtei pe atunci, cam sfrijit şi bănuitor din fire, simţindu-se în largul său pe margine sau într-un colţ, îl privea cu admiraţie, fără invidie, pe viitorul dentist Dobraszky pe care orice familie bună şi l-ar fi dorit ginere şi la a cărui vedere destui soţi îşi simţeau nevestele fremătînd neliniştite.

— Veşti proaste, domnu' şef ?

— Proaste, Miroane, proaste... Se îndreptă spre casă cu paşi mărunţi, adus de umeri, urmărit de privirea nedumerită şi neliniştită în acelaşi timp a cantonierului din Inoc.

Doamne, cum a îmbătrînit şefu* ! Lipi dinamul de roată şi, după ce alunecă uşor pe o pedală, urcă în şaua bicicletei, strîngînd bine ghidonul în mîini.

A doua zi dimineaţa, în loc să intre în camera Măriei, să se aşeze cu grijă pe marginea patului şi să aştepte apoi ca o rază de soare să-i mîngîie pleoapele şi să o trezească, domnul Rachieru s-a apucat să văruiască bordura din piatră de rîu pusă pe muchie a celor trei ronduri de trandafiri roşii de pe peron, socotind că o asemenea muncă e tocmai

bună pentru a se simţi liber, despovărat de îndatoririle, nu puţine, ale slujbei. între timp, învîrtind bidineaua, va găsi poate cuvîntul şi tonul potrivit pentru a-i spune Măriei că maică-sa a şters-o cu unul din Apud. Nu i-a plăcut niciodată în mod special oraşul ăsta, dar acum îl ura de-a binelea. Gîndindu-se doar la el, simţea cum îl acoperă ruşinea, precum ceaţa subţire a dimineţii apa limpede a Mureşului. Dormise prost. De fapt n-a închis un ochi toată noaptea. Din pricina ei, dar şi din pricina unui ţînţar care nu se lăsa strivit de palma sa, destul de grea de altminteri. Aşa că pînă la ziuă frămîntă în cap un plan de asanare a bălţii de lingă gară. Muncea cu spor, cu voioşie chiar, mulţumit de vremea de afară şi de rechizitoriul pe care îl pronunţa în gînd la adresa fugarei, dar mai ales de pedeapsa, dintre cele mai crude, pe care o găsise uitîndu-se întîmplător de-a lungul liniei care, în dreptul cantonului din Inoc, părea că se înfige în cer. Atîta doar, că sursa inspiraţiei sale era la doi paşi de el şi se chema macaz. O simplă schimbare a lui şi piciorul ei frumos pentru care nu se găseau niciodată ciorapi destul de lungi la Apud ar fi fost o pradă uşoară pentru strînsoarea necruţătoare a liniilor. Lucru cu putinţă dat fiind obiceiul ei de a trece mereu prin acel loc în drum spre rîu. Domnului Rachieru i-ar fi plăcut să vină şi acceleratul de Episcopie cu mecanici mustăcioşi şi plini de importanţă în geamul Ma- laxelor, gata oricînd să jure că gările astea prăpădite şi pustii n-au nici un rost şi nici un haz. Execuţia ar fi avut loc fără greş şi fără martori. Pentru aceasta însă ar fi trebuit ca ea să se întoarcă, or de la plecarea ei abia trecuseră şaisprezece ore şi şaptesprezece minute. Bordurile străluceau ca nişte dinţi de lapte, dar Maria tot nu se trezise. Parcă se bucura de acest răgaz. Cu totul altfel primeşti o veste proastă cînd eşti odihnit, după un somn împlinit. Se hotărî să taie cîţiva boboci pentru Maria. Alegîndu-i, mai trecea timpul. De spus însă, va trebui să-i spună. Oricît de tîrziu. Dacă e să afle ce s-a întîmplat cu maică-sa, atunci de la el trebuia să afle. Primele

mari adevăruri de la părinţi se învaţă. Şi care ar fi unul din ele ? Anume că dragoste cu sila nu se face. Aşa că ei au hotărît să se despartă. Da, chiar aşa au hotărît. Simplu. Şi greu cum e orice lucru simplu. Ca lumina, de exemplu. Dar dragostea nu e veşnică, tată ? Dacă, Doamne fereşte, îl va întreba fata cu lacrimi în ochi, ce va spune ? Veşnică ? Hm. Nu ştiu, draga mea, dacă e veşnică. Tot ce pot să-ţi spun în schimb e ce simt eu. Şi ce simţi ? Un nod în gît. Prostii ! Cum o să-i spună asemenea bazaconii unui copil ? Nu chiar copil. Din toamnă mergea la Călugăriţe la Beiuş. Buchetul era frumos. O va trezi chiar el. Şi vor sta de vorbă. Puse foarfecele de grădinărit pe pervazul geamului de la bucătărie şi se îndreptă spre camera Măriei. Bătu uşor în uşă şi intră pe vîrful picioarelor fără să mai aştepte răspunsul, hotărît să termine odată cu povestea asta. Maria plîngea cu nasul în pernă. Reuşi cu greu să o întoarcă cu faţa spre el. Fata îl prinse de după gît şi printre hohotele de plîns strecura o întrebare pe care Dumitru Ra- chieru nu o aştepta : Ce ne facem noi fără mama ? Ştiai ? suspină bietul om. Un strigăt de fiară rănită ar fi fost mai potrivit cu durerea care îi sfîşia sufletul, dar trudise prea mult pînă atunci pentru o formulare cît mai ,,feri- cită“ a nefericirii sale, ca să mai găsească putere să strige.

Da, ştia ’ înainte de a urca în tren, Maria i-a spus : Dacă nu mă întorc, ai grijă de el ! Adesea, privindu-şi mama, îşi spusese că o femeie ca ea merita o altă viaţă şi un alt bărbat, chiar dacă acest bărbat era tatăl său. A înţeles de timpuriu că mama ei era din speţa rară a celor pentru care fericirea nu era o convenţie, o vorbă în vînt. Curajul de a se fi smuls de acolo preţuia în ochii adolescentei de atunci cît o răscumpărare.

Viaţa la gara din Vinţ a continuat fără poticneli, în aceeaşi nepăsătoare somnolenţă. Ca şi cum plecarea Măriei ar fi fost o farsă sau un ultimatum de probă. Prezenţa ei în sufletul celor pe care îi părăsise era însă atît de vie încît absenţa reală trecea neobservată. Sau, dacă era înregistrată ca

atare, această absenţă nu putea fi decît trecătoare. Un capriciu pe care o femeie ca ea şi-l putea permite fără să scandalizeze.

Privind dealurile pustii din preajmă în care se spărgea vîntul rece al toamnei, gîştele albe ale lui Antemir gîgîind pe mirişti în căutarea unui norocos bob de griu, şi pe Antemir în urma lor, sub umbrelă, cu nasul în Biblie, ori ascultînd şuieratul trist al trenurilor şi ploaia posacă răpăind pe ţigle şi în balta din spatele gării, domnul Rachieru era tot mai puţin înverşunat împotriva soţiei fugare, tot mai puţin convins de vinovăţia ei. (Rana se închidea frumos. Era mulţumit). Fără să fi trăit în lux, cum poate ar fi meritat sau şi-ar fi dorit, n-a dus lipsă de nimic. Se pare însă că doar atît nu i-a fost de ajuns. Oare cum ajunge să se cuibărească nemulţumirea în sufletul omului ? Iată o întrebare care pe mulţi i-ar face să zîmbească, ştiut fiind îndeobşte faptul că omul e nemulţumit prin natura sa. Să fi fost el, domnul Rachieru, de natură divină ? Tot ce se poate, din moment ce, pînă atunci, dusese o viaţă liniştită, fără dorinţi de neîmplinit şi fără rcmuşcări chinuitoare, trăise doar clipe de invi- diabilă bună vecinătate cu lumea.

Vremea trecea la gara din Vinţ, precum o apă lină în care domnul Rachieru arunca în fiecare zi două pietre : una colţuroasă pe care scria „De ce ?“ şi alta netedă, şlefuită, pe care scria : „O să se întoarcă[11]. Pietrele plescăiau atingînd apa, făceau cîteva rotocoale şi se duceau în mîlul din adîncuri. Trenurile alergau după acelaşi orar, în duminicile de vară Miron era un oaspete tot mai drag la gara din Vinţ, începuse războiul, se vorbea tot mai mult de morţi sau numai de dispăruţi, Maria se apropia de bacalaureat, la radio urma să se transmită un comunicat important, luptele de la Cărei, eliberarea Ungariei, a Cehoslovaciei. Austria. Domnul Rachieru a renunţat la întrebări. Alte vremuri de-acum. Ce mai contau întrebările cînd mai mult decît oricînd simţea că întoarcerea ci era doar o cochetă aminare a revederii. Se pregătea pentru această revedere. Scoase pe sîrmă in curte

rochiile Măriei. Cîteva mîncate de molii abia se mai ţineau. Petrecea ore în şir admirîndu-le. Mereu încordat pînă atunci, atent la fiecare tren din care ar fi putut coborî, tresărind la fiecare ţîrîit al telefonului, iată-l destins, cuprins de o plăcută amorţeală vecină cu deznădejdea. Nu era ungher al casei în care să nu-i descopere chipul. Lucrurile, toate, păstrau nestinsă căldura discretă a degetelor ei, peste care se aşezase protectoare o peliculă argintie de praf.

Şi totuşi, ceva s-a întîmplat cu el, în el, mai precis. Un fel de făt uriaş se cuibărise înlăuntrul său, ceva ce nu se mulţumea doar să fie purtat şi hrănit, ci îi comanda mişcările, îi modela sau impunea gîndurile. Aşa sc face că într-o zi se pomeni citind cu o plăcere care, ştia prea bine, nu era a sa, cartea pe care, plecînd, Maria o lăsase deschisă la jumătate. Tocmai el care nu-şi obosea ochii de mult decît pentru *Mersul trenurilor,* actele oficiale, mă rog, cîte îi treceau lui prin mînă la gara din Vinţ, şi un ziar două. începutul a fost mai greu. Din plictiseală sau dintr-o părelnică alinare a suferinţelor, începu să citească toate cărţile pe care Maria le citise sub privirile sale cînd îngăduitoare, cînd făţiş batjocoritoare. Pe măsură ce citea, relaţiile sale cu monstrul care crescuse în el deveneau tot mai cordiale. Sensul lor era acelaşi, e drept, de la stăpîn la slugă, dar, între timp, sluga ajunsese să-şi cunoască atît de bine stăpînul, să-l recunoască ca atare, îneît asemenea valeţilor îmbătrî- niţi în firidele castelelor ca nişte statui mişcătoare, socotea îndeplinirea poruncilor, anticiparea lor de la un timp, ca exprimarea firească, desăvîrşită chiar, a fiinţei sale. Privindu-se mai atent în oglindă, ajunse la concluzia măgulitoare că era un bărbat atrăgător, cu speranţe îndreptăţite într-o grabnică redresare a stării sale sufleteşti. E de ajuns să mă uit mai apăsat la o femeie şi gata... Atîta doar că „fiara“ din el îi încurca de fiecare dată planurile, îi alunga prada de sub nas, de sub plapumă, ce mai, unde abia se ghemuise goală puşcă, răsuflînd uşor ca o

locomotivă între Vinţ şi Apud, abia atingînd' liniile. Exact cînd ochii ei împrumutau albul vaporos al unui şal de muselină, exact atunci se auzea un glas cîrcotaş care ducea totul de rîpă. Biata femeie se îmbrăca ruşinată, umilită, speriată, sub privirile neputincioase ale domnului Rachieru. Pleca fără să se uite înapoi.

Pe seama lui începeau să circule tot felul de zvonuri. Unul singur îl scotea din sărite. Din păcate însă nu se putea apăra. încercările de reabilitare a bărbăţiei sale, pusă la îndoială în necunoştinţă de cauză şi din rea-cre- dinţă, eşuau lamentabil şi dădeau apă la moară amatorilor de sosuri groase. Deveni irascibil, posomorit şi mai ales bănuitor. îi sărea ţandăra din orice. Punea la punct pe toată lumea, se vedea ţinta tuturor glumelor, toate vorbele erau cu subînţeles şi toate zîmbetele zeflemitoare. Ieşea tot mai puţin din casă. Nu mai suporta nici măcar mutrele lipite de geamuri ale călătorilor care umpleau trenurile pînă la refuz de cînd cu iarna asta care nu se mai termina. Singurătatea însă era şi mai greu de suportat. Maria venea tot mai rar pe acasă. în- tîlnirile lor se reduceau la aceleaşi scurte întrebări şi răspunsuri : Ce faci ? Cum o duci ? Ce mai e nou ? Bine, nimic, urmate apoi de lungi tăceri în care nu încăpea nici un grăunte de duşmănie sau de reproş pentru atîtea zile de zadarnică aşteptare. Războiul se sfîrşise de mult. Din cînd în cînd, în cîte o gară apărea un chilug întors din prizonierat, pe loc luat în primire de cetele de copii risipiţi pe şanţuri printre picioarele vitelor scoase la păscut şi condus apoi cu mare alai pînă acasă. Căţăraţi pe gard ori în prunii din preajmă, urmăreau totul pînă la capăt, nestingheriţi şi fără pic de sfială. îmbrăţişări, ţipete, bocete ca la mort, răcnete. Mai ales cînd, sătulă să mai aştepte, femeia dăduse crezare zvonurilor despre moartea bărbatului plecat pe front şi jurase credinţă veşnică altuia, cu toată părerea de rău cerută de buna cuviinţă. în asemenea împrejurări nu se ştia dinainte care din cei doi bărbaţi urma să-şi ia boarfele şi să se ducă

încotro va vrea norocul. în mijlocul curţii, cei doi se priveau lung, fără cruţare, dar şi fără ură. Cînd cădeau umbrele, cel cu drepturi mai puţine săruta încă o dată femeia care îşi smulgea părul la un pas de ei, ieşea apoi în uliţă şi nu se oprea decît la „Bufet“ unde se îm- bata criţă, sub privirile absente, vag aprobatoare ale celor cîţiva muşterii, mereu aceiaşi, cu feţele lor de mucenici care aşteptau parcă să se înalţe de acolo, dintre mese, cînd vremurile le vor fi prielnice, pe pereţii bisericilor întru veşnica pomenire a neamului lor de oameni fără căpătîi.

Da, da, fără căpătîi, murmura domnul Rachieru tot mai des. Şi se zice că timpul le rezolvă pe toate. Uite că nu e aşa. Scutit de front, nici măcar nu se putea mîndri ca alţii că a luptat cu arma în mînă pentru reîntregirea pămîntului sfînt al patriei.

Maria crescuse. La şaisprezece ani arăta ca de douăzeci. Nu părea să pună preţ pe înfăţişarea ei şi era total indiferentă la avansurile, cu sau fără perdea, ale flăcăilor sau bărbaţilor în trecere prin gara din Vinţ.

Aşchia nu sare departe de trunchi, ziceau vinţenii clătinînd din cap. Bietu’ domnu’ Rachieru ! N-a scăpat bine de una, că a dat de alta. Aşteptau cu toţii ziua în care Maria avea să vină acasă cu burta la gură. Şi pentru că ziua aceea nu mai sosea, au declarat-o stearpă. Aşa sînt astea făcute pentru pat, îşi dădu cu părerea unul care se lăuda că, la Viena, unde făcuse armata, fusese şi el la o casă de toleranţă. Da’ să ştiţi, adăuga el, că nu-i deloc uşor să fii tîrfă... Rîdeau dar nu din tot sufletul. Ceva le spunea că lumea era mai complicată decît le plăcea lor să creadă.

Duminica, Maria nu lipsea do la biserică. Purta rochia albă de dantelă a mamei sale cu atîta dragoste şi distincţie îneît femeile începeau să se roage pentru iertarea păcatelor nefericitei fugare. Ai fi putut jura că doamna Rachieru s-a întors să se pocăiască. Cine se duce **ca** ea, nu se mai întoarce, Miroane, zicea Susana după slujbă, strîngînd în pumn batista albă şi un fir de busuioc. Aşa zic şi eu,

femeie, numa' domnu' şef nu vrea să înţeleagă. Nu vrea, ori nu poate.

— Dacă doamna e moartă, doamne fereşte, domnu' şef, ce vă faceţi ? O aşteptaţi aici liniştit şi ea putrezeşte de mult în pămînt. A fost război...

Şeful zîmbea înţelegător. Cum să moară, Miroane ? E tînără, frumoasă... Şi încă ceva, Miroane, iubeşte... Or, un om care iubeşte nu poate să moară.

— Să zicem că-i aşa, domnu' şef. Io tot aş avea o întrebare.

— S-o aud, Miroane.

— Pe cine mă-sa, mă iertaţi, domnu' şef, iubeşte de nu moare ?

— Pe mine, mă, aşa să ştii !

Miron rămase cu gura căscată. închise gura şi făcu ochii mari.

— Să nu ţi se ardă becurile, Miroane, de atîta mirare.

— Păcat de şefu' gîndi Miron în sinea lui. Om încă în putere, priceput în meserie, şi uite-l cum 'o ia razna. Oi fi io numa' cantonier, da' nu-s prost. Zise : Şi cu dentistul cum rămînem, dom' şef ?

Se aştepta să-l vadă pe Rachieru roşindu-se, năduşind, plesnind ca un bostan, se cam îngrăşase în ultimul timp...

— Cu dentistul? Dentistul e ca un poligon de încercare.

Săracu' şefu' ! îi bolund. Şi ce încearcă, dacă nu vă supăraţi , dom' şef? Putea şi el să dea răspunsul, dar era mai bine să audă din gura şefului adevărul.

— Sentimentele ! zise Rachieru triumfător.

Miron îşi dădu chipiul pe ceafă şi cu respectul cuvenit începu să-şi scarpine chelia.

—■ De fapt io, domnu' şef, am venit să vă spun că trebuie să chemăm drezina. Acum mă duc. Rămîneţi cu bine.

Cu toate că era zi de lucru, împotriva obiceiului, venise cu bicicleta. Avea de cumpărat sare şi petrol din Vinţ. La Inoc cooperativa luase foc.

Rămas singur, Dumitru Rachieru deschise din

nou cartea şi se cufundă în lectura ci pasionantă. Ea era Na- taşa , iar el prinţul Andrei. Iar Tolstoi un scriitor prea mare ca să îndruge poveşti. în momentele de reculegere, recunoştea că se obişnuise să aştepte. Mai mult de atît, îi chiar plăcea. Descoperise frumuseţea bolnavă a aşteptă- rii şi se pătrunse de ea ca de o dulce otravă. Întîmplările reale, evenimentele cum zic unii, mari sau mici, sînt doar nişte excitante pentru cei incapabili să se bucure de simplul, sfîntul fapt de a fi.

Aştept, deci sînt, strigă 'într-o noapte înstelată domnul Rachieru de la fereastra camerei sale, privind în jur cu dragoste, dar şi cu părere de rău. Gara era pustie. Ţipenie de om pe-acolo la ora aceea. Aşa că a trebuit ^ă trăiască de unul singur clipa divinei revelaţii. Vru să mai strige o dată, trase aer în piept, apoi renunţă. Tot n-ar li fost auzit din pricina broaştelor care orăcăiau voioase în spatele casei. Dormi buştean pentru prima oară după mai bine de şase ani. A doua zi părea alt om. Ridurile frunţii abia se mai vedeau, pungile de sub ochi dispăruseră cu totul odată cu cutele din colţul gurii, iar privirea îşi recăpătă limpezimea de la douăzeci de ani. Ori a primit o veste de la doamna, ori s-a hotărît in sfîrşit să se însoare a doua oară, gîndeau cei ce-l cunoşteau. Ce altceva l-ar fi putut schimba peste noapte ? Suferise destul ca să merite o bătrîneţe liniştită. Contrar aşteptărilor însă, domnul Rachieru nu deveni nici mai vorbăreţ ca înainte şi nici mai vioi. Doamna Rachieru nu apăru şi nici pregătiri de nuntă nu se observau. Marile bucurii se trăiesc cu măsură, prudent, altfel ucid. Bătrînul Kope din Apud ar fi vîndut şi azi covrigi dacă, într-o bună dimineaţă, cînd se aştepta mai puţin, chiriaşul său, pe care se căznea de ani de zile să-l scoată din casă, nu l-ar fi anunţat fără nici o pregătire, „mîine, mă mut“. Nu se poate, a zis Kope. Ba se poate, a zis celălalt, şi s-a făcut nevăzut. Pe Kope l-au găsit cu nasul în aluatul pe care tocmai îl frămînta. Avea o comandă serioasă

pentru Balul Tinerilor Intelectuali. Bucuria lui era cu atît mai mare cu cît era vorba de o victorie interioară, una de conştiinţă. Destul de tîrziu şi nu fără dureri a ajuns, iată, la piatra unghiulară a existenţei sale. Nu mai trăia la întîmplare. Cîţi oare pot spune acest lucru cu mîna pe inimă ? Aduse în gînd prinosul său de recunoştinţă fugarei şi chiar lui Dobraszky, de ce nu, fără el poate n-ar fi fost atît de fericit acum, aruncă un lemn în sobă şi rămase nemişcat privind cum vinul din oală prindea o pojghiţă lăptoasă. In cameră mirosea a scorţişoară. Din sat venea sfîşietor guiţatul porcilor în- junghiaţi. Sfîşietor ca ţipătul pescăruşilor care zburau deasupra mării.

Maria îl privea pe Semproniu cu coada ochiului. Nici azi măcar nu renunţase la pantaloni. Făcuse totuşi progrese. Şi-i suflecase pînă sub genunchi. Venise în fiecare zi la plajă în costumul de mire. Cămaşa albă, spălată seara, dimineaţa era uscată. O călca cu dragoste de fiecare dată. Nu îndrăznea să contrarieze în vreun fel dorinţa bărbatului. De altfel, nici un om al muncii aflat la odihnă pe litoral n-ar fi îndrăznit să zîmbească văzînd cu cită meticulozitate îşi aranja Semproniu vestonul, pliat o dată şi încă o dată, peste pantofii negri, albi acum, după ce străbătuseră jumătate de plajă sub privirile mute de admiraţie ale celor zece, douăzeci de oameni întîrziaţi într-o vară imaginară. îşi scotea cămaşa cu gesturi moi, întîrziate de te miri ce plăcute amintiri, ai fi zis, de la petrecerea ce tocmai se sfîrşise, şi pe care urma să le comenteze pe îndelete în patul conjugal pînă cînd Maria se va lipi de el. De fapt Semproniu era atît de firesc în tot ce făcea încît dizolva pe loc orice aluzie maliţioasă sau persiflantă din partea ei.

Cînd vaporul mai aluneca leneş în faţa lor, frecîndu-se de linia orizontului ca de un mal de rîu, se auzi; glasul lui Semproniu : Oare cu ce naiba o fi încărcat ?

Cu cherestea, de bună seamă. Nu beţi un ceai cu mine ? între timp vine camionul, vaporul, am

vrut să zic. Maria începu să rîdă.

Semproniu se mulţumi să zîmbească, deşi îi făcea mare plăcere amintirea întîlnirii lor. Maria observă zîm- betul îngheţat al lui Semproniu şi adăugă : Ştiu că n-ar trebui să rîd. Dumnezeu mă vede şi mă judecă pentru asta, voi da seamă. Sînt fericită şi nu mi-e teamă să spun acest lucru. După cum nu mi-a fost ruşine să păstrez banii cu care venisem să cumpăr sicriul. Dumneavoastră aveţi mai mare nevoie de ei acum decît mine. Păstraţi-i. O să mi-i daţi mai tîrziu. Aşa mi-ai spus.: „dumneavoastră[11]. Mie, care, în gînd, te tutuiam deja. Am păstrat banii ca şi cum ar fi fost ai noştri. Noi eram împreună încă de atunci. Uneori mă întreb dacă toate astea nu s-au întîmplat totuşi prea repede... Dacă nu cumva ne-a fost întinsă o capcană...

— Prea repede ? Am aşteptat o viaţă, zise Semproniu. Sau e prea puţin atît ? Părea destul de absent. încă **se** încăpăţîna să regăsească pe întinderea mării urma vaporului. Parcă se scufundase.

— Oare ce se va întîmpla de-aici înainte ?

— Spuneai că nu ţi-e teamă...

— Spuneam, dar cîtă vreme a trecut de atunci... Adevărul e că... nu ştiu cum să-ţi spun... Drumul acesta la mare a fost plătit de mult. Nu ne-au ajuns însă banii niciodată. Anul viitor vom ajunge în mod sigur, zicea Alexandru cînd, după plătirea tuturor datoriilor din salariile de concediu, ne mai rămîneau atîţia bani cît să nu murim de foame pînă la prima chenzină. Planul de vacanţă, în schimb, cîştiga în frumuseţe prin noi şi noi detalii pe care Alexandru ştia să le găsească de fiecare dată pentru a îndulci puţin gustul amar al renunţării.

— Vrei să spui că eu am finanţat unul din minunatele planuri ale lui Alexandru ? întrebă Semproniu, din- tr-o dată atent la vorbele Măriei.

— Vreau să spun că mă, credeam eliberată de trecut...

— Nu-ţi cere nimeni acest lucru. Abia aşa eşti întreagă...

— Ce bun eşti, zise Maria, sărutîndu-l pe umăr.

Semproniu oftă. N-avea de ales. Oricum, viaţa lor adevărată avea să înceapă la Apud. Peste două zile, deci. Doar două zile. îşi simţea inima bătînd mai tare ca de obicei. Se ridică în picioare. Privi în jur. Plaja era pustie. Lumea, şi aşa puţină, era la masă. Trase de cureaua pantalonilor şi îi lăsă să cadă, largi cum erau, în nisipul cald fără să-i mai pese de ei. Avu o clipă de ezitare apoi se hotărî şi îşi scoase şi izmenele scurte din pînză de in. Intră în apă. După cîţiva paşi, începu să înoate în larg cu mişcări ample. Braţele sale, încă puternice, despicau valurile ca nişte vîsle.

Cînd Zenovie şi-a ridicat privirea din grămada de scoici pe care le adunase în acea zi, pe cearceaf nu mai era nimeni. Maria înota pe urmele lui Semproniu care trecuse mult dincolo de linia de siguranţă a geamandurii.

La început au înotat unul după celălalt. Apoi, unul spre celălalt. Pentru foarte scurt timp însă pentru că, obosită, Maria s-a oprit pe loc şi a început să bată apa cu braţele. Tot mai aproape de ea, dar încă departe, Semproniu, înainta greu, sleit de drumul lung al întoarcerii.

Nu va şti niciodată cîte secunde a întîrziat, cîte secunde i-au trebuit acestui trup să-şi piardă căldura. Vru să plîngă, dar în aceeaşi clipă îi veni în minte Alexandru. El era de vină 1 El cu planul lui. Şi chiar dacă n-ar fi aşa, cum să plîngă în faţa unui copil ? El, Semproniu cel Mare. întinse cearceaful peste Maria, apoi se îmbrăcă sub privirea înlăcrimată a lui Zenovie. Deasupra lor, pescăruşii se roteau ameţitor ca nişte uriaşi corbi albi.

13

In piaţa *1 Mai* răsuna vocea Caterinci Caselli la concurenţă cu coloana sonoră a filmului *Spartacus.* Cînd italianca tăcea, un lungan negricios, îmbrăcat

cu un tricou marinăresc şi o pereche de dangareji, punea mîna pe o pîlnie şi anunţa solemn „prezenţa fericită în cochetul dumneavoastră oraş de provincie a circului *Anonymus.* Cu doi lei numai puteţi viziona menajeria compusă din una bucată tigru bengalez, una panteră, rudă cu faimoasa Baghcra, dacă aţi citit *Cartea Junglei,* din regele- ani- mal, aţi ghicit, leul, şi cîteva animale mai mici, toate bine închise în cuşti de fabricaţie indigenă, cu un înalt grad de confort şi civilizaţie. Cu numai doi lei, poftiţi, vă rog. Pentru ultima oară în oraşul dumneavoastră, circul *Anonymus.* Poftiţi, oameni buni, intraţi !“. în grupul de ascultători însă nici o mişcare. „Intrînd în menajerie veţi depăşi orizontul îngust al provinciei, veţi fi şi voi pentru o clipă cetăţeni ai lumii, veţi fi contemporani cu noi care...“ Dar glasul i se pierdea pentru că fata de la „lanţuri" punea din nou placa cu *L’uomo d’oro* şi roata se punea din nou în mişcare spre îneîntarea zgomotoasă ori reţinută a celor care aveau curajul să se aşeze în scaunele zburătoare, tot contra sumei de lei doi zborul.

Zenovie se hotărî destul de greu. Mai întîi încercă trăinicia lanţurilor, apoi ceru detalii despre durata şi înălţimea zborului. Fata îi arătă cinci degete şi teii care înconjurau piaţa. Cam atît. A vrut să ia şi florile cu el, apoi se răzgîndi. Le întinse fetei cu mtenţiunea „pînă mă întorc". Fata le primi cu indiferenţa cu care premiantul de profesie primeşte premiul cu cunună la serbarea de sfîr- şit de an.

O primă rotire înceată. Mîinile mari ale lui Zenovie se crispară involuntar pe lanţuri. Rezemat de cabina rin- gnişului, un băieţel blond mînca cu metodă şi mare economie o îngheţată „nylon". De vanilie şi foarte dulce, omogenă şi consistentă ca untul, avea mare trecere. în lipsa ei lumea se mulţumea şi cu îngheţata de fructe. Cînd Zenovie a ajuns în dreptul copilului, acesta a ridicat privirea spre el şi i-a zîmbit oarecum mirat, bucuros dar şi circumspect în acelaşi timp. Lui Zenovie i se păru

că scaunul său se opreşte pe loc, supus uriaşei forţe dan ochii copilului. Simţi o izbitură în şale şi o auzi pe fată strigînd : Hei, tovarăşu', nu ţi-e bine ? Adună-ţi naibii picioarele! Acum ţi-ai găsit să te dai jos? Se reaşeză cuminte în scaun şi zîmbi stingher celui din spate, în- gînînd şi o scuză.

O nouă rotire, mai grăbită de data aceasta, mai amplă. Din nou ochii copilului : calzi, uşor oblici, cafenii. Pantaloni scurţi, de doc, albaştri ; cămaşă albă cu platcă ; încălţat cu pantofi de tenis, fără şosete. îi zîmbea complice, îl certa cu degetul, şăgalnic. în mîna lui subţire, îngheţata părea o floare plăpîndă, un grăunte de lumină.

între timp sus începuse vînătoarea. Băieţii agăţau fetele, le sărutau, le dădeau apoi drumul. Vîntul le descoperea picioarele arse de soare. Rîsete, fluierături, strîn- geri furişe de mîini, priviri cu subînţeles încurajatoare. O nerăbdare tot mai greu de stăpînit.

Zenovie nu avea ochi decît pentru copilul care mînca îngheţată. Purtase şi el cîndva aceste haine. E drept că nu în fiecare zi. Cămaşa albă, doar duminica. Sau la ceremoniile pioniereşti. Cravata roşie cu colţurile roase, călcată zilnic. Fierul vechi. Spicele de grîu din urma se- cerătorilor.

Lanurile înfrăţite ale gospodăriilor agricole colective cu producţii record la hectar. Cartelele de pîine ciudat colorate. Unele verzi, altele maro, altele galbene. Sîmbă- ta era cel mai greu. Ajuta însă şi el la descărcat şi era răsplătit între primii. Aveţi un copil minunat, domnule Alexandru! Promite mult. Va ajunge departe. Pleca ochii ruşinat de prea multe laude. Pînza tenişilor se rărea în vîrf. Ii crescuse piciorul, dar şi pentru că bătea mingea, pînă se prăbuşea de oboseală. Va urma istoria, ca dumneavoastră ? Ştiu eu ? zicea tata. Vom trăi şi vom vedea. Rîdea. Rîdea şi bătrînul învăţător. Se salutau apoi ceremonioşi şi se despărţeau. Se grăbeau spre casă. în plasă duceau un pepene galben de trei kilograme. Ze- novie ştia însă că nu îl vor mînca singuri. De fiecare dată era invitată şi doamna Eugenia. încă

frumoasă, tot mai des vizitată de farmacistul Cernat, doamna Eugenia fusese prima sa mare dragoste, urmată apoi de încă o mare dragoste, apoi de încă una, şi tot aşa pînă la Letca, în timp ce mîncau pepenele în sufrageria doamnei Eugenia, cu tacîmurile ei de argint şi pe farfuriile ei de porţelan, doamna Eugenia a anunţat pe tonul cel mai firesc posibil că se mărită cu farmacistul Cernat. Felicitări, pupături. Şi cu mine cum rămîne ? a strigat el disperat. Cu tine ? nu înţeleg, zise doamna Eugenia, surprinsă. Şi eu vă iubesc, zise Zenovie fără să plece privirea. Bine, dar tu... eşti un copil, bîigui maică-sa... Zenovie... Ce s-a întîmplat cu tine ? Nimic, nimic. Nu s-a întîmplat nimic, vă rog să mă iertaţi. Zicînd acestea Zenovie se ridică şi părăsi încăperea. în prag îl ajunse glasul doamnei Sofron : Nu pleca, Zenovie ! Tocmai acum cînd sînt atît de... Izbucni în plîns. Zenovie se opri pe prag, nehotărît. Rămase aşa cîteva clipe ascultînd plîn- sul femeii iubite, apoi ieşi fără să privească înapoi. Ştia însă că în seara aceea, nimic în lume nu o putea opri pe Maria să pună mînă pe curea. Cu atît mai mult cu cît avea să vină acasă tîrziu, obosit, flămînd, cu genunchii zdreliţi sau numai înverziţi, cu părul năclăit de transpiraţie. Iar ai bătut mingea cu toţi derbedeii, va zice Maria şi va desprinde cureaua din cui. Apoi vor veni şi lovi- turile. Multe, demonstrative, pline de dragoste maternă, date cu grijă, să nu-i atingă faţa sau alt punct mai sensibil al trupului său costeliv. Iar el le va îndura cuviincios cu gîndul la viitoarea doamnă Cernat şi la poveştile lui Piola de adineauri, de sub stejarul din faţa blocului de peste drum, despre fotbalişti celebri şi despre comunism, visul de aur al omenirii. La cină aveau salam italian, brînză telemea şi roşii. Băieţelul îşi terminase îngheţata şi acum privea şi el jocul scaunelor zburătoare, fără să-şi schimbe poziţia, ca şi cum acest lucru ar fi ameninţat în vreun fel echilibrul jucăriei. Zenovie trase puţin de nodul cravatei şi îşi descheie gulerul cămăşii. Respira mai greu. I se făcu greaţă. îl durea

capul încă de la ieşirea din bufet. Acum însă durerea deveni insuportabilă. Căldura, votca, ziua de azi, toate astea la un loc... Oare cît mai ţinea zborul ? Nu l-a pus nimeni să se caţere acolo. O ascuţită senzaţie de vomă. Pe pămînt, undeva, într-o tufă ar fi rezolvat totul foarte simplu. Acolo sus însă... Şi apoi ce să dea afară din el ? Mu mîncase nimic de aseară. Peste nici o oră, poate, totul se va fi terminat şi el încă se mai întreba dacă e bine sau nu. Nu trebuie să te gîndeşti prea mult. Aşa spun toţi. închizi ochii şi sari. Chiar aşa. Ce-ar fi să-şi dea drumul ? Letca se va smiorcăi puţin, apoi îşi va şterge şi nasul cu o batistuţă şi... Eşti tînără, doar nu ai de gînd să te călugăreşti... Un sfat bun e oricînd bine venit. Şi sfaturile bune nu vor lipsi. Nu-şi mai simţea trupul. Era doar un stomac zburător. Acum, fie ce-o fi !

A căzut ! A căzut ! Strigăte, vociferări, aplauze. Atî- tea feluri de a sublinia evenimentul. Pentru că era, orice s-ar zice, un eveniment. Nici un bărbat pînă la Piola nu reuşise să doboare păsăruica aia cît un ou de bibilică. Şi citi nu rivniseră frumoasa statuetă de gips închipuind o balerină lungă de vreo patruzeci de centimetri. Ba că puştile sînt de vină, ba că lumina e slabă, ba că — aici toată lumea cădea de acord — tarabele astea cu tir sportiv sînt făcute anume ca omul să trăiască iluzia puterii, ceea ce n-ar fi fost tocmai rău, dacă respectiva iluzie nu l-ar fi costat atît. Pe lîngă atîtea merite cunoscute şi recunoscute, Piola mai adăuga unul strălucitei sale biografii : trăgător de elită.

Zenovie deschise ochii. Ţi-e mai bine ? îl întrebă fata de la „lanţuri". Scufunda florile într-o găleată cu apă şi îl stropea din belşug fără să-i pese de haine. Zenovie nu răspunse. Se uita năuc în jur încercînd să afle ce s-a întîmplat din clipa cînd a simţit că se prăbuşeşte şi pînă s-a trezit lîngă fată, pe podeaua de seînduri prăfuite, rezemat de cabină exact unde stătuse, sau i se păruse că stătuse copilul.

— A mai căzut cineva de-acolo ? întrebă el ducîndu-şi bărbia în sus, în direcţia scaunelor.

— Nu, de cc ? Vocea fetei era nesigură.

— Deci eu sînt primul, conchise Zenovie, cu mîndria bine mascată a învingătorului.

— Ba defel, zise fata şi începu să rîdă fără ca teama ce îi umbrea privirea să se risipească cînd s-a oprit roata. Ai alunecat din scaun moale ca o cîrpă.

— Prin urmare nu sînt un înger căzut, zise Zenovie absent, cu o undă de amărăciune în glas.

— Ascultă, băiatu' ! Eşti sigur că n-ai păţit nimic ? Chem un doctor. Trimit după maică-ta.

— Nu trimite că nu vine.

— De ce ? V-aţi certat ?

— A murit 1

— îmi pare rău. Atunci pe cine să chem ?

— Pe nimeni, linişteşte-te, zise Zenovie şi îi prinse încheietura mîinii. Fata nu-şi retrase mîna. Nici măcar nu tresări. Era foarte aproape de el aşa cum stătea în genunchi. Fragilă, delicată, dezarma printr-o siguranţă ce nu era una a experienţei. Dezarma, dar şi provoca. Asa trebuie să fi fost şi Maria cînd l-a cunoscut pe Alexandru. Plutind în fiecare zi, indiferent de vreme, între camera cu chirie de lîngă catedrală şi „Banca Agricolă". Un du-tc-vino sărbătoresc, aureolat de sentimentul tonic al utilităţii. Şi nopţile ci lungi şi chinuitoare de fată maro, întinsă pe pat, amina să se dezbrace. Recunoştea că îi era teamă ele albul scrobit al cearceafurilor în care trupul ei gol foşnea ca un vierme de mătase, şi de pocnetul sec de armă cu amortizor al veiozei simulînd la nesl'îrşit secvenţa sinuciderii. Regreta strada înainte ca dimineaţa să o găsească cu ochii deschişi după încă o noapte nedormită. Mersul săltat îi dă un aer de val rebel pe întinderea monotonă a mării. Pînă cînd această libertate ? Pentru că el o va întreba din nou dacă s-a hotărît. Gura senzuală, mustaţa aspră, castanie, îmbrăcat fără gust, oare cu ce se ocupă, i-a provocat oroare la început. A vrut să strige, dar mînia şi surpriza au paralizat-o. El a zîmbit, iar ea a acceptat pe dată ideea că se putea ca el să caute într-adevăr strada... Aşa că braţul tău, mamă,. a

fluturat cîteva clipe în faţa ochilor săi tăioşi, în timp cu clopotele catedralei anunţau ora şase.

După cîteva zile l-ai întîlnit din nou, întîmplător, şi ţi-a mulţumit că l-ai scos atunci din încurcătură. Mergeai spre casă şi s-a oferit să te conducă. Ai acceptat bucuri,asă. Era tîrziu. Plimbarea a fost plăcută şi ai vrut să o prelungeşti cu cîţiva paşi, omiţînd firescul „am ajuns" din faţa casei cu numărul 15. La despărţire te-a întrebat dacă te mai poate vedea. Nu i-ai răspuns. I-ai întins mîna băieţeşte. Ai rîs şi ai urcat în fugă scara de stuc. Ai sunat ca de obicei.

Ochiul enigmatic al oglinzii clipea în ritmul imprevizibil al vîntului care umfla perdeaua transparentă do culoarea stînjeneilor. Culoarea s-a destrămat neaşteptat la apelul telefonului. Ţi-a propus o plimbare. De ce nu ? Şi totuşi, o undă de regret după culoarea de adineauri... Mîna bărbatului avidă. Şi gura necruţătoare. De ce îţi vîjîie urechile ? Totul e o cădere. Puterea ţi-a rămas în pămînt. într-un loc anume. Cum ai ajuns acolo ? De ce in grabă ?

Ziua a trecut de mult, de mult presimţită. Ce mai ră- mîne din noi ? Răsturnată pe spate în iarbă, simţeai norii deasupra ta luîndu-ţi amprentele ca nişte infirmieri ai prezumţiei. S-ar putea să aduci pe lume un copil. Pe mine. începi să numeri zilele. Renunţi. Nu mai ajută la nimic. O singură soluţie : aşteptarea, vorba bunicului, pur şi simplu.

El însă era un om serios şi te-a luat de nevastă. Din banii puşi deoparte pentru mare, chiar dacă prin sindicat era mai ieftin, ţi-ai făcut rochia de mireasă. Nunta a fost de fapt o masă în trei. Bunicul a ţinut morţiş să se pună şi al patrulea tacîm. Pentru Ea, a zis el oftînd...

— S-a făcut tîrziu... Am putea spune că se întunecă de-a binelea.

Fata se ridică sprintenă, intră în cabină şi răsuci un comutator. O lumină veselă, multicolură, împrăştiată de zeci de bcculeţe, inundă piaţa înviorînd nota gravă, oarecum oficială a luminii de

stradă, de o lejer desuetă solemnitate, cum e în general lumina binecuvîntată a provinciei. Abia atunci observă Zenovie că scaunele erau legate cîte două, trei la un loc, semn că ziua de lucru se încheiase.

Băiatul de la menajerie moţăia pe scara unei rulote galbene, păzit de un cîine lup. Curios era faptul că circul *Anonymus* avea menajerie, dar nu avea dresor. La auzul pocnetelor de bici înregistrate pe bandă de magnetofon, animalele executau numerele învăţate cu ultimul dresor, cel mai bun de altfel din cîţi s-au perindat pe la *Anonymus,* pe care însă l-au devorat cu părere de rău din motive pînă azi necunoscute într-un spectacol suplimentar „la cererea publicului spectator". La în- mormîntare a luat parte şi pantera.

Păcat că n-avem şi o maimuţă, şefu', se tînguia clovnul Mitică.

De ce, mă ? scînci şefu'. Pen' că ar fi putut ţine un discurs de adio din partea necuvîntătoarelor. N-ar fi fost frumos ? Ba da, da' ce putem noi face ? Ce mult ar fi contat acum un cuvînt de îmbărbătare pentru don' Gică. Doamne, cum a mierlit-o ! Taci, Mitică, taci că mă apucă lipotimia ! Nu tac, şefu', nu pot să tac ! Să nu lase nimic din frumuseţe de bărbat! Ceva, acolo, reprezentativ ! Că avea ! El care dăduse atîtea reprezentaţii. Să spună fata de la trapez ! De ce n-a sărit ea vo două zile ? Oricum, Mitică, să ştii că eu alt dresor nu mai angajez. Vor lucra şi fără. Ceea ce se şi întîmpla.

Doar la pavilionul de tir sportiv se mai foiau cîţiva muşterii hotărîţi să repete isprava lui Piola care, la ora aceea, îşi sărbătorea victoria la *Minerul îndrăgostit* într-un grup de admiratori. Pe masă, la loc de cinste, între sticle de şampanie, balerina.

Florile îşi pierduseră de mult prospeţimea. A le oferi cuiva echivala cu o insultă. Nu şi în cazul Letcăi. Un lucru cît de umil îi smulgea strigăte de admiraţie. Viaţa, un şir nesfîrşit de bucurii. Fără pretenţii şi fără ambiţii, nu cunoştea nici durerea

neîmplinirilor. Dar el, Zenovie, ce-a urmărit ? Ce poate urmări un om ca el ? Lent, stîngaci, distrat. Obişnuit să despice firul în patru şi să viseze. Cînd era cu chef, Semproniu îi punea în mînă un fierăstrău sau o secure şi îl ducea în atelier. Faci asta şi asta. Cu băgare de seamă. Dacă nu vrei să ajungi olog ori ciung. Se culca pe o grămadă de rumeguş ca să îl supravegheze, chipurile, cu sticla de vin la cap. Adormea îndată ce o golea.

începuse să-i placă mirosul de lemn cioplit. Primea tot mai mult de lucru. Abia dacă mai avea timp de lecţii. In schimb mînuia cu destulă pricepere securea şi nu mai rupea pînza fierăstrăului. Cu banii de buzunar pe care îi cîştiga putea face orice. O dată pe săptămînă îşi rădea mustaţa şi cîteva tuleie din barbă. Nu mai era chiar un copil. Fără să-şi dea seama intrase în viaţă. în viaţa lui. Cu toate acestea, amintirile nu-l ocoleau, dimpotrivă. I se întîmpla adesea ca în timp ce învăţa la fizică sau geografie, bunăoară, să se gîndească la cu totul alte lucruri decît cele din cărţi. întins pe patul de sub scară, trupul său devenea asemenea unui caleidoscop în care felurite imagini se năşteau din simpla schimbare a poziţiei. Aşa apărea în faţa ochilor săi uimiţi gara din Vinţ. Domnul Rachieru măsura peronul în lung şi-n lat cu mîinile la spate. Cînd intra vreun tren de călători în gară, îşi aranja nodul cravatei şi smulgea o floare din rondurile tot mai sărace care împodobeau peronul. Coborau cîţiva oameni, alţi cîţiva urcau, trenul fluiera şi se punea din nou în mişcare. Bunicul ducea floarea la nas, inspira adînc. Mirosul ei, oarecare, se pierdea în mirosul de motorină al traverselor, peste care se suprapunea adusă de vînt mireasma florilor de mentă din spatele gării. Culcat pe partea dreaptă, vedea sălciile de pe malul Mureşului sub care se adăposteau de căldură vacile la vremea amiezii. încă o mişcare şi se trezea la Apud. Imaginile nu erau de la început de claritatea celorlalte. Păreau învăluite de o ceaţă transparentă care, pentru a se ridica, aveau parcă nevoie de fiecare dată de 'o accelerare a pulsului său. Cînd

inima îi bătea să-i spargă pieptul, îl vedea pe Alexandru. De cîteva zile venea acasă ameţit. Dat dracului, neamţul ăsta, zicea el. Să bem noi doi de o mie de lei la *Minerul îndrăgostit.* Povestea asta a durat cîteva zile. Alexandru părea tot mai fericit cu fiecare seară care trecea. Nu-i păsa nici de amenin- ţările Măriei şi nici de dispreţul cunoscuţilor. Se ştie cum a murit. Infarct. Final previzibil, a zis farmacistul Cer- nat. La cîteva zile după înmormîntare, Hans Oerschlegel a venit la ei cu o icoană învelită într-un ziar pe care o purta peste tot, unde îl duceau obligaţiile de serviciu, şi le-a spus că el nu are ce face cu ea şi că le-o lasă dacă i se dă diferenţa pînă la o mie cît fusese înţelegerea cu Alexandru. Natură sau bani. Maria a tăiat icoana în bucăţi cu un topor de bucătărie. Fii blestemată ! a strigat Hans. Oricum sînt, a zis Maria cu glas stins. Şi diferenţa ? Dacă Maria s-ar fi răstit la el, cu siguranţă ar fi ieşit fără nici o pretenţie. Glasul său însă devenise mieros între timp, conciliant: Diferenţa ? Maria a rămas o clipă pe gînduri, apoi a zis : Voi plăti în natură. Cînd să vin ? Glasul lui Hans tremura. Cînd termini lucrarea la „Sfin- tul Nicolae", a zis Maria. Prea bine, doamnă. înainte de a pleca din oraş, amarnic regretat de femei, s-a înfăţişat Măriei cu un buchet de flori, o sticlă de şampanie şi un pistol cu ventuze pentru Zenovie. Du-te şi te joacă, Zenovie, i-a spus Maria privindu-l într-un fel anume. Dar nu prea departe. *A* rămas în curte. O vreme a fost linişte. Apoi au început să vorbească. Normal, la început. Ceva mai încet parcă, mai tîrziu. Rîsete. Şoapte. Din nou linişte. într-un tîrziu a auzit nişte sunete care nu-i spuneau mare lucru deşi nu era cu totul străin de ele. îi tulburaseră de atîtea ori somnul. Nu ştia ce să facă. Atunci a auzit-o pe Maria strigînd : Zenovie ! A dat buzna în cameră. Hans, numai în chiloţi şi maieu, a început să tremure de parcă s-ar fi aflat în faţa soţului înşelat. Eu, ştiţi... arăta spre ei, spre haine, spre ceas, am tren la şapte. îmi permiteţi să...

Cum să nu, domnule Hans, a zis Maria cu o politeţe care nu se potrivea deloc situaţiei. Eu nu

vă mai reţin, a adăugat ea zîmbind în timp ce-şi încheia nasturii bluzei de mătase. Cred că pentru cinci sute de lei cît vă datoram a fost de ajuns. Zenovie, fii bun şi aruncă hainele domnului Hans pe fereastră. Să se îmbrace în curte.

în timp ce bietul Hans se căznea să-şi scoată cămaşa şi ciorapii din tufele de trandafiri fără să le pricinuiască daune prea mari, din casă se auzea plînsul înăbuşit al Măriei. Tot aşa plîngea şi doamna Rachieru. Boală de familie, se pare.

Revedea toate aceste lucruri şi multe altele cu o curiozitate şi o plăcere deloc diminuate de repetiţii, sau de pudoare. De unde oare convingerea secretă că nu doar despre trecut era' vorba în această ciudată uitare de sine din care ieşea tot mai greu ? Noroc că seara îl aducea de fiecare dată în casa lor pe domnul Cain. Cu el alături, cina era altceva decît obişnuita ghiftuire a burţii. Povestea sumedenie de întîmplări cu atîta haz îneît lingura lui Zenovie ruginea în ciorbă, dacă se întîmpla să le rămînă de la amiază. Petru nu venea cu mîna goală. Ca din întîmplare, ,,găsea“ în buzunarul adînc al vestonului său o sticlă de vin vechi sau un coniac franţuzesc, aşa cum unii găsesc bani sau scrisori de dragoste. Le punea pe masă clipind des, exprimîndu-şi in acest fol mirarea, dar şi îndoiala simulată faţă de calitatea darului său. Dacă nu aducea de băut, aducea mezeluri ori o conservă, lămîi, portocale, smochine, curmale. Cînd cum. După ce şi-a rupt piciorul, vizitele s-au rărit. O vreme a stat în spital. De fapt, toată iarna. A urmat o lungă convalescenţă după care se părea că totul va intra în normal. N-a fost aşa. Oare ce anume s-a petrecut atunci, în acea seară de decembrie, aparent, cu nimic mai deosebită faţă de atîtea alte seri petrecute împreună ?

Cînd a intrat el în casă, după ce şi-a sprijinit săniuţa de perete ca s-o ferească de ninsoare, Petru tocmai se pregătea de plecare.

— Uite-l şi pe Zenovie, a zis Semproniu. Putem cina. Sper că n-aveţi nimic împotrivă, domnule Cain ?

— înţeleg că e vorba de o invitaţie, mimă şi Cain la rîndul său afectarea prietenului său.

— întocmai, domnule Cain. în această seară, sînteţi oaspetele meu şi al lui Zenovie.

Scenariul era cel cunoscut, dar nu plictisea şi nici nu obliga peste puterile de revanşă ale lui Petru, chiar dacă acest aspect nu intra nici pe departe în calculul „agapelor" ironic protocolare.

E în afara oricărei îndoieli faptul că nimic deosebit nu s-ar fi întîmplat atunci, dacă Petru n-ar fi adus vorba, ca într-o doară, de viitorul lui Zenovie. Era elev în clasa a şaptea şi admiterea la liceu nu părea o glumă.

— Ce liceu, care liceu ? Şcoala profesională ! zise Semproniu calm.

— Glumeşti! Nu se poate !

— Ba nu glumesc deloc. îl dau la şcoala profesională. Mecanic auto. Şofer.

— Şofer, deci, cu toţi neisprăviţii. Cain vorbea din vîrful buzelor, abia articulînd sunetele, cu un dispreţ pe care nu se sfia să-l facă public.

— Dacă vrei tu...

— Dar e stupid... îl sacrifici, nu-ţi dai seama ? Tocmai tu care ai trecut prin...

— Ei bine, tocmai de aceea ! Să ştie ce e convoiul, uniforma, marşul, cadenţa, alinierea, baraca, tunsoarea cu numărul şapte, pedagogul, maistrul... Umilinţa...

— Eşti dement! strigă Petru ridicîndu-se. Iresponsabil ! Să îndure atîtea ca să ajungă un biet şofer ?

— Stăpîn, domnule Cain.

— Ce vrei să insinuezi ? Glasul lui Petru nu tremura numai de indignare. Teama şi deznădejdea îşi înfigeau tot mai adînc ghearele în beregata sa, lăsîndu-i doar atîta aer cît să-şi poată recunoaşte ucigaşul înainte să-şi dea sufletul.

— Nu insinuez, afirm !

— Eşti beat! şuieră Cain.

— Sînt lucid ! strigă Semproniu izbind cu pumnul în masă.

în clipa imediat următoare se linişti ca prin farmec, îşi ţinea capul în mîini, întors parcă la adevăratele sale gînduri pe care, iată, pentru prima oară îndrăznea să le împărtăşească şi altcuiva. îl privea din nou în faţă pe Cain.

— Nu ştiu cît mai am de trăit... Dacă mă duc repede, cum şi cui îl las pe Zenovie ? De o vreme nu mai vînd mare lucru. Cei de la *Drum nou* au deschis o secţie de pompe funebre. îmi fac concurenţă serioasă. Mi-a slăbit vederea, îmi tremură mîinile. Cu o meserie, între cei mulţi, Zenovie va fi la adăpost. Orice s-ar întîmpla...

— Va trece neobservat, zise Cain cu amărăciune. Nu va fi nici aclamat, nici hulit. Să nu ştii de unde vii şi încotro te duci...

— Să nu-ţi pese, murmură Semproniu. Să uiţi... Şi, dacă nu poţi, să taci...

— Tocmai tu gîndeşti aşa ? Tu care ai văzut Lumea ? Tu care pentru mine cîntăreşti cît Cristofor Columb ?

— Să-ţi intre bine în cap, zise Semproniu stăpînin- du-şi greu emoţia care îl încerca, acea lume nu există! Exist doar eu care am văzut-o... Şi pădurea !

Urmă o tăcere tulbure în care fiecare din ei încerca să-şi pună ordine în gîndurile care parcă se învălmăşeau în cap din pricina unor cuvinte pe care se temeau să **le** accepte în toată grozăvia înţelesului lor.

Primul care s-a recules, cel puţin aşa părea, a fost Cain. Şi Zenovie ce zice ? întrebă el ca şi cum părerea băiatului ar mai fi încăput într-un plan atît de strîns cum se arăta planul lui Semproniu.

— N-ai decît să-l trezeşti şi să-l întrebi.

— Şi dacă zice „nu“ ?

— Mă voi resemna şi îl voi lăsa să-şi rupă gîtul, zise Semproniu dînd neputincios din umeri.

Petru străbătu anevoie distanţa dintre masă şi patul lui Zenovie de sub scară. Nu doar pentru că încăperea era foarte lungă — peste opt metri, ceea ce, în cazul unui om obişnuit să se învîrtă b viaţă întreagă în chichi- neţe de 2/3 sau 3/3 cel mult,

echivala cu o forţare a scării umane — ci şi pentru că vinul pe care îl băuse în seara aceea, nu mai mult ca altădată, îl moleşise puţin, îi alterase siguranţa de invidiat a mişcărilor. Se aşeză cu precauţie pe marginea patului acoperit cu un ţol alb, aspru, sub care dormea Zenovie. Rămase cu ochii aţintiţi cîteva clipe asupra pîslarilor grei. Or fi şi ei de vină. Vor fi din ce in ce mai grei. într-o zi va trebui să umble desculţ dacă va vrea să se mai mişte. Orice gram în plus faţă de propria-i greutate va fi o povară. în dreapta sa, respiraţia paşnică a copilului. în faţă, departe, Semproniu dus pe gînduri. întors de la mare a spus : De aici înainte, viaţa mea va fi o poveste.

Ce diferiţi sîntem, gîndea Cain. El vede în asta **un** eşec. Eu o victorie. în absenţa cuvîntului mîntuitor, gestul Măriei ar fi unul oarecare, jalnic chiar. Gestul unei exaltate. Firesc dacă se ia în considerare ascendenţa ei, oricum de un gust îndoielnic. Ce garanţie se putea oferi tălmăcirii exacte a sfîrşitului ei ? O femeie tînără şi frumoasă intră în mare ca şi cum ar intra într-un lan de porumb sau de grîu, de unde se va întoarce cu un braţ de ştiuleţi în lapte, sau cu o cunună de spice pe cap şi cu flori de maci roşii pe piept şi pe pintec. Venus de mahala. Replica joasă a unui renumit tablou în lata că- ruia ochii lui Petru stăruiseră ceasuri întregi, în timp ce mîinile sale mîngîiau fierbinţi pagina rece a unui vechi tratat de istorie a artelor. Format mare, pe hîrtie velină, cu reproduceri în alb-negru. Dar cîte alte femei închise doar pentru el între coperţile cărţii nu căzuseră pradă dorinţelor sale ? Cunoscuse plăceri pe care femeia în carne şi oase, de rînd, cu alte cuvinte, oricare i-ar 1'i fost rangul, nu i le-ar fi putut dărui.

în mintea sa, Maria mai zvîcnea pe întinderea albastră a mării ca un ac magnetic care caută Nordul. Nici o altă imagine nu se potrivea mai bine acestei femei pe care o văzuse o singură dată în viaţă de aproape. Fiecare om încape într-un cuvint. Cuvîntul pe care îl merită. într-o bună zi, mai

devreme ori mai tîrziu...

Zenovie dormea cu faţa la perete. Cu ce drept mă amestec eu în viaţa lui ? se întrebă Petru. La urma urmei, şi meseria de şofer e onorabilă. Un şofer bun e ori- cînd căutat. Cei de pe maşinile primăriei citesc. în timpul serviciului. Spun bancuri şefilor. Şefii rîd. Şoferii rîd şi ei. Mai în surdină. Modeşti. De, mai ştim şi noi cîte ceva. îşi recapătă însă repede gravitatea pentru că drumul le permite puţine momente de relaxare.

— Bagă-te şi tu sub ţol, bătrîne ! se auzi batjocoritor glasul lui Semproniu. Petru tresări. Chiar că-l moleşise vinul. Se ridică. Oricum nu era momentul potrivit unei discuţii atît de serioase. Plecă fără să salute, repe- lîndu-şi în barbă : Care va să zică nu există... Care va să zică nu există...

A doua zi, Zenovie avea să afle două lucruri : mai întîi că trebuie să se pună cu burta pe carte, întrucît admiterea la liceu se anunţa foarte grea. Şi cu profesionala cum rămînem, strigă el uimit. O lăsăm baltă, a zis Semproniu. Asta e treabă de oameni serioşi. Zenovie nu se putu bucura îndeajuns de această veste, pentru că urmă imediat încă una : Azi noapte, în drum spre casă, Cain a alunecat şi şi-a rupt piciorul. Fractură dublă. E în spital. Cînd va mai veni la noi ? întrebă Zenovie. Vei avea puţin de aşteptat, zise Semproniu şi se duse să spargă cîteva ouă.

Să aştepţi... murmură Zenovie. Cît ? Ce ? ridică privirea şi o văzu pe fată apropiindu-se de el cu o farfurie în miini, pe care, apleeîndu-se, i-o puse in braţe.

— M-am gîndit că ţi-o fi foame. Mai ales că tu...

— Ce-a fost a fost, zise Zenovie, nu tocmai bucuros că i se aduce aminte, tocmai acum, de un lucru nu tocmai plăcut.

Fata stătea şi ea pe jos, turceşte, fericită că poate sublinia în acest fel cît de practici sînt pantalonii ei, jcans veritabil, cu totul altceva decît dangarejii lui Dobre, băiatul de la menajerie, student la fefe. Are el ceva în cap. Din pulovărul larg pe care îl îmbrăcase, fata scoase la iveală o

sticlă de votcă neîncepută. Pahare n-am, se scuză ea. De altfel eu nu beau deloc. O ţineam aşa, pentru musafiri.

Zenovie mînca reţinut, deşi îi era foame. Se străduia însă să mascheze cit mai bine lucrul acesta. Fata îşi sprijinea bărbia pe genunchi şi îl privea cu tandreţe. Parcă aş fi frate-său întors din armată, îşi zise Zenovie, înciudat într-un fel la gîndul că n-ar fi putut-o săruta. Se linişti spunîndu-şi că se înşală şi că nu e nici o diferenţă între felul de a privi al unei surori şi al unei străine. Privesc bărbatul cu aceiaşi ochi. Chiar dacă există o deosebire, nu poate fi decît minoră. Apucă sticla de votcă, deşurubă capacul şi trase un gît.

— Spune ceva, se adresă el fetei cînd simţi că liniştea devenise insuportabilă. încerca să abată oarecum atenţia fetei în altă parte cti să poată dumica în voie.

— Mîinc dimineaţă plecăm, zise ea privindu-l în ochi

— Cum aşa ? Şi cu astea ce faceţi ? arătă el spre rulotă şi spre cortul de pînză.

— Avem oameni care numai de ele se ocupă. Demontează aici, încarcă şi instalează în altă parte[1].

— îţi pare rău că plecaţi ?

— Nu, de ce să-mi pară rău ? Nu o prima oară. Mai greu va fi cînd va trebui să mă stabilesc undeva...

— Te gîndeşti la căsătorie ?

— Nu neapărat...

— Te poţi mărita cu băiatul de la menajerie şi atunci veţi...

— Cu Dobre ? Fata începu să rîdă.

— De ce rîzi ? se miră Zenovie. Pare un băiat bun.

— Chiar este. Atît însă nu ajunge.

— Asta cam aşa-i.

— Cum e votca ? întrebă fata roşind.

— Foarte bună. Vrei şi tu ?

Zenovie îi întinse sticla şi fata 'o apucă cu o

mină tremurîndă. De emoţie, de bună seamă. Se aşteptă să o vadă strîmbîndu-se cum fac toţi cei neobişnuiţi cu băuturile tari. Fata duse sticla la buze fără grabă, lăsîndu-şi parcă timp să renunţe : nările delicate fremătau neliniştite pe măsură ce mirosul discret al lichidului se făcea tot mai simţit; urmă un spasm uşor al trupului ei subţire ; buzele frumoase se separară într-un zîmbet ciudat dezvelindu-i dinţii în care gîtul sticlei se opri o clipă ; apoi se depărtară şi ei lăsînd cale liberă alcoolului pe care ea îl primea cu pleoapele coborîte, în înghiţituri mici, binefăcătoare. Cînd, într-un tîrziu, restitui sticla din care băuse de două ori mai mult decît Zenovie, ochii îi erau şi mai albaştri.

Zenovie îşi simţi cerul gurii uscat. Abia reuşi să întrebe : De mult ?

— Din liceu... Am încercat să mă las, de mai multe ori, dar, după cum vezi... Acum am băut pentru tine...

— Pentru mine ? De ce pentru mine ?

— Pari un băiat bun. îmbrăcat în costum, cu crava**tă,** şi cu florile astea pun pariu că te duci în vizită.

— Da, la o mătuşă.

— La o mătuşă ? E bine şi la o mătuşă, deşi... De ce să pun la îndoială vorbele tale ? E frumoasă ?

— Cine ? Mătuşa ? Zenovie era descumpănit. Da, e frumoasă. Cel puţin aşa se zice.

— Dacă „se zice", e mai frumoasă decît dacă ai zice **tu...**

— Ar fi o părere subiectivă, nu? se grăbi să intervină Zenovie, fericit că poate schimba cursul conversaţiei, primejdios din clipa în care simţi că fata îi plăcea.

— O, dar avem Vocabular... Ce meserie zici că practici ?

— Şofer, zise Zenovie fără să clipească.

— Şofer ? Cu studii superioare, presupun. Doar aşa aţi putea fi „subiectiv", ca să mă exprim şi eu mai ele**vat...** Şi ce universităţi aţi urmat ? Sper că nu sînt **in**discretă ?

Fata se ridicase între timp şi vorbea gesticulînd, fă- cînd piruete, ondulîndu-se provocator pe platforma rin- ghişpilului care se transformase în scenă de teatru. **în** jur, ţipenie de om. Dobre se dusese să se culce în rulotă după ce le-a urat noapte bună, iar ceilalţi erau la *Minerul îndrăgostit* la masa de adio.

— Liceul şi şcoala de şoferi de şase luni. Dar stai naibii într-un loc şi nu te mai fîţîi aşa ca o...

— Tîrfă, asta vrei să spui ?

— Nu chiar...

— Atunci ca o putană. Sună mai bine aşa. Mai de import. Ha ! Ha ! Fata rîdea cu lacrimi. Cînd se opri din rîs începu să-şi şteargă lacrimile cu o batistă scoasă **la** iuţeală din mîneca pulovărului. Odată cu lacrimile dispărea şi fardul care ascunsese pînă atunci obrazul alb, palid, cu cîţiva pistrui în jurul nasului şi pe pomeţi. **Şi** de ce mă rog să stau într-un loc ? Nu mi-e în fire. **Noi** ăştia, nomazii, avem chestia asta în sînge.

— Mănîncă şi tu ceva, zise Zenovie. Uite, mai ai **o** roşie, trei felii de salam şi puţină telemea.

— Pentru mine e prea mult, zise ea. Dacă mănînc tot, mă fac cît o rulotă.

Ce tîmpenii poate spune cu mutra asta gravă. E vie ca o flacără. Regreta că o cunoştea atît de tîrziu, dar se bucura că o cunoştea totuşi. Pe lîngă ea, Letca era doar o fată de treabă. Aşa ar fi văzut-o şi el dacă Guşă nu i-ar fi strecurat în suflet, nici el nu înţelegea cum, chipul unei femei care, întîmplător, purta acelaşi nume cu femeia care îi scrisese lui în închisoare. Mai mult decît imaginea evident denaturată a Letcăi îl irita faptul că nu se putea în nici un fel elibera de forţa de convingere a lui Guşă. Dar ceea ce i se părea şi mai ciudat era că, în timp ce în adîncul său recunoştea mediocritatea Letcăi, căuta argumente în favoarea afirmaţiei lui Guşă : Dacă fata asta te aşteaptă, ţi-a pus Dumnezeu mina în cap, Zenovie, băiatule ! Ascultă-mă pe mine, că mă pricep la scrisori. Cît de clar şi cît de des i-au răsunat aceste cuvinte în

urechi. Cine ştie, dacă n-ar fi trecut pe „acolo“ lucrurile ar fi fost mult mai simple. Om la casa lui, însurat, cu copii. Se pricepea Guşă la scrisori, nu-i vorbă, dar la oameni ? Cît poate cuprinde o scrisoare din- tr-un om ? Mai ales o scrisoare care trebuie să ajungă „acolo". Nu mulţi au cruzimea jucăuşă a lui Semproniu care, într-una din puţinele sale scrisori, îi aducea la cunoştinţă următoarele : „Dragul meu, sînt fericit să te anunţ că de cîteva zile nu mai avem vilă. în locul ei se face o fabrică de sucuri. Toţi care au lucrat la demolare, inclusiv buldozeristul, s-au arătat încîntaţi să dărîme un lucru atît de bine făcut. Aşa da, ziceau ei. Asta da, casă! Întrucît laudele mi se adresau şi mie, m-am simţit obligat să le întreţin entuziasmul şi să le ofer zilnic de băut. Am băut şi eu cot la cot cu ei. Chiar mai mult. Să nu cumva să creadă că-mi pare rău. După bani nu mi-a părut rău niciodată. Şi am pierdut cîteva mii la viaţa mea. Atelierul a scăpat. Prin mijlocul curţii va trece un zid pe care constructorii se vor strădui să-l facă cît mai bine. Mi-au promis chiar că mă ajută să pun iederă sau viţă de vie. Aşa verde va fi mai estetic. Ni s-au creat în acest fel condiţii să locuim separat, drept care tu vei putea locui unde vei găsi de cuviinţă. Te îmbrăţişez şi îţi urez noi succese în nobila muncă de reeducare, atît ţie cît şi lui Guşă pe care eu nu-l cunosc, dar care din cele aflate dc la tine îmi pare un suflet ales, demn de misiunea ce v-a fost încredinţată. Semproniu." Scrisoarea a fost elogiată şi dată dc exemplu tuturor deţinu- ţilor de către conducerea închisorii. Ce păcat că nu sint şi părinţii voştri aici, spuse şeful închisorii, să audă cum sc compune o scrisoare către fiii lor. Deviza noastră, după cum bine ştiţi, este : Nimeni să nu iasă de aici cum a intrat ! Pentru aceasta însă trebuie să punem toţi umărul, de la deţinut pînă la gardian, pentru ca să realizăm ce ne-am propus. Şi... Ar mai fi vrut să spună ceva, dar unul care îşi plimba distrat privirea pe cer a început să strige ca scos din minţi : Cocorii, fraţilor ! E primăvară ! Ca la un semn, toţi chilugii şi-au dat capetele pe spate

şi au stat aşa, înfipţi în pămînt, urmărind cu răsuflarea tăiată, zborul înalt al cocorilor.

Se făcuse nouă. Unde să mai meargă la ora asta ? Florile arătau ca vai de lume. Se putea şi fără, la o adică. Numai că el n-ar fi plecat de acolo. Decît cu fata asta de mină. Cît mai departe de Apud. Să se întoarcă aici doar o dată pe an, de ziua morţilor. Dar unde să te duci ? Şi cît ar rezista cu casa în spate ? O viaţă de melc.

Fata terminase de mîncat şi acum se uita la el încercând parcă să afle ce gîndeşte. Dacă ar şti că face lucrul ăsta, chiar că n-ar mai sta pe gînduri. întinse mîna după sticla de votcă.

— Ce va zice mătuşă-ta că te duci aşa tîrziu ?

— E 'obişnuită, zise Zenovie fără să clipească.

— Deci mai poţi rămîne ? întrebă fata cu o explozie de bucurie în glas.

— Oricît, se îmbăţoşă Zenovie. De ce ? Ai vreo idee ?

— Nu, nici una. Ţi-am spus însă că mîine plecăm. De cîte ori ne facem bagajele, am o strîngere de inimă. Ceilalţi chefuiesc, se bucură. Eu... Noroc cu Dobre...

— De ce te plîngi ? Călătoreşti, vezi lumea...

— Ce lume ? Care lume ? Ştii tu ce-nseamnă lumea ?

— Nu prea.

— Atunci ?

— Ziceam şi eu aşa...

— Exact cînd începi să te obişnuieşti cu locul, cu oamenii, vine şeful şi-ţi spune : Mîine adunăm.

—’ De ce nu renunţi ?

— Crezi că e atît de uşor ? Şi ce să fac ? Unde mai găsesc eu o slujbă ca asta ?

— Atunci, taci şi vezi-ţi de treabă.

— îmi văd de treabă, da’ îmi place să mă mai şi revolt din cînd în cînd. Cam o dată pe an. E dreptul meu, nu ? Şi te rog să nu ţipi la mine !

— Iartă-mă, n-am vrut să te supăr.

— Gata, mi-a trecut.

Zenovie o cuprinse pe după umeri şi o trase spre el. Fata se supuse docilă. Pentru că îndrăzneala lui

Zenovie se opri aici, fata se răsuci cu faţa spre el şi îl sărută prelung. Prin piaţă treceau îngînduraţi spectatorii ultimei proiecţii din acea zi cu *Spartacus.*

— Acum trebuie să te duci şi tu, zise fata cînd piaţa rămase din nou pustie. în curînd o să vină şeful.

— Pe el îl aştepţi deci, zise Zenovie cu o mînie pe care cu greu şi-o putea reprima. Eu te-am încălzit, iar el se va bucura de tine pînă la capăt.

— Eşti cam dur pentru un şofer, zise fata zîmbind. Zenovie se aştepta să o vadă ripostînd, fie şi de ochii lumii. Ea însă se mulţumea să zîmbească şi lucrul acesta îl întărită şi mai rău. Hotărî să plece. Se desprinse brutal de fată şi se ridică. Ea îl privea cu dragoste şi cu neputinţă în acelaşi timp.

— După cum vezi nu sînt cu nimic diferită de altele. Trăiesc şi eu cum pot. Pentru că vreau să trăiesc. Trebuie să-ţi spun însă că şeful e un om deosebit. Mai în vîrstă, e drept, dar un mare iluzionist. Are nevoie de afecţiune şi...

— Tu eşti exact balsamul care îi lipseşte, zise Zenovie tăios.

— Vezi că înţelegi ? zise ea în timp ce ochii i se umezeau.

— Cum să nu înţeleg ? Chiar aşa tîmpit nu sînt, deşi nu s-ar zice după cît timp am pierdut aici. îişi luă florile şi coborî de pe platformă.

— Stai ! Unde pleci ? strigă fata sărind şi ea în picioare. Să dăm măcar mîna înainte de a ne despărţi.

— Noi n-am fost niciodată împreună, mormăi Zenovie. Rămase pe loc nehotărît.

— Cum n-am fost ? Chiar nu-ţi mai aduci aminte ?

— Ba mi-amintesc. Dar cît timp a trecut de-atunci ! Auzind aceste cuvinte, fata s-a oprit la cîţiva paşi de el. Buzele îi tremurau, abia stăpînindu-şi plînsul.

— Aveam de gînd să las totul şi să merg cu voi, zise Zenovie.

— Cum, aşa dintr-'o dată ? Fără să mă cunoşti ?
— La ce oră plecaţi ?
— La şapte. Dar ce ziceai ?
— Da, ziceam. Acum o să mă mai gîndesc.
— Mai bine aşteaptă, zise fata. Nu peste multă vreme vom trece din nou pe-aici.
— Cînd ?
— Curînd. Peste un an, poate chiar mai repede. Turneele noastre nu sînt aşa de lungi.
— Şi eu ce naiba să fac ?
— Ce-ai făcut şi pînă acum sau chiar mai mult. Te vei însura, vei avea copii şi vei uita... Vei prinde şi tu rădăcini...
— Vreau să-ţi spun că...
— E tîrziu, zise fata, uite cum arată florile. Dacă mai întîrzii cîteva minute le poţi arunca. Hai şterge-o ! Ii făcu ştrengăreşte cu ochiul în vreme ce îşi căuta batista stfb pulovărul ei lălîu.

Zenovie se îndepărtă cu paşi mari. Paşii lui de fiecare zi. Cînd ajunse la colţul pieţii, în liniştea nopţii izbucni zgomotul motorului de la ringhişpil. Roata, împănată cu sute de beculeţe colorate, se învîrtea ca elicea unui elicopter gata să-şi ia zborul. Zenovie rămase pe loc privind fuga scaunelor goale.

Cînd intră în curtea familiei Mierlă, era trecut de unsprezece. La un capăt al mesei, Letca, îmbrăcată în- tr-o rochie albă, tricota. Domnul şi doamna Mierlă moţăiau cu capetele în piept la stîngă şi la dreapta ei. Al patrulea scaun, era liber. Mîncarea şi băutura erau neatinse. Lipit cu nasul de geam, Zenovie îşi vedea viitorul. Dacă va fi aşa, n-ar avea de ce să se plîngă. Casa era curată, mîncarea, oricum mai bună decît la cantină sau la restaurant, putea fi mulţumit. îl intriga doar surîsul calm al Letcăi. Era aproape de miezul nopţii şi cel care trebuia să vină să-i ceară mîna încă nu se arătase, iar ea nu suferea deloc, ca şi cum totul s-ar fi împlinit deja. Nici măcar emoţia de circumstanţă nu se citea pe chipul ei. Bătu uşor în geam. Letca

tresări. Lăsă lucrul deoparte ca să asculte. Zgomotul se repetă. Se ridică de la masă cu mişcări greoaie, precaută. Se apropie de geam gîfîind. Dintre trandafiri, unde stătea pitit, Zenovie îi vedea faţa pătată, gîtul lung, sinii mari. Rămase nemişcată, cu toate simţurile la pîndă. Vru să deschidă fereastra, apoi renunţă. Se întoarse la masă apăsîndu-şi cu mîinile pîntecele uriaş.

Dimineaţa îl găsea pe treptele monumentului cu buchetul de flori în mînă. A ajuns acolo după ce a bătut mai multe străzi lăturalnice dintre care unele pentru prima oară. A adormit pe loc şi n-a visat nimic. S-a trezit bine dispus. Se simţea cum numai în cabina camionului său se mai simţea, la drum întins. Accelerînd, frînînd, după caz. Uitîndu-se din cînd în cînd în oglinda retrovizoare. Singur tot timpul, însoţit numai dacă voia el. Cîntînd cît îl ţineau puterile, ascultînd cu o ureche sporovăială cîte unui autostopist care îi lăsa bani de o bere, şi cu alta zumzetul motorului care prelua prin cauciucuri respiraţia caldă a pămîntului. Era ceea ce dorise cu adevărat ciintotdeauna. Putea fi mulţumit. Uneori doar cădea pe gînduri şi atunci trebuia să oprească maşina oriunde s-ar fi aflat. îi trecea însă repede. Ştia că putea termina oricînd. O simplă accelerare nepotrivită, o mişcare cît de scurtă într-o parte sau alta şi... n-ar mai fi zîmbit pe panoul de onoare al Coloanei.

— Aici erai, Zenovie ? Cam devreme...

— Cum devreme ? Zenovie tresări. îi era foarte cunoscută vocea asta. Nici măcar nu trebuia să ridice privirea.

— Nici n-am terminat monomentul şi tu, ţuşti, între eroi... Zub începu să rîdă. îi plăcea cuvîntul ăsta „ţuşti“.

— Treceam şi eu pe-aici şi...

— Mă rog, eşti liber. Oricine poate trece. Io însă

vreau să mă asigur căci stau de vorbă cu numitul Hinortean Zenovie şi atunci vin şi zic : buletinul dumneavoastră, vă rog.

— Care buletin ? întrebă năuc Zenovie.

— Cum care ? Ala de indentitate. Şi scoală-te în picioare cînd vorbeşti cu mine !

Zenovie se supuse fără să crîcnească. Zub deschise buletinul şi făcu confruntarea de rigoare între poza din buletin şi chipul de acum al lui Zenovie. Zîmbi mulţumit : Areţi mai bine în realitate. Mai bărbat. Se vede că ţi-a priit şederea. N-aş fi crezut, zău aşa ! îmi poţi fi recunoscător, mai ales că acum eşti şi tată.

— Cum adică ?

— Foarte simplu. Azi dimineaţă la trei fata lui Mierlă a născut prematur şi în bune condiţii un băiat.

— Toată lumea ştie că nu e al meu copilul.

—■ Nu-i al tău, e adevărat, dar trebuie să spună şi el cuiva ,,tată“, nu ? Să fim oameni, Zenovie. Şi nu uita
că ai făcut puşcărie chiar pentru mama acestui copil. Pentru că ai iubit-o, nu-i aşa ?

— Da, aşa-i, încuviinţă Zenovie. De fapt, nu pentru ea.

— îi tînără, Zenovie, neştiutoare. Şi prea liberă. Nici prea multă libertate nu e bine. Uite cum dăunează. Viaţa confirmă. Şi încă ceva... Asta nu-i al tău, e adevărat, dar tu nu te laşi şi o pui la treabă. Să mai facă doi sau trei şi cu tine. Nu zic bine ?

— Ba da, încuviinţă Zenovie absent. I se părea că aude zgomotul îndepărtat al autobuzului care mergea la gară.

— Atunci ?

— Atunci... Dă-mi buletinul. Trebuie să plec. în cîteva secunde va opri aici în staţie. Călătoresc.

— Cine ?

— Autobuzul de şapte. Hotărîrea era luată şi nimic în lume nu-l mai putea opri. încercă să smulgă buletinul din mina lui Zub, dar acesta se feri. Autobuzul arhiplin intra în staţie. Zenovie apucă braţul lui Zub. Puternici amîndoi. Urmă o scurtă încăierare. Dacă acum nu se smulgea de-acolo n-o va mai face niciodată. Zub încercă să-i răsucească braţul la spate, o durere ascuţită îi străbătu întreg corpul, legată şi parcă independentă de agresiunea celuilalt. Cu mîna liberă izbi fără să mai aleagă şi se simţi dintr-o dată liber.

Autobuzul arhiplin oprise în staţie conform instrucţiunilor, dar nu deschise uşile. Cîţiva cetăţeni se certau cu şoferul.

Zenovie înconjură o dată autobuzul şi o văzu stînd cuminte pe un scaun, cu fruntea lipită de geamul murdar. Alături de ea, stătea un bărbat la vreo cincizeci de ani. Cînd îl văzu pe Zenovie, chipul fetei se lumină dintr-o dată. Geamul îngust de aerisire era deschis şi ea sc ridică în picioare ca să-i spună ceva. în aceeaşi clipă însă, autobuzul greoi, prăfuit, cu vopseaua scorojită se puse din nou în mişcare. Zenovie începu să alerge pe lîngă el, încurajat la început doar de fată, apoi de toţi cei care se duceau la personalul de opt.

Zub îşi reveni destul de greu. în colţul gurii simţea gustul amar al sîngelui. Avea totuşi o satisfacţie. Ţinea în mină buletinul lui Zenovie. „Ori fără bulentin, nu ajunge el prea departe. Eu i-am vrut binele, dar dacă el nu-şi cunoaşte interesele, n-am ce-i face“.

. Se îndreptă agale spre Miliţie. Pe cer, soarele strălucea vesel. Se anunţa o zi frumoasă.

1985

MAXIM

Somnul care căsca gura pe ghidonul *Diamantului* său parcă nu era peşte.

Ca să vezi, dom'le, ce se ascunde în adîncuri, mormăi Maxim mulţumit că scăpase lumea de un monstru. Apoi, tot el : mare scofală un somn ! Unii prind morun, nise tru...

Ce linişte ciudată ! Marmor măcar să fi zis : frumoasă treabă, dom' Maxim 1 Da' el, nici gînd. Ascuţea cu sîrg cuţitul că a doua zi avea treabă. Îşi dă prea multă importanţă, observă Maxim. Oricine ştia că doar biete găini tăia Marmor şi nicidecum o dihanie mai de soi. Dacă nu Marmor, atunci cei trei de la *Minerul îndrăgostit...*

Coada peştelui mătura strada principală a oraşului pe care Maxim o străbătea ruşinat de norocul ce dăduse peste el. Copiii ! Unde-or fi copiii ? Puţin tărăboi, ce Dumnezeu ! Aşa ceva nu ţi-e dat să vezi de două ori în viaţă.

Maxim înălţă fruntea. Ştia ce înseamnă gloria. Muşcase şi el din ea cu dinţi mărunţi de şoarece, pe front, dar şi în curtea regimentului de unde a ieşit la pensie. I-ar fi plăcut să i se spună „dom' colonel[11]. N-a avut noroc însă. Ei, dar nici adjutant nu ajunge fitecine. Fără merite deosebite în pregătirea de luptă nu pupă nimeni gradele ! în Tatra a fost grav rănit. A pierdut atîta sînge, îneît, după cum îi spuneau şi alţi răniţi din preajmă,

dacă scapă cu viaţă, ’om s-a făcut.

Ai stele de colonel în sînge, ascultă-mă pe mine, îi zicea omuleţul pe care doar el îl vedea în momentele de delir. Dar el ştia acest lucru din copilărie. Ţinea foarte bine minte steluţa purpurie care-i sărise din genunche în curtea primăriei. Strălucea enigmatic pe dala albastră de granit, la o palmă de chiftelele marinate ale domnului Buzămurgă. Pîinea albă, proaspătă, învelită într-un şervet roz, apretat, de olandă, era undeva în rigolă. Su- fertaşul de aluminiu îi intrase în urechi o dată cu un zgomot asurzitor, care l-a scos afară pe arhivar. Nu era pentru prima oară că se împiedică, cu gîndul la te miri ce.

Domnul Buzămurgă era, de bună seamă, la etaj şi aştepta amiaza. Lipit comod de spătarul înalt al scaunului, privea mulţumit teancul de hîrtii rezolvate. Din cînd în cînd, îşi scotea ceasul de argint. Se uita şi pe geam frecîndu-şi bărbia. Pe cer nu se vedea nici un nor.

Te doare ? l-a întrebat arhivarul. Avea o voce plăcută. Semăna cu foşnetul frunzelor, toamna. în orice caz, cu un foşnet, fie el de file întoarse. Avea mîini subţiri şi ochelari pe nas.

Puţin, zise Maxim. între timp, steluţa lui a fost înconjurată de alte steluţe, la fel de frumoase. Cui i-ar fi trecut prin minte că trupul său, murdar, zicea doamna Buzămurgă, care îl punea de fiecare dată să se spele bine cu săpun şi apă caldă, gol puşcă, înainte de a-i încredinţa sufertaşul, atunci cînd soţul ei avea mai mult de lucru şi nu putea să ajungă la masă acasă, ascunde aşa minunăţie de stele ?

Şchiopăta. S-a aşezat la umbră, sub arţari. Arhivarul a aruncat chiftelele într-un coş de gunoi, una cîte una. Erou şase. A apucat apoi un furtun care zăcea în iarbă şi cu care se udau florile, a deschis un ventil şi a spălat trotuarul, nu înainte însă de a recupera pîinea.

De sufertaş mă ocup mai tîrziu, a zis el venind lîngă Maxim. A scos o felie de pîine din buzunarul

halatului şi a început să mănînce.

Ia şi tu, i-a zis arhivarul cu gura plină. La început a refuzat, apoi a rupt şi el o bucăţică din a doua felie pe care arhivarul se pregătea să o înfulece. Mîncînd se liniştea şi uita să se mai căiască.

Ei drăcie, zise Maxim, mă fură amintirile şi stau cu peştele ăsta în soare.

Se apropia de nouă. Poate că ar mai fi urmărit în- tîmplarea cu chiftelele doamnei Buzămurgă, care îi răsplătea de fiecare dată micile servicii cu bani de îngheţată, şi chiar de o bere, de ce nu, hoţule, de-acum eşti mare, îi zicea ea strîngîndu-l de mînă, puţin deasupra încheieturii, atît cît îşi putea permite o femeie la patruzeci de ani, fără copii, măritată cu un bărbat în pragul pensiei, dacă nu şi-ar fi zărit trupul mătăhălos în vitrină, însoţit de un somn uriaş pe care ai fi zis că l-a scos la plimbare, aşa cum face farmacistul cu bracul său.

A început să meargă din nou. Parcă mă simt mai bine aşa, zise el. Cît a stat pe bancă lîngă arhivar şi au mîn- cat împreună, a fost în siguranţă. Arhivarul însă a adormit cu capul în piept, mulţumit, împăcat şi Maxim şi-a adus din nou aminte de domnul Buzămurgă. Se plimba furios în încăperea înaltă, afumată. Chiar el părea un fir de fum care ieşea din pantofii negri, bine lustruiţi. Cu o singură mişcare a braţului a răsturnat teancul de hîrtii pe care le ordonase cu grijă, cu atîta trudă şi s-a îndreptat spre uşă.

înainte ca pocnetul uşii să-l trezească pe arhivar, Maxim a înhăţat sufertaşul şi cîţiva ani n-a mai ştiut nimeni de urma lui.

Sînt prea gras la vîrsta mea, conchise Maxim în dreptul tutungeriei. Răsufla destul de anevoios şi mai avea puţin de mers. Urma *Aleea Brazilor.* Acolo să te văd, Maxime !

Gîndeşte-te la ceva frumos, asta îţi dă putere, îi mai zicea omuleţul. Sfatul era bun, dar nu-l mai putea urma de la o vreme. Hortensia se măritase cu un croitor necombatant, aşa că, pentru el,

victoria cea mare de la Berlin nu era deplină.

întors de pe front cu pieptul greu de decoraţii, a cumpărat un braţ de garoafe şi a făcut o vizită doamnei Buzămurgă, acum văduvă. A plîns de parcă şi-ar fi văzut propriul fiu. Mă bucur din suflet că te văd, i-a zis ea de nu ştiu cîte ori. Deşi, adăugă ea într-un tîrziu, dacă ai fi venit cu cîţiva ani mai degrabă...

Fără să moară de deştept, Maxim a înţeles că avea o datorie de care nu se va putea achita niciodată.

II

„Dacă s-ar fi întors fără undiţă sau cu ea ruptă, tăcerea frizerului Gutuie, a măcelarului Păsărică şi a ceasornicarului Cuculeţ, pe care, între noi fie vorba, nici nu-i cheamă aşa, care vegheau amiaza de august sub castanii de la *Minerul îndrăgostit,* ar fi fost neîndoios înfiorată de susurul compasiunii sincere, atît de meşteşugit exprimată prin formule banale, dar pline de înţelepciune, precum : «aşa-i viaţa», «ce să-i faci», «trecem noi şi peste asta», pe cînd aşa, cuvîntul „ranchiunos" se lipea îndărătnic în forma sa feminină de sus-pomenita tăcere..."

Notarul Morăreţ îşi privi atent interlocutorul. „S-ar putea să ai dreptate, domnule Vişniec. Oamenii sînt răi, invidioşi dar... există un dar, dacă aşa stau lucrurile, vin şi eu şi te întreb : cum îţi explici dumneata invitaţiile la cină pe care Maxim le-a adresat incriminatelor persoane ?“

Vişniec nu răspunse. Ori nu era la curent cu acest amănunt, ori nu-i acordase atenţia cuvenită.

Morăreţ profită şi şarjă : „Să nu-mi spui că Maxim a avut vreo intenţie moralizatoare : Voi mă urîţi acum, dar eu nu vă iubesc mai puţin pre voi, dimpotrivă, şi ca să vă dovedesc acest lucru, iată,

vă invit la un ospăţ. Acesta este trupul meu, luaţi şi vă înfruptaţi !”

„Exageraţi, domnule notar", interveni Vişniec enervat de verva lui Morăreţ.

„Dar nu exagerez cîtuşi de puţin, dragă profesore. Purtarea lui Maxim a fost cel puţin ciudată atunci... Cam pe aceste locuri stăteau şi ei, Gutuie, Păsărică şi Cuculeţ, cine dracu i-o fi botezat aşa ?

Dinspre biserica 'ortodoxă^ care vasăzică, vine Maxim cu spmnul şi noi ne prefacem că nu-l vedem, cu toate că ispraya lui merită toată admiraţia. Să ne amintim însă cam ce fel de om a fost Maxim. Să nu intrăm în amănunte.. Scurt. Doar lucruri pe care, le ştie toată lumea...

. Peşte prindea puţin. Mai mult nu prindea. îşi motiva însă înfrîngerile cu o dezinvoltură deconcertantă : o adevărată strategie a eşecului. Ascultîndu-l, erai gata să crezi că doar ageamiii prind peşte. Era în schimb o plăcere să-l priveşti alegîndu-şi locul, pregătind momeala, aruncînd undiţa.

Dacă aş prinde peşte ca tot omul, zicea el, n-ar şti nimeni de aruncatul undiţei din dublă piuretă (în loc de piruetă, evident) — toţi cîţi încercau să-l imite se duceau să-şi caute cîrligele în lanul de porumb de lingă combinat, sub privirea condescendentă a lui Maxim — de momeala Maxim (o asociere de momeli din care fiecare peşte îşi lua ce îi convenea), de suportul Maxim confecţionat din inox, cu mobilitate în două planuri, şi de mojte altele... Din modestiei adăugă Morăreţ maliţios, ;;sq oprea aici. Întorcîndu-se de la pescuit, Maxim făcea o .haltă la grădina de vară. Alegea o masă mai retrasă, îşi aranja cu grijă undiţele, una mai sofisticată decît. alta — dacă îl întrebai : dom Maxim, una nu v-ar fi de ajuns ? îţi răspundea că fiecare peşte cu tipicul său ; vorbea foarte serios ; naivitatea unora îi furniza în acest fel, chiar şi la pensie, ocazia unor precizări calificate cu care uimise regimente de răcani — şi cerea o bere. Cu picioarele răşchirate şi cu mîinile împreunate pe

burtă, Maxim privea lumea ca pe un peşte de sticlă transparentă.

In cîteva clipe, era înconjurat de necunoscuţi sau doar curioşi atraşi de beţele de bambus şi de mulinetele nichelate. Maxim sorbea zgomotos din halbă — uite că vin şi ale noastre, greu se mai mişcă băieţii ăştia astăzi — îşi ştergea mustaţa castanie cu mîneca vestonului kaki şi povestea ultimele minuni.

Oamenii îl ascultau cu gura căscată. Cei care mai prindeau cîte ceva în lungile ore petrecute pe malurile Mureşului roşeau vinovaţi. Notarul se opri şi îşi muie buzele în berea rece. Avem noroc azi, domnule Vişniec. Oare ăştia nu-şi pot asigura gheaţa pentru fiecare *zi ?* Păi, pe vremea mea... Nu, nu te speria, profesore, uite că mă întorc la Maxim. Acum cinci sau şase zile, omul nostru prinde un somn de... fii atent, 12,340 kg ! Fix ! Eu nu l-am văzut, dar martori oculari susţin că animalul mătura strada cu coada. Aceiaşi martori afirmă că Maxim părea absent, ba unii îi citeau îngrijorarea pe faţă.

Se simţea aşa cum mă uitam la el, domnule Morărcţ, îmi zicea ieri fata de la tutungerie, ea i-a vîndut lui Maxim plicurile, că era prea şubred pentru atîta glorie! Observaţie ascuţită, profesore, de femeie care vede zilnic zeci, sute de oameni în cele mai neaşteptate ipostaze.

„Mă miră acest lucru, zise Vişniec. Maxim era un om robust, optimist.'[1]

„O fi fost, nu te contrazic, dar în ziua aceea n-a răspuns nimănui la salut. Nici chiar bunilor săi prieteni care l-au invitat la o bere. Să udăm peştele, au zis ei. Dăm un vin. Se uita la noi cu ochii somnului, a zis Cuculeţ — bun băiat Cuculeţ ăsta, am băut cu el un pahar după înmormîntare. Era profund afectat Păsărică, aşa matahală cum e el, a plîns tot timpul pe umărul lui Gutuie, care l-a ras pe Maxim pentru ultima oară pe lumea asta... I-a tremurat mîna aşa de tare, că l-a tăiat puţin sub nas. Noroc că Maxim... Dumnezeu să-l ierte 1

Marmor a venit la înmormîntare cu invitaţia la

cină. O flutura sub nasul meu şi zicea că el l-a omorît.

Vişniec făcu ochii mari. Morăreţ îşi scoase pipa şi o puse între dinţi. O ţinea aşa cîteva secunde şi abia apoi o umplea cu tutun.

„Sper că nu-i adevărat", zise Vişniec cu glas tremurat.

„Stai liniştit, profesore. Bineînţeles că Marmor nu e în stare de aşa ceva. A avut însă o dispută cu Maxim nu de mult şi bietul om crede că de-aici i s-a tras lui Maxim."

Notarul a tăcut ca să-şi bureze pipa, apoi a continuat : „Ştii plopul de lîngă sinagogă. Ei bine, cei doi s-au certat, susţine Marmor, rău de tot din pricina lui. Dacă nu tai plopul ăsta, a zis Maxim, dau cu tine de pămînt. Şi de ce mă rog ? întrebă Marmor. Pentru că mă încurcă, a zis Maxim. Da nu ştiu cum te încurcă pe tine că pe mine nu mă încurcă deloc. Pe tine nu te încurcă nimic în lumea asta. Da pot să ştiu şi eu care-; pricina ? întîi tăiem şi-apoi îţi spun. Invers nu s-ar putea ? nu se lăsă Marmor. Nu, că tu nu înţelegi povestea Păi, dacă e o poveste, se schimbă lucrurile, a zis Marmor. Dacă îmi place povestea, tăiem plopul. Măcar nu sînt în pierdere de tot.

Maxim s-a mai codit puţin, apoi i-a spus lui Marmor că năluca Hortensiei nu trece de plopul ăsta nici în ruptul capului.

Or fi avînd şi nălucile ciudăţenii]^ lor, îşi dădu cu părerea Marmor. A tăcut apoi o bună bucată de timp ca să-şi scarpine barba din care se scutura mătreaţa.

Maxim, ascultă-mă tu pe mine : am putea tăia plopul, da’ atunci stricăm totul.

Cum adică ?

Uite-aşa, dragă prietene al meu. Dacă n-ar fi plopul ăsta, tu ţi-ai pierde minţile.

Maxim a tresărit. Marmor nu era însă sigur că a şi priceput : Adică povestea ta e adevărată pînă la un punct, pînă în dreptul plopului. Nu numai povestea ta, orice poveste...

Marmor a tăcut Maxim s-a urnit din loc posomorit. Ce zici de asta ? întrebă Morăreţ.

„Ce să zic ?“ Vişniec căzu pe gînduri. Notarul îşi fuma liniştit pipa.

Prin perdeaua subţire, albăstruie, de fum se zărea *Aleea Brazilor.*

Maxim îşi ştergea fruntea năpădită de sudoare cu o batistă nu tocmai curată. Urma partea cea mai grea a întoarcerii. Era totuşi mulţumit că îşi invitase prietenii la cină. îşi simţea inima uşoară. Avea o reţetă de somn pe care intenţiona să o lase prin testament bucătarului de la *Minerul îndrăgostit.* Pînă atunci nu o mai încercase nimeni pe acolo. El o ştia de la un văr de-al său, care a lucrat pe un vas comercial.

Şi-a întors pe dos buzunarele pantalonilor strîmţi jos, largi sus, în care îşi îndesa în fiecare dimineaţă Cămaşa de diftină, ca să găsească cei trei lei pentru copil. Copilul îl privea cu ochi mari, încrezători. Zîmbea. Era sigur că moşul avea bani, dar făcea pe nebunul căutînd atîta. Vrea să-l încerce. Cu el însă nu-i merge. Putea să-şi cumpere trei îngheţate. Oricine invidiază un băieţaş care mănîncă trei îngheţate. Aveţi un buzunar şi la cămaşă ! Şi-a adus apoi aminte că s-a angajat să ducă scrisorile şi fără răsplată. îl incita gîndul că ar putea intra în acest fel la Marmor, despre care circulau în oraş tot felul de zvonuri. Se auzea că ar avea o sabie de argint cu care zbura capul găinilor cu aşa repeziciune, încît acestea nici nu-şi dădeau seama că nu mai aveau cap şi cotinuau să umble aşa prin curte. Doar cînd se aplecau să apuce vreo rîmă sau un fir de iarbă sau un bob de ceva, vedeau că nu aveau cu ce şi atunci mureau de spaimă.

Maxim îşi lăsă braţele să-i alunece pe lingă

corp. Nu avea nici un ban la el. Ochii i-au căzut însă pe grămada de undiţe ce se sprijineau de tutungerie şi chipul i s-a luminat.

„Alege-ţi una 1“

Copilul a făcut ochii mari şi s-a dat un pas înapoi.

„N-ai auzit? Alege-ţi o undiţă! Care îţi place ţie, pe aia s-o iei!“

Copilul s-a apropiat cu teamă de undiţe, aşa cum te apropii de un cîine care cu puţin înainte s-a zbîrlit la tine şi care, acum, după intervenţia energică a stăpînului, dă prietenos din coadă.

„Păi, bîigui copilul, eu nu ştiu pe care o vreau, adică... nu ştiu care îmi place...“.

„Destul de rău, zise Maxim, ce învăţaţi voi la şcoală?** „Noi la şcoală învăţăm..."

„Lasă, lasă, uite, ia-o pe asta !“

I-a întins o trestie subţire de bambus, sensibilă ca un nerv.

„Acum te duci la *Minerul îndrăgostit* şi..."

„Da’ nu-i spune aşa, nene 1“

„Da’ cum, mă ?“

„Minerul, simplu**.

„Tu te duci unde îţi spun eu. Ştiu eu mai bine unde îi găseşti. Fii atent la mine : intri în grădină şi după ce faci vreo zece paşi, te opreşti şi .te uiţi la dreapta : sub castanul ăla mare o să-i vezi pe ăştia de i-am scris pe pliguri. Saluţi frumos şi le dai scrisorile, Din partea lui Dom’ Maştim, aşa să le spui. Pe al patrulea plic, pe ăsta car.e ţi-l dau acum îl duci la sinagogă. Intri în curte, ocoleşti sinagoga şi o să vezi o casă-cu pereţi galbeni şi scorojiţi, cu un fel de verandă şi un copac lîngă ea, care are în. crengi pene de găină în- loc de frunze. Domnu’ Marmor stă pe un scaun şi.citeşte..Dacă nu citeşte, doarme cu capul în piept şi o să-ţi fie cam greu să îl trezeşti. Cauţi atunci o furnică şi i-o pui după ureche. O să deschidă ochii şi tu îi dai repede plicul şi te faci nevăzut înainte ca el să-ţi pună întrebări. Lasă-l să i se pară că a fost un arhanghel. Lui îi plac minunile. Ne-am înţeles ?“

„Ne-am“, a răspuns copilul voios. Se răsuci pe căl- cîie şi Maxim se uită o vreme în urma lui. îi plăcea cum se legăna ca o raţă pe trotuarul încins.

începu urcuşul. în curînd avea să ajungă acasă şi el tot nu pricepea cum nu s-a rupt firul. Şi ce luptă a fost! Cînd l-a scos la mal şi apoi pe mal, primul lucru pe care a vrut să-l facă a fost să-i dea drumul înapoi în apă, deşi îl visa de mult.

Dacă ar fi viu, îşi zise Maxim, l-aş strînge de gît! Singur nu te poţi bucura niciodată de nimic cu adevărat. Deseară vor mînca şi vor bea un pahar de vin şi toate se vor lămuri. Simţea un nod în gît. Merita, socotea el, dacă nu o atenţie suplimentară, nu se aştepta din capul locului ca lumea să iasă în stradă şi să-l aclame, avea încă simţul măsurii, iar oamenii atîtea altele de făcut, cel puţin aceeaşi simpatie cu care pînă atunci i se ascultau poveştile.

M-oi fi schimbat de cînd am prins peştele şi ei nu mă mai recunosc... Poate s-au schimbat şi ei... Poate, cine ştie...

Cu aceste gînduri a intrat pe poarta casei. A sprijinit bicicleta de cireş, după care s-a aşezat pe banca vopsită în urmă cu două zile lîngă tufele înflorite de crini japonezi.

în curte era o lumină nemaivăzută. Avea parcă greutate : o greutate egală cu tristeţea inexplicabilă care îl stăpînea.

Cu mîna dreaptă a început să-şi maseze uşor acea parte a pieptului unde îşi simţise inima bătînd ani de-a rîndul. I se părea că mîngîie un iepure alb de casă, cu ochii roşii, ademenit cu morcovi şi coceni de varză.

„De data asta te lipeşti degeaba de mine, i-a zis el pe un ton glumeţ. Nu mai am ce să-ţi dau. Cel mult un deget. Eu zic să-l rozi pe ăsta. Nu o un deget oarecare. A stat multă vreme pe trăgaci. De nu era el, ehei, cine ştie pe unde aş fi putrezit şi eu ? Acum însă mă tem că nu mă mai poate ajuta. Am ştiut că nu-i a bună cu peştele ăsta. Ca să vezi : unii mor şi nu prind nimic, iar alţii prind şi... Ce să

mai vorbim ! Asta-i! Şi cînd te gîn- deşti că ei mă invidiază ! Auzi, iepuraşule, ai nişte dinţi ! Taie, nu glumă ! N-aş fi crezut."

Durerea care îi sfredelea trupul era atît de nouă, de necunoscută, încît se lăsă să alunece în ea ca într-un vîrtej din care nu îşi propunea să mai scape.

PROPRIA PERSOANA

înţelegerea cu poştaşul era simplă : cînd găsiţi poarta închisă, lăsaţi ziarele la vecini, adică la noi. Niciodată n-a fost mai închisă poarta lui Aron ca în acel septembrie. Aflînd că s-a întors, am luat teancul de ziare şi m-am grăbit să i le duc.

Aron avea o mulţime de cărţi şi tot mai împrumuta de la bibliotecă. Citea întruna. Cînd nu citea, ţinea conferinţe.

îi spuneam Aron. Simplu. Făceam totuşi o mică pauză, stînjenit după ce-i pronunţam numele.

Acum stăteam cu ziarele în braţe şi nu ştiam cum să încep. El se obişnuise, se pare, cu prezenţa mea — nu îl deranjam în nici un fel — din moment ce nu-şi schimbase poziţia şi nici expresia chinuită a feţei.

Cum toate au însă o limită, puterile l-au părăsit şi pe Aron, iar eu am putut auzi ceva ca un şuierat de pneu spart, sau ce mai rămîne dintr-o încăpăţînare nicicînd bănuită pînă atunci în înfăţişarea sa mereu destinsă, calmă.

M-am aşezat şi eu pe bancă. Intre noi, teancul de ziare îngălbenea imperceptibil.

îl priveam pe Aron cu coada ochiului. Avea părul rar, sur, şi vîrfurile degetelor cafenii. Vorbea răguşit tot din pricina fumatului.

„Şi i-am spus lui Petrek că vorbesc despre orice, dar nu despre viermii de mătase. Auzi şi tu

— Aron m-a tras de mînecă să mă facă atent, inutil, eram doar ochi şi urechi — conferinţa : Cultura viermilor de mătase ! Zic : tovarăşe Petrek, eu am un dinte din copilărie împotriva acestor animale mici, folositoare şi sinucigaşe. Am crescut şi noi din ăştia ca să facem bani, căci duzi erau peste tot. Noi mîncam şi ne culcam pe afară, iar casa trosnea de fălcile dihăniilor. Să nu vă spun cum mă dureau genunchii de scoarţa copacilor în care mă urcam în fiecare zi tot mai sus, tot mai departe de casă şi la ore tot mai mici. Concurenţa şi lăcomia viermilor ne împingeau de la spate. Uram de moarte foşnetul lor printre frunze proaspete, umede încă de rouă. Gîndiţi-vă ce bine o să ne fie cînd vom vinde gogoşile ! Mereu aceeaşi frază cînd încercam să lăsăm dracului căţăratul după frunze.

Nu mă interesează genunchii dumitale, a zis Petrek. Nici n-am apucat să-i spun că genunchii îmi sînt bine merţi, şi că nu la ei mă gîndeam de fapt, ci la halucinaţiile auditive pe care le am cînd se vorbeşte de viermi de mătase, dar mai ales la senzaţia de frig ce mă încearcă... Aron oftă din nou, mai scurt de data aceasta, şi conchise ehei, dacă i-aş fi spus eu toate astea tovarăşului Petrek, cine ştie poate m-ar fi înţeles...“

Frumos mai vorbea Aron ! Nu degeaba mergea el cu un umăr mai jos şi puţin aplecat înainte. Geanta de piele era mereu doldora de cărţi şi firav cum era el trăgea un pic spre dreapta.

Aron nu era nu numai tobă de carte, ci şi nemuritor, căci pe el nu-l căuta nimeni, ca şi cum în ceea ce-l privea nu era niciodată prea tîrziu.

Purta la nesfîrşit acelaşi costum, mîndru de rezistenţa sa şi de precizia ceasului Doxa care îl ajuta să ţină pasul cu timpul. La serviciu, Aron era respectuos, meticulos şi tăcut. Nu avea obiecţii niciodată. Doar completări la dările de seamă cînd cîştiga cu modestie şi pricepere bunăvoinţa prezidiului. Era însă *„un foudre d’eloquence“* ca să mă exprim aşa, cînd ţinea vreo conferinţă în orele de după program. Pe măsură ce vorbea se înflăcăra, şi pe măsură ce se înflăcăra se simţea in-

dispensabil. Pentru că una e să muţi de ici-colo dosare şi hîrtii, şi alta e să vorbeşti unor oameni toropiţi de griji şi de oboseală.

Aron era în stare să vorbească despre orice, dar despre el, despre propria persoană, n-ar li scos nici un cu- vînt.

Un om vorbeşte despre el, măcar cînd îmbătrâneşte. Aron tăcea de parcă n-ar fi avut trecut.

Se uita la trandafiri. „Mă uit la trandafirii ăştia“, a zis el într-un tîrziu. îi priveam şi eu de o bună bucată de timp. Cîţiv.a începeau a se sălbătici. Nu acesta c cuvântul potrivit. Ameninţau să treacă în altceva, într-o specie necunoscută taxonomiei botanice, însemnînd mai mult decît o plantă, un alt fel de a gîndi lumea... A nu mai privi lumea din perspectiva trandafirului... Poate că şi cu noi se întîmplă la fel... Aron vorbea abia şoptit. A luat ziarele şi a început să le răsfoiască distrat ca şi cum le-ar fi citit cel puţin o dată.

A urmărit pînă la pămînt căderea unei frunze şi... Era duminică. Aveam tot timpul să-l ascult.

„Puţin după discuţia cu Petrek care a ieşit din birou trîntind uşa, fără să mă asculte, de fapt nu ştiu idacă i-aş fi spus ceva din ce credeam că simt foarte nou, neaşteptat în mine, un fel de căldură suplimentară în sînge, puţin deci după aceea, priveam ploaia măruntă prin geamul bibliotecii — am intrat mai mult din obişnuinţă, încă nu ştiam ce să fac, ezitam deja, pe undeva, rezistenţa mea mi se părea ridicolă, infantilă, nejustificată şi demnă de o mai atentă considerare — şi mă gîndeam că n-am nici umbrelă, nici pelerină.

Oamenii se grăbeau acasă. Mi se părea că aud fîşîi- tul bicicletelor pe asfalt şi respiraţia dureroasă a cardiacilor. Monumentul eroilor, gri, la răscruce era singura linie verticală în peisajul uniformizat al ploii. Ploaia se înteţea şi femeia de peste drum ştergea tot mai des geamul. Aştepta pe cineva. Dar cine s-ar fi încumetat să mai umble prin ploaie pentru o femeie trecută ? Aşa părea după culoarea părului şi după fardul strident care

îi acoperea faţa ridată, căzută.

Bibliotecara croşeta. La opt mergea la film cu *„my sweet heartf'.* Făcuse liceul şi ştia cîteva cuvinte englezeşti care o ajutau să îşi exprime sentimentele ei cele mai adînci. Era frumoasă cu toate aceste. Părul arămiu şi ochii albaştri cu reflexe verzui-roşcate mă făceau să mă gîndesc la vitraliile catedralei din Chartres. Mă simţeam bine în bibliotecă. In siguranţă. Acolo ştiam locul fiecărei cărţi. Nu aşteptam nimic. Poate pentru că învăţasem că împotriva ploii nu poţi face nimic decît să aştepţi să se oprească. Puteam eventual să o sfidez ieşind în stradă. Costumul n-ar fi avut prea mult de suferit. Era lînă-lînă. Vierge. Conferinţa ! Ea mă reţinea. De ce să nu o ţin ? „Gogoşi[1]*, „senzaţie de frig" ! Ce-i cu sclifoselile astea de domnişoară de pension ? O ţin, mi-am zis eu hotărît, cu aceeaşi bucurie lăuntrică cu care <> refuzasem puţin înainte. Sînt om în toată firea, mi-am zis.

Se împlineau trei ani de cînd luasem hotărîrea de a duce lucrurile pînă la capăt. Trei ani de cînd nu mai credeam că ar mai fi o viaţă pe lîngă cea de fiecare zi, aceasta din urmă fiind doar un pretext pentru cealaltă care, pe cînd exista, se chema Svetlana.

„Svetlana, am murmurat eu fără să vreau, frumos nume...**

Aron părea mai puţin posomorit, deşi bănuiam că mai ploua în povestirea lui. Era de bună seamă tot în faţa geamului bibliotecii orăşeneşti, pe care îl ştergea şi el o vreme cu palma, în contratimp însă cu femeia de peste drum. De aceea n-a văzut el pendula pe care femeia a aruncat-o de la etaj şi nici paloarea obrazului ei sub fardul striat ca un mîl proaspăt adus de ape. Monumentul părea că se surpă şi el odată cu oraşul. Pericol ! în aceste cazuri se recomandă a se renunţa la orice lucru de care nu mai ai absolută trebuinţă. în rimul rînd se renunţă la iluzii. La acest capitol, femeia platinată nu venea cu o zestre prea bogată : mici tabieturi, cafeaua de după-amiază, lichiorul puţin cam dulce,

ţigările fine, BT, fumul albastru, privirea lui, ei, ce facem ? mai stăm? puţin cam vulgar, cam prea direct, dar erau oameni în toată firea, şi apoi era timpul care trecea foarte repede, duşul care nu se închide bine şi care îi ţine treji, capotul ei roz precum placa de marmură a monumentului pe mereu acelaşi scaun, telejurnalul de seară, cina, mai mult nu îndrăznea să creadă că l-ar putea reţine, e bine şi aşa, la 22 va fi singură din nou şi va vedea din nou igrasia muşcînd pereţii, mereu la 22, exactă, promptă ca un creditor în ziua scadenţei. Şi noaptea care trecea greu cu napoton sau fenobarbital. Din autobiografie nu se reţin decît punctele cardinale : locul şi data naşterii, studii, funcţii de tot felul, rude în străinătate.

„Pe vremea aceea, povestea Aron, lucram ca vopsitor şi mă socoteam o rudă mai îndepărtată a pictorilor. Am încercat de mai multe ori la Arte şi n-am reuşit, dar eram oarecum familiarizat cu vieţile pictorilor. Purtam bascul tras pe sprinceană şi sporul de toxicitate îl cheltuiam pe cărţi şi acuarele. Stăteam pe *Zorilor* într-o cameră în care îngrămădisem un pat, o planşetă de desen în chip de masă pe care zăceau vrafuri de cărţi, culori, chei, pensule, plicuri, un briceag şi multe alte mărunţişuri. Pe lîngă toate astea mai aveam şi o canapea vie- neză cumpărată la licitaţie. O păzeam ca pe ochii din cap, ca pe certificatul de naştere. Orfan de mic de ambii părinţi, crescut cînd în case de copii, cînd la rude de treabă, mai ales în vacanţe, îmi legam obîrşia de primii proprietari ai canapelei, oameni onorabili, cu gust şi bani. Mi se părea, uitîndu-mă în oglindă, că recunosc pe chipul emaciat din faţă trăsăturile unei stirpe nobile. Zîmbeam mulţumit.

Svetlana era laborantă la U.P.S.A. şi venea la mine în fiecare zi. Vorbea puţin. Se dezbrăca îndată ce intra în casă, de parcă hainele n-ar fi fost ale ei, obosită parcă de cît le-a purtat. Rămînea goală. Se întindea în pat. Mă apropiam de ea. Trupul ei zvelt, rătăcit o clipă într-o masă amorfă,

inertă, îşi redobîndea demnitatea formei într-o stranie confesiune.

Mă gîndeam tot timpul la ea. Credeam că îmi găsisem matca. Problema identităţii era rezolvată, inhalam cîţiva oxizi pe zi şi veneam acasă grăbit să o găsesc pe Svetlana. Acum pot spune : ce vremuri !

La şantier nu mă prea împăcăm cu culorile : teme, morocănoase. Intr-o şedinţă am propus să îmbogăţim paleta cromatică. Am fost primit cu sprîncene încruntate şi cu o lecţie de morală tovărăşească.

— Mai încet, tovarăşe, ia-o mai încet! Sau nu-ţi plac culorile noastre? ’Mneata crezi că noi ne jucăm aici. Că şantierul e parc de distracţii. Culori vesele, care va să zică ! ’Mneata, mi se pare mie, sau chiar vrei să denaturezi realitatea ? Vrei să induci în eroare pe cei de bună- credinţă. Cum adică, vopseşti un rezervor de caustică în portocaliu ? Da’ eu nu ştiu că virgulă caustica este moarte sigură pentru cine cade în ea ? De-aia îi stă bine în cenuşiu, ca să ştie lumea că în pămînt ajunge ! Dacă nu respectă regulile de protecţia muncii. Şi ar mai trebui să te mai întrebăm ceva : de unde ai scos ’mneata chestia cu culorile ? Sau nici nu trebuie să te mai întrebăm ? Ştim că ai încercat de mai multe ori să ieşi din rîndu- rile clasei noastre muncitoare înainte încă de a intra în ea. Ai vrut să te faci artist ! Să nu te scoli o viaţă întreagă la cinci dimineaţa. Uiţi că cine se scoală de dimineaţă, departe ajunge !

Dacă nu pică de somn, am zis eu cu un amestec de insolenţă şi candoare.

Prezidiul a rămas fără replică. Sala jubila, chicotea, după ce pînă atunci urmărise spectacolul plictisită, somnoroasă, aproape potrivnică.

Spre norocul tuturor, a apărut contabila care ne-a spus că, dacă nu mergem după bani în cinci minute, ea închide şi ne lasă cu buza umflată.

Cum, dar se poate ? într-un minut eram cu toţii la coadă, cuminţi, prietenoşi, bine dispuşi, gata să

semnăm statele de plată.

Mulţi mă băteau pe umăr, zîmbindu-mi aprobator : bravo, le-ai zis-o !

Culmea e că mi-a zîmbit şi cel care mă scărmănase. Drace, mi-am spus, ăştia se joacă. Toţi. Nimic nu e ferm. Noroc cu Svetlana.

Atunci am băut cot la cot cu ei. Eram vreo zece vopsitori în jurul unei singure mese. în picioare, la vreo jumătate de metru de grămada de halbe. La sfîrşit, fiecare a plătit cît a băut, scoţînd din buzunar exact suma pe care o datora. Nici un leu mai mult. Chelnerul a luat banii fără să-i numere, dar şi fără emoţia bacşişului. A înhăţat apoi halbele goale descoperind privirii în acest fel melacartul roşu al mesei.

în locul nostru au intrat alţii. E cam strimt bufetul gării. Ei s-au urcat pe biciclete şi s-au împrăştiat care încotro.

. Eu am mai rămas puţin pe peron cu gîndul la aritmetica lor simplă, necruţătoare, la siguranţa lor moho- rîtă şi, mai ales, la nesfîrşita îngăduinţă cu care m-au privit după şedinţă. Era timpul să mi se facă ruşine.

în drum spre casă am cumpărat două sticle cu vin de la *Alimentara* cartierului.

Svetlana făcuse ordine în casă. Şi lucrul acesta m-a dezechilibrat. Intrînd în casă, mă loveam de cîteva lucruri după o anumită regulă : de colţul planşetei mai întîi, în drum spre geam ca să trag perdeaua, apoi de piciorul patului acoperit cu o cuvertură mov, pe care aştepta Svetlana — aveam impresia că trupul ei pluteşte în jumătatea stingă a camerei — şi, în sfîrşit, de respiraţia ei caldă.

Svetlana trăia în afara oricărei contradicţii. Toate se anulau în preajma acelui trup minunat care se oferea mereu.

N-a vrut să bea. Eu însă nu mă puteam opri. Ceva plutea în aer, în afara mirosului ei de alge marine. Am început să adulmec prin colţuri, lăzi şi lădiţe şi, pînă la urmă, am găsit : era o cutie de vopsea deschisă pe care o pregătisem ca să

vopsesc tocul scorojit al ferestrei ros de ploi. Mi-am lăsat mîna să alunece în vopsea pînă la încheietură.

Svetlana stătea cu faţa spre mine, dar nu pe mine mă privea, ci canapeaua vieneză, biografia mea deghizată. Mi se părea că mă compătimeşte. Şi ea ? Aş fi putut să-i spun că nu-i decît o masă albă vorace, cu nimic mai presus decît micile vietăţi producătoare de mătase care sfîr- şesc mereu în propriile lor capcane. înainte ca ea să în- ţeleagă ceva, i-am acoperit trupul din creştet în tălpi cu răcoarea aceea albă cu miros de terebentină. N-a încercat în nici un fel să se apere. Ai fi zis că aştepta de mult acel vernis protector, izbăvitor.

— Iţi pierzi vremea, mi-a spus ea cînd s-a hotărît să vorbească, cu o voce joasă, egală cu sine, care pe mine mă scotea din sărite. Eu ştiu bine că voi îmbătrîni. Ajunge să mă uit la mama. Plîngea încet.

— Şi eu la cine să mă uit ? am strigat, furios pe toată lumea. N-am nimic care să fie doar al meu, nimic în afară de ce am inventat cu bună ştiinţă. Să te confrunţi mereu cu propriile tale plăsmuiri I Oare nu îmbătrinesc şi ele odată cu mine, cu noi ? Dacă, da, atunci ei au dreptate. Cenuşiul e mai aproape de moarte decît portocaliul. Ei ştiu mai bine decît mine ce culoare are moartea. Şi Svetlana ştia. De aceea a tăcut şi a stat nemişcată. Sau poate credea, cu acea imobilitate a disperării, că o voi salva de timp, de coroziune ?

Se întuneca afară şi mătasea cu luciu metalic a canapelei vieneze abia se mai zărea.

într-un tîrziu mi-a cerut benzină ca să se spele. Lumea se învîrtea cu mine. O vreme am auzit-o spălîndu-se, apoi am adormit. Cînd m-am trezit eram singur. Dar singur de tot am fost abia cînd am văzut că nu mai vine deloc. A dispărut pur şi simplu. Ca o zi de ieri.**

Aron şi-a aprins o ţigară. „Şi n-ai mai căutat-o“, am zis eu urmărind rotocoalele de fum cum urcau

lin în cireş.

„După cum vezi. De fapt nici n-am avut cînd, pentru că a apărut Petrek. Un fel de şef la Universitatea muncitorească. Celibatar din motive anatomice, se zice, ulceros şi fumător, dar om de treabă. M-a chemat la el in birou. Purta ochelari şi răsfoia un dosar. îmbrăcat într-un costum închis, cămaşă albă şi cravată neagră, era în doliu, roşcat şi cu un început de chelie. Petrek impunea respect. M-am aşezat în fotoliul din stînga biroului său. Mai tîrziu mi-a părut rău căci soarele îmi venea drept în ochi.

— Am auzit că te pasionează culorile, a zis el după ce a parcurs şi ultima filă a dosarului. Nu prea voluminos.

— Să vedeţi... am încercat eu să-l explic.

— Dar nu-i nimic rău în asta, dimpotrivă... mă linişti Pătrek înainte ca eu să încerc să mă disculp.

Ciudat, nu ? Tăcerea sălii în timpul şedinţei şi zîm- betul îngăduitor, complice chiar, al oamenilor mai tîrziu, m-au făcut să mă simt necopt, hazliu, caraghios, pe cînd fraza lui Petrek, zîmbetul său mieros şi tăios în aoelaşi timp, insinuant ce mai, m-au adus în situaţia de a-mi incrimina propria persoană. Mă simţeam dintr-o dată vinovat de o conştiinţă tutelară pe care pînă atunci o ignorasem. Ce gafe mai puteam face I Am răsuflat uşurat aflînd prin gura lui Pătrek că nu greşisem cu nimic. Sincer să fiu spusele lui îmi sunau aşa : ai greşit, dar te mai poţi îndrepta...

— Atîta doar, reluă Petrek, că oamenii noştri nu sînt pregătiţi. Ei sînt oameni buni, harnici, dar la culori nu se pricep. De aceea, conducerea şantierului îţi propune prin mine să treci la munca de birou.

— Ce legătură are asta cu... ? am îngăimat eu uluit A fost, cred, ultima întrebare pe care am mai pus-o.

— Are, are, zise Petrek în timp ce mîngîia dosarul de pe masă. O fi dosarul meu. Simţeam un nod în gît. Vei sta în birou, îţi vei face datoria şi vei

avea şi timp să ţii conferinţe oamenilor de pe şantier. Pe teme diverse. Exemplu : *Rolul culorii în societatea noastră,* sau *Concepţia statului nostru despre culoare.* Instructiv. Educativ. Oamenii trebuie lămuriţi, conştientizaţi, tovarăşe ! Ai o misiune nobilă şi într-un cadru organizat. în acest fel nu mai ocazionezi spirite de glumă la şedinţele de producţie şi nu mai poate spune nimeni că ai ceva... Eşti tînăr. Ai viaţa înainte. Mă înţelegi ? Cuvîntul potrivit, la locul potrivit. Aceasta-i deviza mea.

Petrek mi-a întins mîna. De a doua zi lucram la serviciul Plan şi Organizare.[11]

,,Şi Svetlana ?" am întrebat eu din nou.

„Svetlana era o cauză minoră. Aveam de modelat conştiinţe. Muncă grea. M-am dedicat ei trup şi suflet. O viaţă eroică ! Chiar la asta mă gîndeam în bibliotecă : să ajung acasă şi să scriu conferinţa. *Cultura viermilor de mătase* era o temă generoasă. Mare lucru, cîteva minute prin ploaie. O să răcesc, dar voi lua aspirină şi, după o transpiraţie abundentă, voi fi din nou sănătos.

Cînd lucram afară pe orice vreme n-aveam nimic. Devenisem oare mai şubred ? Am hotărît să rămîn încă puţin în nădejdea că voi scăpa de senzaţia de frig care mă încerca de cîteva minute. Mi s-a făcut frig din senin. Tocmai cînd socoteam definitivă decizia de a scrie conferinţa. Şi nu m-am gîndit prea mult, ca alteori, la camera mea neaerisită şi la dezordinea din bucătărie. Abia mai respiram observînd pe geam, ca pe un ecran, tra- iectoria bobului de frig care îmi pătrunsese în corp prin- tr-o spărtură de care nu ştiam pînă atunci. Ştii unde s-a oprit ? Exact între omoplaţi. Nu-mi rămînea altceva de făcut decît să mă chinui şi să aştept clipe mai bune. Mi se părea nepoliticos să dau din mîini sau să mă frec de cotoarele cărţilor ca o vită, şi total deplasat să cer ajutor mîinilor diafane ale bibliotecarei.

Şi, cum stăteam eu aşa, aproape de geam, am înce- puţ să desenez pe sticla aburită o siluetă umană avînd înfiptă între omoplaţi aşchia aceea de

gheaţă. In loc să mă părăsească, socotind că o parte din frig ar trece asupra făpturii din fereastră, senzaţia de frig, de îngheţ, iminent m-a cuprins ca într-o gheară. Atunci m-am răsucit uşor pentru o mai bună cumpănire a loviturii si, cînd am revenit în poziţia iniţială, am repezit braţul drept în desenul care, neîntreţinut, începea să-şi piardă forma, dar nu atît de repede încît să nu-l nimeresc în punctul cu cea mai joasă temperatură a trupului meu pe care l-am văzut sărind în aer, în timp ce pumnul trecea dincolo într-o durere pură.

Nici n-am apucat să văd ce mai face femeia de peste drum. M-am trezit la spital. Doar ochii se mai puteau mişca în voie. Camera era goală, fără obiecte al căror rost sau contur să mă străduiesc a le desluşi. Nu doream nimic. Nici măcar să vină cineva să mă elibereze. Era linişte şi era bine de parcă m-aş fi găsit în biroul meu, în acel rîvnit echilibru indiferent de funcţionar. Oh, aleasă stare sufletească ! Doamne, şi ce uşor se ajunge aici ! E de ajuns să-ţi pierzi iubita şi să nu faci nimic ca să o regăseşti, nici măcar să înţelegi de ce aplecat; e de ajuns să fii prevăzător, adaptabil; e de ajuns să te retragi cîte puţin din toate ; să nu pui întrebări, cu alte cuvinte ! Ce mult am greşit temîndu-mă de *starea de gogoaşă,* dragul meu Bau-Bau.

Pentru medici eram un caz obişnuit şi lucrul acesta mă neliniştea. Urma tratamentul medicamentos şi psihoterapie, apoi externarea şi din nou acasă. Singur. înainte mă temeam de boală. Acum mă temeam să mă fac bine. Mă temeam că, făcîndu-mă bine, m-aş putea îmbolnăvi din nou într-o clipă de neatenţie.

într-o zi m-am trezit cu Petrek. Mi-a adus struguri şi părea tare încurcat, săracul.

— Cine s-ar fi gîndit, zicea el, că se poate întîmpla una ca asta din pricina viermilor de mătase... Ar fi trebuit să ţin cont de... îmi pare rău... Copilăria... Ca să vezi, dom’le... Pentru mine nici nu există... Adică a fost! S-a dus !

L-am asigurat că nu are nici o vină. Cît despre

chestia cu „gogoşile", să nu-şi facă nici o grijă : simplă şi inofensivă metaforă.

A plecat liniştit, vesel chiar. Deci nu-i decît o ce ? O metaforă, i-am şoptit eu. Aşa, deci, doar o metaforă. Zîmbi într-un fel ciudat.

I-am făcut cu ochiul. Adică doar atît, nimic mai mult. Medicii notau ceva pe nişte foi după ce stăteau puţin de vorbă cu mine şi după o vreme, abia la ieşire mi-am dat seama că trecuse o lună, m-am trezit din nou în stradă. Mai precis, ieri. De ziua naşterii mele.“

Aron rîdea mulţumit de această potrivire. Mă bătu pe umăr. Zise : „Dragă vecine, vom bea un pahar de şampanie !“

„Scumpă băutură[11], am zis eu.

„Scumpă, dar face ! Mai ales că voi pune banii la loc după ce voi vinde canapeaua vieneză. Ai ceva împotrivă ?“

Eu holbasem puţin ochii. Nu, nimic, ce să am ? Totuşi, am îndrăznit eu, cum rămînem cu „boabele de gheaţă[11], cu viermii de mătase ?

„Fleacuri, mofturi, domnule, nu ţi-am spus ? în plus, am scăpat definitiv de ele. O visez din nou pe Svetlana. O să vină. Ca o lumină, invulnerabilă !“

A tăcut, dar continua să zîmbească cu mîinile încleştate pe marginea băncii. Vinele tîmplelor pulsau neliniştite, pleoapele roşii se zbăteau nervoase şi un vînt uşor trecea prin lume.

SCRISOARE ACASĂ

E greu să stai o zi întreagă răsturnat în pat şi să vezi cum se umezeşte tavanul pe unde izolaţia s-a dus dracului şi nu pune nimeni mîna să o repare.

Pe geamul deschis venea întruna miros de ciuperci amestecat din cînd în cînd cu fumul înecăcioas al gunoaielor din apropiere.

S-a săturat şi de cantină, aproape goală în zilele de sărbătoare. Numai acolo să nu te nimereşti ! în disperare de cauză ajungi să faci curte bucătăresei sau vreunei femei care spală vasele.

De cînd şi-a cumpărat sufertaşul, o dată pe săptă- mînă, duminica, mînca din farfuria lui pe o măsuţă de lemn aşezată între paturi.

Duminica, baraca era goală. Toţi plecau : pe la casele lor sau care încotro. Se întorceau abia seara tîrziu. Unii, chiar luni dimineaţa.

Rămînea singur. Se scula pe la opt, îşi lua prosopul mereu întins la uscat pe tăblia patului, săpunul de sub pernă şi, după ce încălţa o pereche de pantofi scîlciaţi, se îndrepta spre cişmeaua din spatele barăcii căscînd şi scărpinîndu-şi pieptul păros.

îşi scotea izmenele scurte — vara nu dormea niciodată cu cămaşă, nici măcar cu maiou — şi se ghemuia sub ţeava lungă de fier galvanizat din care apa venea într-un jet greu. Apoi se săpunea bine şi iar intra sub cişmea.

După vreo jumătate de oră se întorcea în baracă cîn- tînd cît îl ţineau puterile : „Mîndra mea cînd am plecat...[11]

Sub pat, într-un cufăr de lemn lăcuit, cu miros de piciorul-cocoşului, îl aşteptau o cămaşă curată 'şi o pereche de pantaloni din doc bine căleaţi.

Doar bărbieritul îl chinuia. Se gîndea să-şi lase barbă. Se privea în oglindă şi îşi vedea chipul ascuns pe trei sferturi de o barbă aurie. Cutele din colţul gurii şi ochii albaştri se adînceau cu fiecare duminică ce trecea.

E greu să stai o zi întreagă răsturnat în pat şi să vezi cum se umezeşte tavanul pe unde izolaţia s-a dus dracului şi nu pune nimeni mîna să o repare... E greu, dar... îşi potrivi perna sub cap. Gîndul acesta îi venise tocmai cînd punea piciorul pe prima treaptă. N-avea chef de vorbă. Se mulţumea să asculte sporovăială lui Arenare care înţepenise parcă în băltoacă. Ar fi putut să ocolească, îşi dădu cineva cu părerea. Nu, că strică aspectul. Cum vreţi ! Şi-apoi are două perechi de ciorapi, plus două pungi de plastic. în bocanci ? Da. Hi I Hi I Acum vara ? Ce, asta-i vară ? Ia-le că nu se ştie, a zis nevastă-sa. Şi el o ascultă de vreo treizeci de ani. Mişcă, omule, ce stai acolo ca un bîtlan ? Cîţiva chicotiră. Arenare s-a supus. Cu gesturi teatrale însă, spre deliciul asistenţei, agitînd sufertaşul ca pe o cădelniţă. îţi baţi joc de cele sfinte, îl dojeni o bătrînă ascunsă pînă atunci sub o umbrelă uriaşă, foarte veche, impermeabilă ca însuşi timpul care o produsese. Vi se pare doamnă, vi se pare, îngînă Arenare un fel de scuză. Lăsaţi-l în pace, i s-a îmbolnăvit băiatul, l-au dus ieri în cămaşă de forţă. Nu era bun de nimic. Ce contează ? El l-a crescut. Şi-a cîştigat dreptul la suferinţă.

A mai urcat o treaptă. Omul suferă oricum. La ce i-ar folosi acest drept ? Doar o minte întortocheată poate născoci aşa ceva.

Doamna Teglaş cobora precaută scara alunecoastă ţi- nîndu-se cu o mînă de balustradă. Plusul de siguranţă, pe care se mizează de obicei,

era în cazul de faţă mai mult o închipuire, pentru că nimeni nu se putea încrede în rezistenţa lemnului putred sau a barelor de metal mîncat de rugină.

Pe lîngă porţia sa, doamna Teglaş ducea de fiecare dată, împachetate în ziar, oase şi zgîrciuri pentru un căţeluş curat şi obraznic pe care îl scotea la plimbare în fiecare după-amiază.

Primise cîinele în dar şi îl chema Monam. Un nume ciudat care nu spunea nimic doamnei Teglaş oricum l-ar fi rostit. Cu toate acestea, ori de cîte ori striga „Monam", cîinele venea spre ea în fugă, măturînd covoarele cu limba lui roz. Cînd doamna Teglaş urca gîfîind la etajul vilei ca să şteargă praful de pe mobile, scara de stejar crepita uşor şi Monam ciulea urechile. Lătra 6 dată scurt şi părăsea patul în care dormita undeva la picioarele doamnei Sirvain, pentru a se lipi de trupul greoi al bă- trînei. Primea de fiecare dată ceva de ros.

Elveţienii au plecat după un an : turbinele erau instalate. I-au lăsat ei cîinele împreună cu cîteva fleacuri de toaletă. Pe unele le-a vîndut. Pe celelalte le păstrează într-o vitrină alături de cîteva vederi cu munţi acoperiţi de zăpadă tot timpul anului. Nimic însă nu o uimeşte mai tare decît culoarea cerului.

Doamna Teglaş închiriază camere mobilate. Preţurile nu sînt prea mari pentru că nu putea suporta singurătatea. Dar cine o suportă ?

Nimeni, absolut nimeni, zise Arenare răsucind mecanic nasturele de sub bărbie al lodenului, nu-mi poate scoate din cap gîndul ăsta...

Care anume ? întrebă Inocenţiu.

Gîndul ăsta, domnule, gîndul ăsta... (Pe Inocenţiu îl lua cu leşin ori decîte ori îi spunea cineva „domnule"). Dar ce te priveşte pe dumneata, ai ? Pot să ştiu şi eu ? De ce te bagi în sufletul omului, ai ? Pot să ştiu şi eu ?

Unghiile netăiate de luni de zile ale bătrînului îi pătrundeau tot mai adînc în carne. Inocenţiu se uita încurcat în jur. Căuta o ieşire. Lumea însă,

brusc scoasă din amorţeală, se bucura în tăcere de acea neaşteptată fisură în monotonia zilei. Era limpede că toţi erau de partea lui Arenare. Pentru o clipă Inocenţiu se văzu rostogolindu-se pe scară cu doi sau trei în spate după ce va fi primit un sufertaş în cap plin cu supă sau ciorbă de perişoare, ce-o fi, şi nişte carne de vită fiartă cu sos de bulion, şi îşi zise că nu merită să-şi murdărească hainele doar ca să arate că lui, nu că nu-i pasă, dar nu-i este în fire să intre în sufletul oamenilor. Se mulţumi să-l privească pe bătrîn în ochi. Lumina lor difuză abia mai străbătea pînă afară. în vinele strimte şi rigide dc atetosclerotic, sîngele curgea tot mai greu. într-o bună zi o să crape. în mintea lui Inocenţiu, acea zi trecuse deja. Din bătrîn nu mai rămăsese decît mirosul de mucegai din haine şi răsuflarea fierbinte conservată în aburii de alcool exalaţi din plămîni obosiţi.

Şi-a smuls braţul din strînsoare fără nici o greutate şi *a* ieşit din rînd. Era, orice s-ar zice, un flăcău zdravăn.

Doamne, ce zi ! O să mănînce o conservă de peşte. Mai tîrziu însă, pentru că acum va scrie acasă.

Hîrtia era pregătită de cîteva zile. O avea la înde- mînă în sertarul noptierei de tablă.

Se aşeză la masă, netezi îndelung foaia velină făcută sul, încercă stiloul pe marginea unui ziar şi căzu pe gînduri.

O locomotivă şuieră prelung. După lumina de afară trebuia să fie personalul de 6. Aşteptă pînă cînd şeful staţiei îi arătă mecanicului verdele, apoi începu să scrie şi el. Mai greu la început, chinuit, apoi tot mai uşor pînă cînd simţi că scrie aşa cum respiră. în acea clipă, personalul era undeva departe...

„Am avut noroc la întoarcere. M-a luat Unul de la noi, şofer în carieră. îl cheamă Secere. Toată lumea îl cunoaşte. A furat sodă de la combinat şi după ce l-au judecat, căci cum se întîmplă de obicei nu poţi să furi tot timpul, te mai şi prind, l-au

trimis să taie stuf în Deltă. A tăiat el cîteva bulevarde cît Magheru şi Calea Victoriei puse cap la cap pe care s-a plimbat şi tata după cum ne povestea cînd a fost şi el militar care armată de atunci era mai ceva decît altele apoi a venit acasă şi s-a făcut şofer. Căci nu avea loc în altă parte. Cară piatră şi cînd adună bani şi prea multă sămînţă în el coboară în Apud la Greta care de cînd a zis că e numai a lui umblă toată în negru şi o plimbă prin oraş cu camionul. Lumea zice că îşi plînge zilele bune cînd era închiriată cu ora iar unii nici nu-i plătea chiria. Io care l-am frecat însă pe Secere de jeg pe spate că ne-am nimerit împreună la baie pot zice că puţine femei au în pat norocul ei. Cînd a apărut Secere la duşuri de unde îţi vine apa drept în cap toţi bărbaţii au roşit. Ca nişte copii care nimeresc unde nu e de nasul lor care nu le fierbe oala cum se mai zice (în popor). Aproape în fiecare sîmbătă seară de seară mănîncă mici şi beau şampanie cu toate căci băutura tradiţională e berea la sticlă dar mai mult la halbă. Apoi se duc la tăvăleală. Căci să nu vă supă- raţi dar pe aici aşa-i realitatea. Secere ar putea să lucreze şi în oraş că e mecanic bun da nu vrea. Cînd intră el la *Minerul îndrăgostit* se vede imediat că e cineva care vine de undeva adică nu de acasă sau de la combinat care n-au nici un înţeles zice Secere sînt tot o apă şi un pămînt. Secere miroase a alte locuri ceea ce o să vedeţi şi voi cînd o să veniţi aici. în carieră aerul e curat munte ce mai. Dincolo adică în oraş e stătut cu iz de nămol şi oamenii seamănă cu peştii de baltă cel puţin aşa îi vede Secere care îi întreabă pe toţi deştepţii dacă ştiu cum se ţine gura cînd se puşcă ori cum se dinamitează şi multe alte lucruri care îi pun în încurcătură pe cei din Apud. Are omul prestigiu lui şi ţine la el. Căci nu e puţin lucru să vii de undeva, nu ? Pe deasupra vrea să se însoare şi ne povesteşte cum o să fie nunta. Eu pun bani deoparte că nu mă pot duce oricum. Nuntă cu dar. Sînt bine şi sănătos. M-am certat cu Arc- nare, un pensionar nebun. Oamenii se fac însă

că nu bagă de seamă lucrul ăsta pentru căci bătrînul a fost funcţionar la vremea lui. La finanţe. Azi a vorbit de băiatul lui dar care băiat care el nu a fost niciodată însurat şi atunci cum să aibă copil ? M-a luat de piept şi nu i-am făcut nimic numai că am rămas flămînd. încolo mă simt foarte bine şi uneori mă duc la mare bal cu bufet asortat şi muzică excelentă. Mă uitam azi-dimineaţă în oglindă şi mă miram cum trece vremea. Aici se întunecă. Vă sărut pe toţi. Al vostru Inocenţiu artificier fruntaş. Apud, 15 august."

Sublime artificier fruntaş şi rotunji pe o din Inocen- ţiu apoi împături de mai multe ori scrisoarea deoarece plicul liliachiu era destul de mic.

După ce-şi plimbă vîrful limbii pe triunghiul mobil şi lipicios al plicului, îl puse pe masă şi îl presă uşor cu pumnul.

Afară ploua. Becul de la capătul aleii ardea liniştit. La un pas de el era o cutie poştală. Corespondenţa se ridica normal.

IN PREAJMA ŢINTEI CARE CADE

FIICEI MELE

Ploaie rece, piezişă. A trebuit să-şi ia şi galoşii. De pardesiu nu se mai despărţea de la 1 septembrie.

Drumul a început îndată ce a înghiţit ultima bucăţică de slănină afumată. A renunţat la ceaiul de pe fundul cănii de aluminiu ca să-şi potrivească nodul cravatei sub gulerul cam tocit şi nu foarte curat al cămăşii bleu. Mai rezistă ea o zi, îşi spuse, şi ieşi în stradă sughiţînd.

încolo, totul a decurs normal: a salutat aceleaşi persoane, a ocolit aceleaşi bălţi, a aruncat o privire fugară monumentului eroilor de lîngă biserica ortodoxă, a mulţumit din nou lui Tessler pentru îndemnul de a cumpăra stofa costumului pe care îl purta de trei ani — e drept că atunci, după ce s-a hotărît, în sfîrşit, să scoată cei opt sute zece lei cît costau doi metri şaptezeci de material, se întreba dacă nu cumva a fost tras pe sfoară de bătrinul evreu care nu mai era de mult şi proprietar al magazinului de unde avea să iasă la pensie cu gîndul la plimbări şi la cărţi de călătorie — l-a rugat pe Dumnezeu să aibă grijă de sufletul lui Tessler, acest ultim poet al comerţului, cum el însuşi se numea, a alcătuit meniul pentru cina cu Viviana (coborau umbrele, ea strălucea ca un pumn de fosfor în obscuritatea camerei mobilată la întîmplare, a doua zi era duminică, aveau tot

timpul, se vor iubi, se Vor odihni, se vor iubi din nou uitînd de mîncare sub lumina necruţătoare a zilei de luni care se apropia greoaie, scrîşnind din toate încheie- t urile ca un personal în ceaţă, a cumpărat ziarul, un corn, cîţiva paşi mai încolo, pe care l-a ascuns în buzunarul 'adine al pardesiului, a traversat precaut strada, a strîhs umbrela cu un aer preocupat, a scuturat-o îndelung de apă, £ coborît la subsol, şi-a privit ceasul, apoi a apăsat pe clanţă : nimic altceva decît lumina stingheră a unui bec de şaizeci, la capătul unui şnur lung pătat de muşte.

A intrat. în timp ce îşi scotea galoşii, auzi paşii Vivi- anei pe coridor. Mereu în întîrziere, deşi întotdeauna grăbită.

A deschis ziarul, mîinile îi tremurau, şi a ales un titlu la întîmplare pe care l-a citit de două ori pînă să-l înţeleagă, înainte de a răspunde salutului jovial al colegei sale de birou, cît mai natural posibil.

Dacă pe la zece n-ar fi sunat telefonul prelung, nimic nu s-ar fi întîmplat în cele opt ore de serviciu, în afară de ceea ce, în mod obişnuit, se întîmplă în fiecare zi indiferent de starea vremii.

Odată cu ţîrîîtul strident al telefonului care lui Au- gustin' îi trecea mereu prin inimă tocmai pentru că nu ii era niciodată adresat, o lumină stranie pîlpîi cîteva secunde deasupra mesei de lingă geam, fără ca el să o vadă.

Urmărindu-i jocul, Viviana a rămas fixată de scaun. El s-a ridicat anevoie de parcă ar fi cărat un sac de nisip, încetineala mişcărilor îi dădea o înfăţişare de somnambul. A dus receptorul la ureche şi a spus „alo“ cu o intonaţie de care Viviana nu îl credea în stare. Era în acel glas un amestec seducător de autoritate şi deferenţă, de poruncă şi cordialitate.

Parcă aş fi aprins un chibrit după ce multă vreme am bîjbîit în întuneric căutînd broasca de la uşă. Lucram la etaj, într-un birou de cinci pe şase, cu plante exotice în colţuri şi covor persan pe jos, aşezaţi pe scaune confortabile, cu două, trei telefoane colorate pe mese albe, şi cine ştie ce mi-

ar fi trecut prin minte, dacă nu l-aş fi auzit, după aproape un minut, spunînd „da, da“, cu o voce moale, ca şi cum rezerva sa de vigoare şi de distincţie, ca să nu zic de demnitate, s-ar fi epuizat odată cu măciulia de fosfor a chibritului de care vorbeam. A pus receptorul pe masă.

Ţi-e rău? a strigat ea, speriată de expresia de năuceală de pe chipul lui Augustin, care, credea ea, o obişnuise definitiv cu neutralitatea sa desăvîrşită. S-a apropiat de el.

Pentru numele lui Dumnezeu, spune ce s-a întîmplat ? Cine a fost ? Ce-a vrut ? întrebă din nou Viviana cu o îngrijorare simulată, de data asta aproape calmă — ţipătul de adineauri mai pişcă încă vîrful inimii lui Augustin, zvîcnind neliniştită sub cămaşa bleu, uşor presată de capul castaniu al Vivianei — pentru că, în timp ce cuvintele pluteau în aer ca nişte frunze Imoarte şi dispăreau fără urmă înainte de a atinge pămîntul, trupul ei gol cădea ca-n somn dintr-un turn violet pe o pajişte verde inundată de soare.

Nu-i nimic grav, bîigui Augustin, fără a da totuşi drumul femeii. Adică, ştiu eu ? Am fost avansat. De mîine lucrez sus.

Viviana s-a smuls din braţele lui şi a început să bată bucuroasă din palme : E minunat! Nici nu ştii ce bine îmi pare !

Zîmbea silit, jenată parcă de tot ce se întîmplase puţin mai devreme.

Femeia de la tejghea, la vreo patruzeci de ani, brună, puternică, anume făcută ca să slujească acolo, printre bărbaţi d.uhnind a alcool şi sudoare, păstrînd pe chip şi în întreaga sa înfăţişare prea puţine semne ale sexului slab, spăla pahare, umplea pahare, răspundea tuturor întrebărilor, înjura dacă era cazul — odată a şi pocnit pe unul

cu o sticlă în cap şi, de atunci, toţi o respectă şi nu se mai leagă de mustaţa subţire, neagră, pe care nu ştie să şi-o ascundă sau de care să scape (în nici un caz prin ras, cum a sfătuit-o ăla de i-a spart apoi ţeasta) era, pe scurt, chiar sufletul generos al acelei încăperi cu

pereţii în calcio-vecchio afumaţi de fumul locomotivelor in trecere sau numai în manevră, care intra pe un geam deschis şi iarna, protejaţi în parte de lambriuri din lemn şi oglinzi înşelătoare.

Privindu-te în ele îţi spuneai : mă mint, nu sînt aşa, şi îţi sorbeai liniştit berea cu gîndul la chipul tău adevărat.

Domnea o tăcere solemnă. Cei cîţiva bărbaţi aflaţi acolo vorbeau în şoaptă. Un ins beat dormea într-un colţ cu capul pe masă. Din cînd în cînd, îşi înălţa brusc capul şi rostea cîte ¦o sentinţă. Femeia se oprea atunci din lucru şi îl fulgera cu privirea pe blajinul scandalagiu care se culca din nou, supus, bolborosind nişte cuvinte pe care nu le înţelegea decît el, cel mult.

Nu credeam că ai să accepţi invitaţia, zise Augustin aşezînd paharul în faţa Vivianei.

Ea începu să rîdă : E o zi mare, cum să nu vin ?

Mă gîndeam că nu se cade, acum cînd..., zise Augustin încleştîndu-şi degetele pe paharul curat pe ai cărui pereţi se prelingeau leneş cîteva picături de votcă.

Cînd peste o săptămînă -mă mărit, asta vrei să spui ? Viviana îşi îndepărtă mai întîi o şuviţă rebelă de păr de pe frunte, apoi duse paharul la buze şi nu-l repuse pe masă pînă nu simţi în cerul gurii explozia paşnică a alcoolului.

Augustin nu răspunse. îşi ţinea coatele pe masă şi capul în palme şi adulmeca cu nesaţ mirosul de lînă udă al hainelor (renunţase la umbrelă dintr-un capriciu) care îl izola de duhoarea penetrantă a localului. Se mulţumi să zîmbească. A înţeles destul de repede că nu era cazul să sufoce în interpretări fastidioase un gest firesc între doi oameni care au lucrat aproape doi ani în aceeaşi „celulă", cum numea ea în glumă camera de la

subsol, ca şi cum igrasia, mucegaiul şi urmele de şoareci erau doar detalii dintr-un tablou hiperrealist.

Mă simt bine aici, zise Viviana, învăluind oamenii şi mesele într-o privire caldă, recunoscătoare.

Chiar îţi place ? Eu mai intru uneori. Mi-e în drum. Aş putea să beau pe datorie, dar nu e cazul... O singură dată m-am îmbătat. N-aveam chef să mai ajung acasă. N-am reuşit.

Tu nu visezi niciodată ? întrebă Viviana, atentă la un desen pe care îl făcea cu unghia pe faţa de masă.

Ba da, cum să nu : biroul, cîrciumile, cantina şi... se opri : nu-i plăceau confesiunile.

Au tăcut foarte mult timp. Pe cînd se îndreptau spre uşă, după ce ea a întrebat „Plecăm ?“ cu b voce abia şoptită, urmăriţi de privirea curioasă a doamnei Surdu, cel din colţ se ridică în picioare şi urlă : De ce mi se în- vîrte capul ?

A mai spus ceva, dar vorbele i-au fost acoperite de un şuierat de locomotivă.

III

Baia era fără aerisire şi avea sifonul de scurgere înfundat. Grătarul de lemn din faţa chiuvetei abia se mai ghicea la cîţiva centimetri sub apă. Roasă în mai multe locuri, pelicula subţire de var lăsa să se vadă zidul negru de beton ca o plasă de lipitori fosilizate.

Viviana se privea în oglinda mare de pe uşă şi îşi plimba distrată palmele pe trup. Linia delicată a taliei, preluată de vigoarea coapselor lungi, se reîntîlnea în puritatea gleznei, obligatorie, dată fiind perfecţiunea gîtu- lui peste care ochii lui au trecut în grabă, pentru a se opri asupra bazinului puternic, sculptural, în disonanţă oarecum cu sînii mici.

Descoperea cu uimire, aşa cum copiii îşi descoperă într-o bună zi sexul, că se afla acolo de teamă.

IV

El stătea pe marginea patului tare de campanie, fără să se mai ruşineze de goliciunea sa.

O visa de mult. Luase în fiecare zi cîte ceva din ea, stînd cuminte la masa lui veşnic acoperită cu dosare L O privire azi, o atingere de mîini sau adierea unui parfum mîine, un fir de păr mai tîrziu, pînă cînd, încetul cu încetul, o cărase toată la el, precum o furnică harnică şi perseverentă o pradă uriaşă în comparaţie cu puţinătatea sa fizică, micşorată parcă şi mai mult de un fel de ticăloşie pe care veşnica sa alergătură după hrană pare să i-o confere ca pe un revers ironic al unei atît de lăudate hărnicii.

Intrase în casă cum intri într-un birou de obiecte găsite unde speri, presupui că ai putea afla ceva ce (ţi s-a furat sau) ai pierdut într-o clipă de neatenţie. Venise deci după propria sa imagine, stăpînită de o teamă curioasă, convinsă fiind, ca orice femeie care trece pe lîngă gardul de sîrmă ghimpată al unei cazărmi sau al unui lagăr de deţinuţi scoşi la muncă sub o supraveghere pur decorativă, că, dacă ar putea proiecta pe un ecran tot ceea ce făptura sa în libertate aparentă stîrneşte în mintea chilugilor de dincolo care par să poarte pe umeri ghiulele şi nu capete, s-ar simţi pătrunsă nu doar de oroare.

Se dezbrăcase singură şi se dăruise cu neruşinare fără ca lui să-i treacă prin gînd că, în ciuda aparenţelor, exista un ungher în care ea se putea oricînd retrage ca un animal hăituit fără de a cărui privire pe jumătate trufaşă, pe jumătate îndurerată, viaţa însăşi ar fi imposibilă.

Ghemuită în singurul fotoliu din cameră, tăcea. Avea expresia cuiva care încearcă să recunoască un lucru anume pentru o cît mai exactă situare a propriei persoane într-o ordine alterată.

Ieşise din baie strălucitoare ca o focă. Augustin i-a •aruncat un prosop galben pe care ea l-a prins din zbor şi l-a pus neglijent pe spătarul unui scaun. S-a apropiat apoi de fereastră : soarele apusese de mult între sonde, roşu ca un mistreţ ciuruit de gloanţe, după ce strălucise o vreme, puţin, neaşteptat, printre norii alungaţi de vînţ. Un pescar pedala îngîndurat pe drumul spre Mureş. Biblioteca orăşenească de peste drum a rămas în întuneric. După cîteva secunde a apărut şi doamna Ieremia. A tras- cu putere uşa de la intrare, apoi a încercat trăinicia zarului. A coborît prudentă cele cîteva trepte care o despărţeau de trotuarul spart şi a luat-o spre stînga şchio- pătînd vizibil din pricina unei luxaţii congenitale de şold.

Augustin o privea contrariat : rezemată de tocul uşii balconului plin cu sticle goale şi murdare, i se înfăţişa mereu proaspătă, fără cusur şi fără memorie.

Nu îndrăznea să o atingă. Un fel de sfială mai puternică decît dorinţa îl oprea să o ia din nou în braţe.

Simţea că în acel echilibru de emisfere pe care îl răvăşise cu disperare, se ascundea o parte a fiinţei sale irecuperabile şi că liniştea de pe chipul ei era şi liniştea lui.

Există fără îndoială un punct, îi fulgeră lui prin minte, de unde întoarcerea nu mai este posibilă. în acel punct,, memoria este inutilă, de prisos. Cum altfel să explice prezenţa ei acolo, la un pas de el, respirînd amîndoi, egal, acelaşi aer cu miros de grîu exalat de cearceaful boţit ?

E departe pînă la tine ? La doi paşi, a zis el. Şi nu mintea. Toată lumea ştia că strada *Planetariului* era lădoi paşi de bufetul gării. Nu era nici un planetariu pe acolo şi nici nu fusese vreodată, dar acest lucru nu intriga pe nimeni. Nici măcar pe cei

foarte puţini pe care acest cuvînt îi ducea cu gîndul la o clădire cu o cupolă pe care se putea vedea sistemul planetar după ce plăteai taxa de intrare.

Poate că şi trupurile lor în permanentă derivă au refăcut pentru foarte scurt timp traiectoria, previzibilă doar pentru cei iniţiaţi, a doi aştri care se întîlnesc intr-un anume punct, o dată la sute de ani.

VI

în întunericul din cameră abia se mai zăreau ca două lumini care se depărtează. Vocea ei însă era limpede, calmă.

Departe, ţintele aşteptau resemnate. Din cînd în cînd la baza lor pîlpîiau lumini delatoare. Soldaţii, culcaţi în iarbă, apăsau încet pe trăgaci ca şi cum ar fi tras asu- pră-le. Era în acea încetineală a lor un fel ciudat de a-şi prelungi viaţa, de a o cîntări parcă mai bine, înainte de a o pierde. Dacă se grăbesc, ratează, zicea tata.

La lumina ultimelor trasoare am putut vedea o mo- gîldeaţă caraghioasă înfiptă în pămînt. Te pomeneşti că nu e căzătoare, mi-am spus eu. Ce lucru stupid să fii ţintă ! Mai ales la trageri de noapte ! Linişte, întuneric peste tot, izbăvitor ca un armistiţiu sau ca o graţiere încît, atunci cînd pîrîie din nou armele, nu ştii bine dacă gloanţele se năpustesc asupra ţintelor sau asupra luminilor.

Am văzut din nou ţinta. Un soldat se apropia de ea cu o lanternă în mîini să vadă de ce nu cade. Toate ţintele care dintr-un motiv sau altul nu cădeau, erau numite „curve“ şi lovite cu bocanci mai noi sau mai vechi, dar cu aceeaşi ură neascunsă. Nu scapă nici asta, mi-am zis. Invidiam pe cel care mai avea cîţiva metri pînă la ea. Ce ciudat trebuie să fie drumul spre o ţintă care re- fuză să cadă !

Tata era subofiţer mecanic şi mă ducea de multe ori în poligon. Vara mai ales cînd cosea iarba. După trageri îl ajutam să adune cartuşele. Cînd am crescut şi soldaţii au început să mă măsoare din creştet pînă-n tălpi, mi s-a interzis să mai intru în poligon.

Rămîi acasă să o ajuţi pe mama, sau citeşte ! In fiecare săptămînă, tata aducea un pachet cu cărţi de la biblioteca regimentului. Toate de război. Tata ar fi vrut mult să aibă un băiat, sau şi un băiat. Citeam pînă mă dureau ochii doar ca să-i fac plăcere. începusem chiar să pricep cîte ceva din armată.

Casa noastră era mult mai aproape de poligon decît de oraş. Cînd se trăgea, ştiam că acolo, între dealuri, deasupra punctului de control, flutura un steag roşu. Mai erau şi santinelele care apăreau ca din pămînt şi te întorceau din drum dacă te rătăceai pe acolo.

Aş fi trecut neobservată, dacă nu m-aş fi uitat atît la ţinta aia. Alergasem întruna. Tricoul de pe mine era ud leoarcă. Desculţă. N-am avut timp să-mi caut pantofii de tenis. Am lăsat-o pe mama întinsă în pat, toate luminile ardeau în casă, şi am ieşit în şosea. Nici o maşină. Nimeni. Atît mai ţin minte : la început a fost asfaltul cald încă (ori aşa mi se părea mie), apoi pădurea răcoroasă, apoi tufa de alun pe dealul din spatele punctului de control. Acolo era tata. Trebuia doar să cobor. Pe cer, milioane, miliarde de stele pulsau egal la baza unor ţinte de neatins.

înainte chiar de a încerca să mă ridic, l-am simţit întreg deasupra mea, rotunjind parcă o greutate care crescuse în mine şi pe care n-o mai puteam învinge. Nici măcar n-am ţipat, paralizată de bucuria lacomă a soldatului care îmi stăpînea trupul în iarba umedă. Şi poate că totul s-ar fi redus la durere şi umilinţă dacă pîntecele meu, asemenea unei lentile de preţ, n-ar fi focalizat lumina difuză a acelor milioane de stele care trecea prin mine caldă, binefăcătoare, ca o răscumpărare.

Şi toate s-au întîmplat exact cînd îmi spuneam

că de fapt mama era pe moarte. M-am întors acasă singură. Mama murise, dar lucrul acesta nu mă mai înspăimînta. Aveam pe atunci 16 ani.

Adineauri, în baie, îmi doream o 'oglindă care să nu aburească. Nu dispariţia treptată a imaginii mele mă neliniştea, ci gîndul că fiinţa din oglindă, a cărei respiraţie abia o mai auzeam, avea un ritm al inimii şi o logică diferite de ale mele. înainte de a ieşi din baie, m-am apropiat de oglindă şi m-am lipit de ea, de trupul meu îngheţat dinăuntru. Cînd anume se produce ruptura asta în noi ? Cînd oare pui zîmbind sau trăgînd ştrengăreşte cu ochiul cuvîntul celulă între ghilimele ? Sau chiar viaţa ?

Nu ştiu de ce îţi spun tocmai ţie aceste Ieruri — tu nu te îmbeţi niciodată, nu greşeşti drumul spre casă. Cu rezerva ta inepuizabilă de luciditate, mie mi-ar fi greaţă mereu. Eşti o reptilă rece care face totul metodic, chiar şi dragoste.

Dragostea e un adevăr, dar nu e Adevărul, îndrăzni Augustin.

Sclifoseli, ifose de funcţionar docil cu cotiere şi ochelari de miop pe nas, ripostă Viviana. Adevărul tău nu mai e şi al meu. Am crezut destul în el, în povestea ta cu izvorul de sub „celulă". Un izvor care nu există sau care are apă puturoasă din care mă îndoiesc că, ţîşnind vreodată, ai putea bea.

Cei de sus, îmi ziceai tu în zilele reci şi posomorite, cînd îmi venea să-mi pun capăt vieţii sau să mă prostituez, se sprijină pe subsolul ăsta umed şi pe dosarele depozitate aici, pe cînd noi, chipul ţi se lumina mereu cînd ajungeai aici, tu poate nici nu ştii acest lucru sau nu-l mai puteai ascunde, pe izvorul din adînc. Era frumos ce spuneai, dar eu m-am săturat de această frumuseţe bolnavă, otrăvită, din care bei în fiecare zi pînă te cureţi.

Dar nu moartea e răul cel mai mare pe care ţi-l aduce, ci dizolvarea, anihilarea dorinţei de a pleca, de a ieşi din mizerie pentru că, la un moment dat, afli cu uimire că acasă nu înseamnă neapărat întoarcere, că echilibrul pe care doar acasă îl regăseai pînă atunci, ţi se înfăţişează aici într-o

formă nouă, aparent reconfortantă, care transformă dorinţa de a pleca într-un capriciu. Aici toate ţi se par un capriciu !

Măcar de mi-ai fi spus, nici acum n-ar fi tîrziu, chiar dacă acest lucru nu mi-ar schimba hotărîrca, că mă iubeşti... Aş fi suportat mai uşor... Sau aş fi crezut pînă la capăt în povestea asta. Şi dacă iubirea e doar un adevăr şi nu Adevărul cum spui tu, ea mai poate fi şi o condiţie a mult căutatului Adevăr. Să te temi de orice transfigurare ! Să nu înţelegi că şi izvorul tău e acelaşi lucru. Orgoliul de a privi adevărul în faţă cu credinţa că asta izbăveşte ! Doar atît nu e de ajuns. Igrasia va urca odată cu tine şi va umple lumea ca o rîie.

Se făcuse tîrziu. Viviana s-a îmbrăcat fără să mai scoată o vorbă şi a ieşit urmată de Augustin care a condus-o o bună bucată de drum.

VII

Un bărbat, pe care atunci îl vedea prima oară, îl apucă de braţ şi începu să-i spună la ureche ceva ce el nu înţelegea. Auzi doar primele cuvinte : Eu cred, domnule... (Burniţă, Augustin Burniţă, zise el şi se izola din nou **de** mulţimea zgomotoasă îmbrăcată festiv care umplea **Sala** căsătoriilor).

La ea s-a uitat o singură dată. Nici n-o vedea bine din pricina voalului şi a buchetului de mireasă pe care îl ţinea strîns la piept acoperindu-şi bărbia, gura. Palidă, nefardată.

In jurul ei, rude şi cunoştinţe. Făceau un baraj viu. De cine să o apere ? Augustin zîmbi.

în aceeaşi zi plecau în voiaj de nuntă, mai scurt, **de**oarece soţul ei, ofiţer superior la divizie, nu prea **are** timp liber.

Se muta din Apud. îi ură noroc în viaţă şi îi promise că nu va lipsi de la căsătoria civilă.

Din colţul său, Augustin auzi vocea piţigăiată a ofiţerului cu eşarfă, cam prea piţigăiată, şi acest

lucru făcu pe mulţi să zîmbească. Cîteva zeci de ochi rimelaţi se umeziră, bărbaţii îşi opriră respiraţia : Cetăţeană **Recaş** Viviana, de bună voie şi nesilită de nimeni...

înainte de a spune „da“, pentru că a fost un „înainte", toată lumea a observat acest lucru, Viviana a întors capul căutînd parcă ceva sau pe cineva...

El însă dispăruse (pe perete, la înălţimea unui cap **de** om de statură potrivită, se putea vedea o pată de igrasie ca o efigie sau ca o icoană degradată), aşa că n-a mai auzit-o pe Viviana strigînd cu toată durerea adunată **în** ea dc-a lungul anilor, privindu-l pe primar în ochi: Eşti un laş, un mizerabil... Abia într-un tîrziu, şi printre hohote de plîns, „da, da“ !

Augustin cobora scara monumentală a primăriei, **grăbit** ca un şcolar în pauza mare spre chioşcul de pîine, cu gîndul la cornul de un leu, cu mîinile ascunse în **bu**zunarele pardesiului.

La urma urmei, chestia cu ghilimelele era **ideea** ei. **El** nu le folosea niciodată. Pentru el, totul era limpede. Trase lacom aer în piept şi, **pentru că sufla un vînt rece,** îşi ridică gulerul pardesiului.

IARBA DE AUGUST

Nimeni n-a auzit tropotul calului. Şi nici poarta care 6cîrţîia încă în ciuda rugăminţilor mamei : faceţi ceva cu **ea** că rîd vecinii de noi.

Gorocea se oprise la colţul casei, lîngă cişmea. Ţinea în mînă un bici cu coada lungă din sîrmă de oţel şi îşi muta greutatea corpului de pe un picior pe altul. Soarele îi venea de peste curtea de păsări drept în ochi.

Gorocea era ultimul birjar din oraş. Colinda străzile **ca** o stafie. Dormea pe capră aproape tot timpul. Rare**ori** îl mai trezea cineva. Se întîmpla să ducă pe cîte unul fără să ştie. Cînd se trezea, găsea o hîrtie mototolită de cinci sau zece lei sub pătura sură şi aspră pe care, iarna şi cînd ploua, o arunca pe spatele calului. Calul mergea mai mult la pas.

Om de treabă, Gorocea ăsta. Dimineaţa, cînd trecea prin faţa casei noastre, fluiera 0 dată, scurt. Aveam noi o înţelegere. Ieşeam val vîrtej în aerul rece al dimineţii **şi** începeam să alerg după trăsura neagră cu roţi subţiri şi silenţioase. Banii pentru pîine se umezeau uşor în pumnul meu strîns.

Gorocea se întorcea din cînd în cînd spre mine şi îmi **făcea** cu ochiul. Rîdeam. Copitele loveau ritmic granitul albastru şi toate mi se păreau la locul lor.

In dreptul brutăriei, Gorocea ridica un braţ, de data **asta nu** se mai întorcea, în semn de salut. îşi vedea de drum. Vara era o adevărată plăcere să călătoreşti cu el.

Mă uitam la pîslarii lui cu tureac înalt şi nu puteam pricepe cum nu murea de cald. Miroseau a fîn şi a bălegar.

— E ora cinci, domnule Lepădatu, a zis Gorocea pri- vindu-şi atent ceasul de buzunar.

— Gata, a zis tata, punînd ziarul deoparte, plecăm ! Vino, Antemir ! Domnul Gorocea ne duce pînă la castel. Să nu-l facem să aştepte !

— La castel ? Chiar la castel ?

— Ei da, la castel, de ce te miri aşa ?

— Nu mă mir, am îngînat eu căutîndu-l din ochi pe Gorocea. Doream o confirmare a unei veşti pe care nimic din ce se întîmplase în ziua aceea, şi chiar mai înainte, nu o prevestise.

Birjarul însă se făcuse nevăzut. îi auzeam vocea în stradă. întorcea trăsura.

II

Tata purta un costum de culoarea nisipului şi o cămaşă ca frunza de nuc la culesul viilor. Gulerul lung şi moale al cămăşii era răsfrînt peste reverele vestonului, încălţase o pereche de pantofi cu feţe de pînză şi cu talpă din rafie.

Destul de des îşi scotea batista din buzunarul de **la** piept şi îşi tampona fruntea.

Mama s-a împotrivit din răsputeri acestui drum. Nu e bine ce faci ! Copilul o să vadă castelul mai tîrziu. Eşti bolnav. Trebuie să ai mai multă grijă de tine. Castelul e o ruină, nu merită !

Ne întoarcem devreme, a zis tata, prefăcîndu-se că nu aude reproşurile mamei. Şi nu uita că ne ducem **cu** Gorocea. A sărutat-o pe frunte şi am ieşit.

III

La PECO, un autobuz prăfuit, plin ochi, alimenta. Şoferul, scund şi slab povestea ceva. Benzinarul îl asculta distrat în timp ce îşi plimba privirea pe geamurile murdare ale autobuzului.

Gorocea se uita demn înainte. Eu am dus senatori, şi chiar un ministru, în trăsura mea, aşa să ştiţi, spunea el celor care îi sugerau să lase calul sau să-l înhame la un ştraf.

Autobuzul e mai rapid şi mai ieftin. Dai faliment, bătrîne ! Apucă-te să cari mobilă sau var !

Mai bine îl înham la un dric şi vă car pe toţi la groapă, proştilor, zicea el. N-aveţi voi fund pentru trăsura asta, striga el de la o oarecare distanţă. Scuipa în- tr-o parte cu dispreţ.

— Ce mai face Teleki ? întrebă tata. încerca în acest fel să alunge din mintea birjarului imaginea matahalei care acum huruia în spatele nostru şi care, în cîteva secunde, avea să ne trimită în faţă un nor de praf cu miros de benzină.

— Nu prea bine, domnule Lepădatu, nu prea bine. Inima, ştiţi... O cam ia razna de la o vreme. O domoleşte cum poate. Pe unii, Teleki e din ăştia, singurătatea îi ucide. Le prinde inima şi o strînge încet, încet, pînă cînd omul moare pur şi simplu.

Teleki era consilierul oraşului în materie de sindrofii. Fixa meniul, instruia chelnerii, dădea lecţii de dans, rafina gusturi, nuanţe, gesturi. Pe bani, evident, dar cu o pasiune care întrecea cu mult onorariile.

Nici măcar nu-l chema Teleki, ci Leu. Umblase însă prin toată Europa, muncind din greu, cum după mintea exactă a celor din Apud doar contele Teleki mai umblase.

— Dacă ar fi numai durerea, continuă Gorocea, ar mai fi cumva. Necazul mare e că Teleki nu mai are ţinere de minte. La ultima nuntă a încurcat rău de tot lucrurile. El avea obiceiul să stea undeva pe un fotoliu pe care îl ducea peste tot, din ăla cu picioare răsucite şi scurte, îmbrăcat în catifea roşie, şi făcea cîte un semn chelnerilor care înhăţau platourile şi începeau să valseze printre mese fără să scape cuiva friptura în cap, cum se mai vede pe ici pe colo la petreceri, ca şi cum toate s-ar fi aflat sub vraja lui. Era ca un general pe care nu-l vezi, dar ştii că lupţi sub comanda lui şi că nu ai voie să pierzi.

Ei, şi cum vă spuneam, la ultima nuntă, bietul Te- leki a încurcat rău de tot lucrurile. Mai întîi că **a făcut** din meniu un amestec greţos : lături, ce mai încoace încolo. Apoi, cu toate că i s-a spus exact cine vine şi cum se înţelege cutare cu cutărică, a potrivit aşa de bine aşezarea la masă a invitaţilor, că s-au nimerit cot în cot ăia de nu se înghiţeau deloc.

Pentru chestia cu mîncarea, l-am înţeles pe socrul mare. Poţi boli dintr-o treabă ca asta. Şi omul s-a supărat pe bună dreptate. în ce priveşte faptul că duşmanii au fost puşi din greşeală alături, am eu părerea mea : la nuntă, domnule, se uită zîzaniile şi ranchiuna. Ca la război : de Crăciun şi de Anul Nou, nu mai trage nimeni. Ăştia, nu ! Că

cine a îndrăznit să-i apropie fără voia lor ? Şi atunci l-au dat afară pe Teleki ca pe un cîine. Apoi, mulţumiţi că au pedepsit pe unul care nesocotise vrajba dintre ei, au băut şi au cîntat pînă la ziuă.

Era înainte de miezul nopţii. Făceam ultimul rond. Mă pregăteam de retragere. La patru şi jumătate suna ceasul. La cinci îl luam pe Teleki şi îl duceam acasă. îmi dădea de fiecare dată un pachet cu mîncare şi o sticlă de vin. El ţine regim. Aproape nu mai mănîncă. De băut, nici vorbă.

Cînd am văzut umbra aia ghemuită pe scară la *Minerul îndrăgostit,* am zis mai întîi că treaba cui o fi! îmi face cineva semn, opresc. Nu, îmi văd de drum..

O fi şi ăsta ud pînă la piele, ca mine, mi-am zis. Apoi, de bună voie nu stă nimeni la uşa cîrciumii pe aşa vreme.

Vă rog să mă credeţi, domnule Lepădatu, că nici după ce n-am mai auzit muzica, colo pe la farmacie, n-am putut să cred că sub prelată, înfofolit în pătură, plîngea Teleki.

L-am dus la mine. Nevastă-mea a pus apă la încălzit într-un cazan de rufe, iar eu am scos o sticlă cu ţuică şi am făcut tot ce ne-a stat în putinţă ca să-l aducem la viaţă pe nenorocit.

Abia la amiază, după ce mai întîi am mîncat cocoşul, am aflat păţania de la nuntă. Se simţea vinovat şi socotea purtarea nuntaşilor firească.

Am fost plătit ca lumea să se simtă bine, zicea el, şi uite ce a ieşit. Mai mare ruşinea !

S-a apucat de citit cărţi străine de bucate. Are pereţii tapetaţi cu meniuri din care eu nu pot înţelege un cuvînt. Aşteaptă cu sufletul la gură o nuntă unde să arate el ce poate. Aşteaptă degeaba 1 Vă spun eu !

Gorocea tăcu. Calul se încorda în ham. Urcam. în stînga vedeam oraşul. în dreapta, dacă întindeai mîna, puteai smulge frunze din salcîmii tineri care fixau pă- mîntul galben al dealului.

IV

Urcuşul a durat vreo cinci minute. Apoi am coborît cinci şi ne-am oprit, dar am rămas încă în trăsură după ce tata a plătit. Să mai răsufle calul şi să fumeze Gorocea o pipă.

— Să vă aştept ? l-a întrebat el pe tata.

— Nu, nu-i nevoie, ne întoarcem pe jos. Dacă te grăbeşti,, ajungi la personalul de şase. Vin oameni noi la băi.

— Se descurcă ei şi fără mine, domnule Lepădatu. Zău, dacă vreţi, eu vă aştept.

— îţi mulţumim, dar nu ne schimbăm planul, nu-i aşa Antemir ?

— Aşa-i, am încuviinţat eu, deşi nu aveam nici un amestec în acel plan, dacă el va fi existat cu adevărat.

Gorocea nu se îndura să se despartă de noi. Avea ceva pe suflet şi nu ştia cum să scape de greutatea care îl apăsa. Slăbise de cîteva ori hăţurile, îşi ţuguiase buzele, dar îndemnul ca un sărut zgomotos nu se făcu auzit, pentru că braţul lui Gorocea se încorda reflex şi birja rămînea pe loc. Se hotărî în sfîrşit să vorbească.

— E adevărat, domniile Lepădatu ? E adevărat ce se spune ? Se uita ţintă la tata.

Tata n-a zis nimic. Susţinea fără să clipească privirea bătrînului.

— Dacă e aşa, fir-ar să fie, să ştiţi că eu o să fiu pe capră atunci. O să vă duc ca pe un demnitar. Fac rost de afet de tun dacă trebuie. Am eu un nepot ofiţer de artilerie.

— îţi mulţumesc, bătrîne, i-a zis tata. Acum du-te să nu-ţi pierzi clienţii.

Gorocea şi-a tras pe ochi chipiul cu cozoroc scurt şi a şfichiuit o dată calul cum nu-l văzusem niciodată pînă atunci.

Am pătruns în curtea castelului pe o alee pavată cu piatră măruntă de rîu.

Nasturii mantalei ar fi strălucit acum să-ţi ia ochii, dacă n-ar fi trebuit să-mi las lucrul.

Tocmai mă apucasem să îi lustruiesc cu pastă de dinţi după sfatul lui Kurt, cînd a apărut tata.

Kurt cînta la trompetă ca să-i treacă timpul şi ţinea foarte mult la trompeta sa care părea nouă, deşi nu era deloc aşa.

Eu stăteam pe pragul de la bucătărie. Tata s-a aşezat pe banca de mesteacăn pe care acum moţăie mama, în după-amiezile calde — atunci însă lemnul abia tăiat avea un miros dulceag-amărui — şi a deschis ziarul pe care îl ţinea sub braţ.

Din cireş cădea cîte o frunză, cînd şi cînd. încă un an în care nu se putea face nimic împotriva toamnei, vorba lui Kurt, căruia ai fi putut jura că nu-i trece nimic prin cap în afară de note muzicale şi de gîndul de-a nu întîrzia cumva la uzină.

Tata răsfoia distrat ziarul, încercînd parcă să ascundă durerea care îi sfredelea stomacul. Mima atitudinea celui ce îşi face siesta, aruncînd un ochi peste rubricile de interes ale ziarului. Culoarea pămîntie a obrazului !

— Dacă îi mai lustruieşti mult, a zist tata, uşor încruntat, din pricina anunţurilor de pe ultima pagină, o să-şi piardă din preţ. Are şi cocleala aia rostul ei. Ce faci cu ei ?

— Nimic, ce să fac ? am mormăit eu cu o iritare care creştea pe măsură ce privirea tatei devenea tot mai insistentă.

...Cristina abia dacă îi atinsese. Parcă ar fi fost răni şi nu nişte nasturi de alamă...

Era mai mare decît mine. Toţi băieţii din liceu întorceau capul după ea. Unii o desenau goală, cu cărbune, pe zidul dinspre Gropi al sălii de sport, în cele mai obscene atitudini. Cei mai mulţi însă nu se uitau la ea decît pe furiş.

La întruniri, stătea cuminte într-un colţ, pe un scaun, sau rezemată de perete, şi îşi privea colegii dansînd.

Purta aceeaşi rochie albă, închisă pînă sub bărbie, cu guler rusesc şi manşete de dantelă. Avea unghiile tăiate scurt şi mirosea plăcut a săpun.

Eram vecini. Bunica le promisese un borcan cu castraveţi muraţi şi am urcat în pod să alegem unul de cinci kilograme.

Podul era curat şi gol. într-un colţ doar, pe o etajeră, se aflau borcanele cu murături şi jos, lîngă etajeră, cîteva ţigle de rezervă.

Nimic nu te-ar fi reţinut acolo, dacă n-ar fi fost mantaua. Atîrna pe un umeraş agăţat de o sîrmă trasă între două grinzi, pe care uneori se uscau rufe.

Deşi spînzura acolo de cîţiva ani, avea acelaşi miros înţepător de transpiraţie, tutun şi încă ceva ce ar fi putut fi mirosul sîngelui.

Cu totul altfel stăteau lucrurile în casa veche a bunicii unde mergeam din cînd în cînd, vara mai ales, ca să păzim grădina cu meri şi pruni, înainte ca bunica să o vîndă la un preţ de nimic. Nu ţi-ar fi ajuns o zi întreagă să in- ventariezi toate obiectele. Multe îmi erau necunoscute. Nu ştiam nici ce anume poartă şi nici nu le vedeam vreun rost anume. Mă apropiam atunci de gura podului şi le descriam cît puteam mai exact. Trebuia să strig cam tare, pentru că bunica, deşi nu făcea nimic în acele clipe decît să mă asculte, nu auzea prea bine. Identifica însă lucrurile destul de repede. Zicea, de fiecare dată chipul i se lumina, asta e cutare, sau cutare. începea apoi o lungă istorie cu împrejurările în care obiectul respectiv fusese cumpărat sau primit, precizîndu-i în cele din urmă destinaţia.

Descopeream viaţa secretă a acelor lucruri care nu mai serveau nimănui, dar cărora bunica le restituia rangul şi o tinereţe care nu era doar a lor.

Mi se părea că ar fi fost suficient să le aşezăm în casă la locul lor de odinioară pentru ca însuşi cursul vieţii să se schimbe.

Am pus cu grijă borcanul în plasă şi m-am pregătit să o anunţ pe Cristina că putem coborî. IDacă nu mi-ar fi stăruit în minte rîsul ei de la început, cam strident, nervos, aş fi uitat de ea şi m-aş fi întors singur.

Liniştea din pod însă nu mai era cea obişnuită.

Era încordată, fragilă, ca şi cum unul din noi, dacă nu cumva, în mod inconştient, amîndoi, s-ar fi aflat la pîndă. Priveam nedumerit în jur.

Cristina se oprise lîngă manta în timp ce eu observam atent starea borcanelor.

— Să-mi spui dacă au prins mucegai, mi-a zis bunica şi mi-a întins plasa.

Apoi, către Cristina : Vezi de Antemir, e băiat bun, dar cam distrat. Să nu spargă vreun borcan ! E în stare să-şi aducă aminte de scară numai după ce se va zdrobi mai întîi de pămînt.

Cristina a început să rîdă şi asta m-a scos din sărite puţin. Bunica făcea aluzie la un salt mai vechi dc-al meu de pe scara podului. Am sărit din joacă, fără să amortizez, şi bunica a văzut cum m-am strîmbat de durere cînd am întîlnit pămîntul, ca şi cum plutirea mea ar fi trebuit să dureze, prelungită după bunul meu plac, fără ca pînă atunci să fi încercat măcar în glumă să-mi înving pro- pria-mi greutate şi trupul meu a refuzat să-şi amintească un lucru pe care nu l-a ştiut niciodată, şi de care doar eu mi-am adus aminte ca de un dar pe care părinţii mei au uitat mereu să mi-l facă...

— A cui e mantaua ? m-a întrebat Cristina. Glasul ei abia răzbea pînă la mine.

— A tatei, am răspuns eu indiferent. Bunica putea fi liniştită. Toate borcanele erau în ordine. Nici urmă de mucegai. Ochisem unul pe care urma să-l dăm Cristinei.

— De ce nu o poartă ? insistă Cristina.

— A purtat-o destul, am zis eu cu gîndul la manevrele ce urma să le fac pentru a nu primejdui integritatea sticlei.

— Tu de ce n-o porţi ?

Fata asta bate cîmpii, mi-am zis eu, în loc să vină să mă ajute. îşi lipise obrazul de manta şi îşi strecurase un braţ într-o mînecă. Printre ţigle, pătrundeau cîteva raze de soare şi o obligau să ţină ochii închişi.

Adevărul e că o purtasem şi eu nu demult, o singură dată, într-o încăierare de stradă ; din acelea care izbucnesc fără motiv şi se termină

repede cu capete sparte, vînă- tăi sub ochi şi, uneori, chiar mai rău. în loc să mă retrag undeva şi să-mi pun frunze de limba oii pe răni şi să aştept să se oprească sîngele, am îmbrăcat mantaua de front a tatei şi m-am năpustit din nou asupra celor ce tocmai mă călcaseră în picioare.

Loviturile pe care le-am încasat de data asta au fost cu atît mai dureroase cu cît cei trei rîdeau să crape nu alta de înfăţişarea mea caraghioasă.

Rîdeau şi mă loveau. Rîdeau şi mă loveau. După cîteva minute am început să rîd şi eu. Apoi am leşinat. Cînd mi-am revenit, eram în pat, înconjurat de părinţi şi de bunici. Mantaua zăcea şi ea pe un scaun.

Bunica îmi punea comprese şi plîngea.

— Bestiile ! zicea ea printre lacrimi.

— Curajul nu e o haină de împrumut, a zis bunicul.

— Tu să taci ! a strigat bunica.

Tata n-a zis nimic. Mi se părea că dă dreptate bunicului.

VI

înainte chiar de a-i zări gleznele subţiri ieşind de sub postavul aspru al mantalei, am simţit că nu eram singur şi că distanţa dintre noi era mult mai mică decît se vedea cu ochiul liber, fără ca apropierea să fi ascuns o cît de mică primejdie, aşa cum se întîmplă de obicei în cazuri similare.

Şi poate că nu m-aş fi mişcat de la locul meu, şi aş fi aşteptat ca ea, plictisită în cele din urmă, să iasă din nou la lumină, dacă n-aş fi avut impresia că o forţă nevăzută o ridică uşor, cum se întîmplă cînd o femeie se agaţă de gîtul unui bărbat înalt, şi o duce în captivitate într-o lume a cărei intrare fusese atît de bine tăinuită de întunericul din manta, fără ca ea să se opună.

Teama de a o pierde sau, în mod obscur, sugestia abandonului mai mult decît gîndul dispariţiei ei care, pînă atunci cel puţin, nu mi-ar fi pricinuit nici măcar o strîn- gerc de inimă, m-a făcut să mă apropiu de ea şi să trag de pulpana mantalei cum aş fi tras de o perdea.

Am rămas uluit. Cristina îşi descheiase bluza albă de bumbac. Sînii, liberi, fremătau ca două animale ciudate, ca ■două cîrtiţe albe.

M-a prins de mînă şi m-a tras spre ea. Poţi să-i mingii, mi-a zis cu un glas abia auzit.

Era mai tulburată decît mine, cum sînt toţi cei ce poartă îndelung o taină pe care, într-o bună zi, se hotărăsc să o dezvăluie, fără să poată bănui toate consecinţele gestului.

Am atins sfîrcul roz al sinilor virginali şi am văzut-o cum se înfioară ca o apă stîrnită de un vînt rebel.

Şi-a ridicat braţele deasupra capului şi le-a încleştat pe sîrmă. Mantaua şi bluza erau la picioarele ei.

Se uita la mine, fără să mă vadă, cu ochii ei mari şi albaştri. Un surîs straniu îi bîntuia trupul şi chipul ca un strigoi. Cu acest surîs pe buze aştepta la întruniri o invitaţie la dans. Abia acum vedeam cît de bine semăna zîmbe- tul ei cu o grimasă dureroasă.

Era palidă. începuse să geamă sub mîngîierile mele aspre. Albul intens al trupului ei îmi slăbea vederea ca o primă zăpadă incandescentă.

Mi-a venit în minte zidul sălii de sport şi mi s-a părut că desenele acelea prind viaţă, că zidul însuşi începe să se mişte într-un ritm halucinant căruia nimic nu i se putea sustrage.

Instinctiv, pumnul meu s-a închis strîngîndu-i sînul ca pe o piersică din care vrei să scoţi sîmburele.

Atunci, ea şi-a înfipt dinţii în .umărul meu şi a muşcat : un strigăt de durere a ţîşnit din noi cu o violenţă necunoscută. Ceaţa se risipea şi lucrurile prindeau din nou contur.

în timp ce Cristina se îmbrăca ruşinată,

vinovată parcă, gîndul meu dădea tîrcoale sălii de sport. Am coborît fără să ne spunem un cuvînt.

în magazie era o găleată cu humă pe care bunica o pregătise ca să spoiască bucătăria. Am aşteptat ca ai mei să se culce, apoi am luat găleata şi o bidinea şi m-am dus la şcoală.

A doua zi, înaintea obişnuitului meci de la ora cinci, băieţii priveau uimiţi zidul alb.

VII

Mama avea dreptate : castelul era o ruină. Dincolo de el însă se întindea, cît vedeai cu ochii, livada cu meri. Toamna, merele roşii se vedeau din oraş.

Pafnutie, paznicul, tocmai se pregătea să tragă un pui de somn, după ce a „stors" o mărăşească — eu fumez pînă la scrum orice, se lăuda el—cînd a simţit că e privit apăsat de aproape.

Mai întîi i-a văzut nasul, cam mare, spînzura parcă de frunte, şi a dat să rîdă. Nici măcar n-a apucat să-şi desfacă fălcile că tata i le-a şi lipit la loc cu privirea lui iute.

— Să trăiţi, domnu Lepădatu, strigă Pafnutie sărind în picioare. Vă rog să mă iertaţi, aţipisem şi credeam că visez... Chiar mă aşteptam să-mi spuneţi ca pe vremuri, că de azi înainte lucrez şi eu la fermă şi dorm şi eu pe unde e un pat liber.

Deocamdată, nu-i nici un pat liber, am zis eu, da’ îţi bag eu unu într-un dormitor mare şi, cine ştie, poate între timp moare careva din cei vechi din camerele de patru.

Muşcă-ţi limba, aţi zis dumneavoastră.

Om cu frica lui Dumnezeu, ca şi mine, am gîndit eu încîntat că nu sînt chiar atît de singur pe lume.

Bine, atunci eu mă duc în oraş. Am treabă, aţi spus.

— Da’ nu-ţi aduci lucrurile ?

— Care lucruri ? aţi întrebat.

— Păi, ştiu eu, am zis, ceva acolo care să fie al tău...

— Buletinul e bun ?

— Nu, ăsta nici nu-i al tău de tot că ţi-l schimbă mereu pîn’la cinjdeani cînd primeşti unul cu care poţi crăpa. Asta nu înseamnă că înainte e interzis. Eu am zis aşa de ezemplu un prosop, o lamă, mă-nţelegi ?

— V-aţi luminat la chip, aţi scos din buzunar un .pumn de seminţe de floarea soarelui şi mi le-aţi întins.

— Pune-le pe pat, aţi spus. Cu grijă. Sînt numărate !

Am rămas cu palma întinsă şi cu ochii aţintiţi asupra seminţelor negre. Aşa 'or fi icrele de Manciuria, mi-am zis. Dumneavoastră eraţi de-acum departe. Da’ ce uitătură are, gîndeam eu. Simţeam că mă ia cu friguri. Am închis pumnul în care ţineam seminţele.

Ulei le fac ! Ulei le fac ! Să fi auzit cum scrîşneam din dinţi. Apoi m-am îndreptat spre magazie. Era aici undeva, ascunsă de bălării şi gunoaie. Ziceam să scot un pat cu arcuri rupte şi o saltea puturoasă umplută cu iarbă de mare.

Pafnutie se opri să-şi şteargă sudoarea de pe frunte şi să-şi tragă răsuflarea. Cine ştie cît ar mai fi vorbit doar ca să atenueze proasta impresie pe care credea că a făcut-o dormind în post.

— N-a fost aşa ? Spuneţi dacă n-a fost aşa, zise Pafnutie zîmbind viclean.

— Aşa a fost, aşa a fost, îl linişti tata. Uite, el e băiatul meu, Antemir.

— Seamănă cu dumneavoastră, să vă trăiască ! Da’ cu ce ocazie pe la noi ?

Pafnutie nu mai zîmbea, nici măcar nu mai clipea, tiotărît parcă, în sfîrşit, să privească lumea în faţă cu ochii săi cenuşii.

Cenuşii ca pămîntul toamna cînd, din pricina ploilor, drumurile se desfundă şi îngreunează munca şoferilor de pe basculante; înşiraţi la poarta numărul doi a combinatului aşteaptă să le vină

rîndul la cîntar; cu capul pe volan sau privindu-şi nepăsători bărbile de o săptămînă în oglinda retrovizoare.

— Am venit şi noi să vedem cum arată lumea, a zis tata în timp ce îi întindea un pachet de ţigări nedesfăcut.

— Dacă lumea-i numai atîta, aş putea zice că sînt un om norocos, nu-i aşa, domnule Lepădatu ? Eu însă ■ştiu de ce aţi venit. Pînă nu trag eu două fumuri, dumneavoastră o să fiţi în livadă şi o să vă daţi pe loc seama cît au îmbătrînit merii ăştia **pe** care nici nu ştiu de **ce** îi mai păzesc. Nu mai rodesc de mult. Două, trei **mere** pe o creangă ! Sărăcie curată ! Să nu credeţi că nu **se** luptă ăştia de aici cu ei! Se luptă, toţi ne luptăm! Degeaba.

Uneori îmi pare rău că nu mai vin ceva hoţi pe-aici. Prindeam unu şi, pînă venea miliţia să-l umfle, aveam cu cine schimba o vorbă. Dracu ştie ce-o fi ! Parcă ni s-au strepezit dinţii la toţi. Ţineţi minte cum era **pe** vremuri ? De fapt, nu erau nici alea cine ştie ce nici atunci, da’ livada era mai tînără şi aveam şi noi speranţe. Sînt şi soiuri noi, da’ tot ionatanele-s baza !

Tata păşea înainte îngîndurat. Din cînd în cînd, atingea trunchiul văruit al cîte unui măr sau cîntărea din ochi recolta : săracă, într-adevăr, dar parcă nu-i venea să creadă.

Mirosea a fîn. Deasupra noastră zvîcneau stoluri de grauri. Căţelandrul lui Pafnutie se oprea nedumerit, îşi ciulea urechile, apoi, cînd nu se mai auzeau decît paşii noştri, lătra voios de cîteva ori şi o lua din nou la goană pentru ca, puţin mai tîrziu, să se întoarcă spre noi cu un măr în gură.

— Mai aveţi mantaua aia ? întreabă Pafnutie. Răsufla greu. Ritmul tatei nu-i prea convenea.

—• O mai am, răspunse tata, fără să se oprească.

— Da’ bocancii?

— I-am dat.

— Buni bocanci ! Mi-au plăcut de cînd i-am văzut. De unde să ştiu eu că într-'o noapte o să-mi rupă dinţii din faţă şi că tatăl dumneavoastră a

păzit şi el cîndva livada asta şi că dumneavoastră cunoşteaţi fiecare pom aşa cum îţi cunoşti fraţii ori lucrurile din casă ? Chiar aşa fiind, puteam eu să mă uit cum lucea securea deasupra capului şi cum bufneau merele în iarbă ?

Şi ăilalţi stăteau în izmene şi se rugau, în loc să **mă** ajute să vă potolesc şi să nu faceţi aşa mare pagubă. **Aşa** că am aşteptat să obosiţi şi nu v-am rămas dator, este?

Cînd aţi lăsat jos securea, am sărit şi atunci v-aţi întors. Mai ţineaţi mărul în palmă. L-aţi mirosit, l-aţi dus. la ureche ca pe un ghioc. Celelalte s-au izbit de pămînt şi au umplut grădina cu mirosul lor de mentă sau de ce-o fi. E vară de-a binelea, mi-am zis şi chiar atunci» am luat bocancul în bot că veneam uşor îndoit. Şi aşa» cu dinţii rupţi, am dat şi eu. Şi aţi căzut. Vă ţineţi capul între genunchi şi atît. Eu vă loveam în voie.

Auzeam mărul cum trosnea în dinţi şi cum ziceaţi» aproape să vă înecaţi : Am ajuns ! Am ajuns !

Atunci mi s-a făcut frică şi mie, nu ştiu de ce, şi m-am lăsat şi eu în genunchi. Apoi, pe spate în iarbă, cu gura plină de sînge, m-am uitat buimac la cer pînă la ziuă şr m-am tot întrebat: Doamne, ce caut eu aici ?

Dumneavoastră aţi adormit de îndată ce v-a acoperit Eftenie cu mantaua. V-aţi trezit abia la amiază. Apoi v-au dat afară şi dumneavoastră aţi plecat zîmbind ca unul care iese din spital.

Eftenie, lipovean ca şi mine, mi-a spus cum încă ei nu dormeau : stăteau lungiţi în paturi şi îşi frecau ciolanele, fericiţi că sînt întregi şi la locul lor. Unii îşi tăiau bătăturile cu briciul ori fumau pe prag. Cînd au vrut să sufle în lampă, dumneavoastră v-aţi trezit şi aţi spus că trebuie să tăiaţi pădurea ca să vedeţi nu ştiu ce cîmp cu flori.

N-au îndrăznit să vă oprească, au vrut ei la drept vorbind, da’ Eftenie le-a zis să nu vă atingă că asta-i boală sfîntă.

Aţi ieşit după ce aţi scos securea de sub pat.

VIII

Peste ani, cînd ne-am hotărît să sacrificăm mantaua tatei, roasă de molii în cîteva locuri, am găsit în căptuşeală o hîrtie îngălbenită pe care am descifrat-o cu greu. „... somnul în paturi suprapuse. Ridicolă, hilară, sugestia verticalităţii. Verticalitate negativă. Chestiune de semn ca la algebră. Algebra umilinţei. Cald, zăpuşeală în **ba**racă. Căldură animală, de o densitate vîscoasă protectoare totuşi ca un lichid amniotic. Şi trupurile noastre în derivă spre un stadiu revolut. Starea letală. Cu ceilalţi mă înţeleg prin semne. Limba nu mai serveşte la nimic. Cel mult la delaţiuni. Cu fiecare zi ne îndepărtăm de **ea** ca de un pămînt sterp.

... afară, pădurea ! Pădurea aceasta fabuloasă despre care am citit şi auzit atîtea. Nesfîrşită, tulbure de o viaţă secretă, aparent confuză, instaurează după un plan tară greş domnia unui verde implacabil, anulează simultan şi paradoxal starea de claustrare.

... lucrez ca un miner. Obsedat de gîndul străpungerii, de prezenţa unui «dincolo»- dacă nu ştiut, atunci imaginat. Gardianul se apropie de ultimul copac tăiat. **îşi** lipeşte urechea de pămînt. Rămîne multă vreme aşa. Jugularele pulsează să se spargă. Toporul bine ascuţit **ar** fi făcut să ţîşnească sîngele din ele fără durere, de nenumărate ori. Nu m-am gîndit niciodată să o facă **cu** adevărat. La ce bun ? Şi apoi era viaţa care alerga în sus şi-n jos în trupul lui mic şi îndesat de tătar şi, dincolo, departe, tropotul nostalgic al stepei, şi era **fericit** de parcă s-ar fi culcat cu o femeie din cele pe care **le** visam cu toţii înghesuiţi în baraci, sau risipiţi în pădure..

IX

Tata a zis că se întoarce. Eu am rămas cu Pafnutie. Povestea. A doua zi a coborît la rîu printre aluni. **Era** duminică. N-am închis ochii toată noaptea. Mă **dureau** dinţii că-mi venea să-mi tai o mînă ori un picior, să **uit** de ei, să fiu o singură durere de sus pînă jos. Aveam călduri. îmi ţineam labele desculţe în iarbă şi rouă **se** usca pe loc.

A fost singur de tot o vreme. Apoi a venit Eftenie **şi** l-a văzut şi el tocmai cînd a ajuns la filtre.

După ce şi-a pus frumos mantaua pe dig, s-a descălţat, şi cînd a rămas gol, puşcă, i-am zis lui Eftenie că ar fi păcat să facă vreo prostie, că lumea-i mare şi mai găseşte el de lucru.

Eftenie a zis să tac şi să mă uit cum strălucesc rănile pe el. Am tăcut şi m-am minunat.

Atunci am hotărît să pun mărul ăsta. E alt soi, se coace mai tîrziu, da' e rezistent. L-am pus chiar în groapa veche, cu Eftenie.

Ei nu prea vorbea. Eu îi spuneam lui tot ce aveam pe suflet. El, nimic ! Da' nu-l ocoleam şi îmi plăcea să-i povestesc ce credeam sau mi se întîmpla. Abia atunci înţelegeam şi eu ceva, cînd vedeam cum se întunecă, sau se luminează chipul lui Eftenie.

Adică, unde a vrut el să ajungă ? Şi dacă nu mînca mărul nu ştia că a ajuns ?

Uite că nu, a zis Eftenie, ar fi crezut că e tot în pădure şi ar fi tăiat toată livada. Mărul ăla de l-a tăiat, l-a pus cu taică-su, a mai zis Eftenie şi a început să bătătorească pămîntul. Tropăia ca un urs. Avea pas greu.

Dacă n-ar fi băut într-o zi lac de mobilă, ar fi trăit şi azi.

După ce s-a îmbrăcat, a pornit pe malul rîului. Trăgea mantaua după el. Atît de bine ţin minte lucrul ăsta că, cu toate că a mai fost pe aici după ce s-a angajat la explozii în carieră — cîte ţigări n-am fumat noi pe bolovanii de la poartă — mie mi s-a părut că se duce mereu, că nu vine niciodată.

Nu ştiu dacă înţelegi. Ca şi cum, peste noapte,

halta din Apud ar fi o gară în care ar opri toate trenurile care de cînd lumea trec în goană pe aici, de parcă noi n-am fi, Apudul, vreau să zic.

Pînă azi n-a mai intrat în livadă. Se uita numai la ea şi vorbeam.

Eftenie a făcut patru lucruri pînă a murit : a lucrat ca un bivol, a citit Biblia, a băut şi s-a rugat pentru liniştea lui. V-aţi găsit-'o, domnule Lepădatu ?

— Cînd zici că se coc merele astea ? întrebă tata cu privirea aţintită asupra mărului lui Pafnutie.

— Hăt în toamnă, zise Pafnutie.

— Păi, acum ce-i ? se miră tata.

— Abia jumătatea lui august, domnule Lepădatu.

— Deci, după tine, mai e mult pînă atunci, zise tata culegînd un măr de pe o creangă joasă. Mi-l întinse.

— Mult, domnule Lepădatu, da’ fiţi liniştit, o să vă anunţ eu.

— Atunci, putem pleca, a zis tata şi o luă înainte grăbit.

Pe cer clipeau primele stele. M-am ridicat din iarbă şi am pornit la vale în urma lui. Nu încercam să îl ajung. Am mai privit o dată în urmă. Mărul lui Pafnutie abia se mai zărea.

Am ajuns acasă tîrziu. Bunicii dormeau. Mama ne aştepta în bucătărie cu masa pusă.

Am mîncat în tăcere, apoi am rămas multă vreme împreună, privind albul imaculat al feţei de damasc. Un fluture de noapte strecurat înăuntru pe lîngă perdeaua de tifon care ne apăra ziua de muşte se învîrtea în jurul lămpii lovind-o ameninţător.

— Ceasul sună la cinci ! a zis mama.

— Aşa devreme ?

— Să nu scapi trenul.
— Bine... Altfel nu se poate ?
— Nu ! Profesorul te aşteaptă pentru internare, **a** zis mama şi s-a dus să ne facă paturile.

CU SOARELE ÎN FAŢĂ

Privea 'oarecum mirat pantalonul sfîşiat cam de o palmă sub genunchiul sting. Nu-şi mai zdrelise genunchii din copilărie. Zîmbi şi se întinse în şanţ, lăsînd sîngele să-i curgă în voie spre gleznă. Auzise de unul care murise lovit în călcîi în nu ştiu care război, cîndva, demult. Astăzi se moare ceva mai greu, îşi zise el. O roată se mai învîrtea în iarbă. A văzut destui oameni mergînd pe bicicletă şi nu i s-a părut deloc greu pînă acum. S-a lovit ca un copil. Bărbaţii se lovesc altfel, gîndi el, ca şi cum fiecare vîrstă şi-ar avea loviturile ei.

Se ridică în capul oaselor şi privi bicicleta care zăcea alături. Toată viaţa a visat cai frumoşi şi căruţe ţigăneşti ferecate şi iată că şi-a cumpărat o bicicletă despre care nu poate spune mai mult decît că l-a costat aproape un pămînt. Nu cel mai bun, e drept, dar era pămîntul de la Glimeie care o vreme a fost al lui Hardu, or, cei ce stătea acolo putea şti înaintea celorlalţi cine vine îrt sat, privind doar punctele negre care se rostogoleau din drumul ţării în drumul satului şi care puncte erau doar de departe negre şi doar de departe puncte, căci pe măsură ce se apropiau de sat luau felurite forme, culori şi nume : albastră, căruţa poştei care aducea doar ziare îndelung cercetate şi citite pe silabe cu pălării date pe ceafă şi, din cînd în cînd, cu palme grele lipite scurt de frunţi încruntate şi

asudate. Şi cîteva scrisori, mai rar de la flăcăii aflaţi în armată ; galbenă, trăsura doctorului care venea cu tot felul de medicamente şi sfaturi ; tărcată şi pe jos, pînă nu s-a măritat cu agentul de tutun la dreapta căruia stătea în cabina camionului, fata popii.

(Ţăranii nu intrau la socoteală, întrucît drumurile lor nu tulburau cu nimic amorţeala satului.)

Se întîmplă uneori să apară şi cîte un vîrtej de praf care putea foarte bine să intre în sat neluat în seamă decît de copii dacă n-ar fi zumzăit aşa de tare motorul cu două diferenţiale, ziceau cunoscătorii, aşezat undeva în vîrful vîrtejului. Pînă să se dumirească necombatanţii şi veteranii primului război, maşina se oprea în mijlocul satului, căci maşină se arăta a fi în cele din urmă vîrte- jul şi, după ce coborau cîţiva bărbaţi, începea o şedinţă ori o adunare.

De mai multe ori pe săptămînă, vara mai ales dar şi în celelalte anotimpuri, măhăcenii vedeau calul turcului, pe turc nu-l vedeau niciodată înainte de Podul împărătesc, deoarece nu era tare înalt bătrînul şi nici nu se străduia să arate, doar fesul roşu bălăngănindu-se într-o parte şi alta ca un fel de plută pe care un pescar nevăzut o urmărea de undeva de sus, amînînd mereu smucitura hotărîtoare, spunea celor mai ageri că negustorul de îngheţată era aproape. Cumpăra lapte de la Hardu cu care avea o învoială veche de nimic smintită. Negoţul îşi urma drumul şi nimeni nu-i prevedea sfîrşitul. Nu pentru că lucrul acesta ar fi fost cu neputinţă de închipuit, ci pentru că nimeni nu ştia ce s-ar fi ales de atîta lapte în caz că, dintr-o pricină anume, turcul n-ar mai fi venit. Că să tot bei te mai saturi de la o vreme, iar să-l ţii într-un loc fără rost impute locul aşa de tare că poţi ascunde şi un mort în preajma lui.

într-o seară, după ce a socotit a nu ştiu cîta zi de cînd nu-l mai văzuse pe turc, Burac, meşter de sicrie, s-a dus la cooperativă şi, după ce a luat suta

de rachiu, a spus aşa într-o doară : moare Hardu.

Vorbele acestea au speriat aşa de tare pe cei cîţiva muşterii care s-au nimerit acolo în iarna aceea îneît după ce şi-au revenit din spaimă n-au putut întreba decît atît : cum adică ?

Burac, buimăcit parcă el însuşi de cît adevăr i-a scăpat pe gură a spus : uite aşa.

Lucurile nu s-au oprit aici. în scurt timp cooperativa semăna aşa de bine cu Camera Parlamentului încît vreo- două femei s-au întors acasă din prag ca să-şi trimită şi ele bărbaţii acolo unde, din cît li s-a părut lor, se vota nu ştiu ce cu drumul cel nou despre care se vorbea în sat tot mai mult fără să se pună totuşi preţ pe vorbele lui Hardu care a răspîndit vestea şi pe care a aflat-o de la cineva din oraş.

Frigul mai slăbise puţin strînsoarea, dar nimeni nu lua în seamă schimbarea, iar dacă o lua careva îşi zicea că la mijloc era băutura.

Atunci a intrat în cooperativă Ilă poreclit Iscoadă ori Salcă. Subţire, cu părul negru vîlvoi, Ilă semăna în- tr-adevăr cu o salcie, cu una din acele sălcii uscate din gura şesului în care se ascundea vara aşteptînd întoarcerea vitelor de la zăcătoare.

„Uite şi minoritatea[1]* a zis Burac. Au rîs puţin şi cam mînzeşte, neştiind ei cum să înţeleagă cuvîntul lui Burac. Ilă a început să vorbească imediat, fără să-l întrebe cineva ceva, ca şi cum ar fi transmis un ordin ce trebuia ascultat ca atare.

„Mi-a spus să vin să vă spun că a avut un vis în care se făcea că a nimerit într-o iarnă cum nu s-a mai văzut, că îndemna degeaba caii care alunecau pe gheaţă albastră cu miros de smoală, că tîrgurile s-au îndepărtat atît de mult unele de altele încît cu caii nu le mai puteai ajunge. “

S-a făcut linişte ca după prorocire. Destul de tîrziu, Toman a îndrăznit să întrebe cine a zis toate astea.

„Hardu“, a zis Ilă şi abia atunci au văzut ceilalţi că în părul lui mai stăruiau cîţiva fulgi de zăpadă pe care însă Burac îi privea de mult cu gîndul la

cel mai mare sicriu pe care l-a făcut vreodată.

Ilă a început să Vorbească din nou. Se întorcea de 1a. un botez de la Hidriş şi se grăbea de frig cînd, ajun- gînd sub Glimeie, i s-a părut că un om se încumeta să **le** suie îndemnîndu-şi caii şi împingînd la loitre.

(Lumea asculta cu gura căscată deşi ar fi putut să se Îndoiască de vorbele lui Ilă care, stînd el în salcia lui din şes şi aşteptînd ciurda, se culca pe rînd cu toate femeile frumoase din sat, uitînd în visare de spinii care îi ardeau tălpile).

Povestea Ilă de cai graşi ca taurii de prăsilă şi de un drum care se dezgheţa sub răsuflarea lor şi curgea încet la vale ca o cenuşă. In căruţă era un butoi înţepenit cu funii petrecute pe după loitre. Ajuns în vîrf, omul a desprins caii, a aruncat o pătură peste ei şi le-a pus straiţa cu ovăz la gură. O vreme a stat ascultînd şi uitîndu-se în vale, apoi s-a urcat din nou în căruţă şi a dat drumul butoiului care a început să se rostogolească pe coastă. Pe la jumătate, cercurile au plesnit şi o mare de lapte a împroşcat cerul. Omul nu se mai vedea pentru că a început să ningă. A coborît dealul cu o linişte de mort pe faţă, întins în căruţă. Caii s-au oprit şi omul s-a dus să se spele pe obraz cu zăpadă.

în cooperativă nu mai sufla nimeni. Părul lui Ilă strălucea de apă. Afară ningea şi copiii se bucurau.

La două zile după întîmplarea aceea, ninsoarea s-a oprit şi în locul ei au rămas o linişte ştiută de mult şi un. cer atît de limpede că îţi venea să umbli desculţ.

Oamenii au ieşit din case şi s-au întins la soare cu cojoacele şi hainele desbumbate, îmbiind lumina să-i caute peste tot ca acele ţigănci fără ruşine pe care le aducea Hardu odată. Şi au stat mult aşa, pentru că lumina nu se mai sfîrşea. I-a tulburat doar mirosul acela care* s-a lăsat statornic peste sat imediat după ceasul amiezii şi care le amintea de chiar trupurile lor, deşi venea de undeva departe, ca şi cum s-ar fi deschis uşa unei temniţe.

Cînd n-au mai putut suferi duhoarea care îi pătrundea s-au dus cu toţii în vale şi după ce au făcut copacii[1] în gheaţă, lepădîndu-şi hainele, s-au scăldat pe rînd. Au dat apoi foc la sălcii şi s-au strîns sub ele ca să se usuce. Peste apă, urla un cîine.

Căruţa lui Burac huruia molcom pe drumul jumătate- dezgheţat. Călare pe un sicriu, Burac mînca floare şi mai striga la cal din cînd în cînd. De urît.

A oprit şi s-a uitat la cer, cu ochii larg deschişi pentru prima oară în ziua aceea : se vedeau primele stele.

Pe pămînt femeile priveau bărbaţii adine în ochi. Urma o noapte lungă...

Puţin le pasă, îşi zise Burac, privind chipurile curate din mulţime. Nu le trebuie decît puţină căldură ori aşa ceva se va găsi orieînd. în ce mă priveşte, îşi duse el gîndul pînă la capăt, nu se vor supăra dacă o să am părerea mea... A vrut chiar să le-o spună dar se răzgîn- di şi trase o înjurătură. De sfinţi.

Mirosul era tot mai puternic pe măsură ce înainta dincolo, peste apă. Nu se grăbea nici acum. Din cîte ştia el, timpul nu putrezeşte... Te pomeneşti că şi ăia de sub sălcii ştiu lucrul ăsta, te pomeneşti ! Lui Hardu îi sunase ceasul şi asta era cu totul altceva.

A strîns bine hăţurile în pumn şi a început să cînte.

II

Soarele apunea departe suprapunîndu-se cu roata din faţă a bicicletei.

S-a ridicat şi a chemat calul. A luat apoi bicicleta şi şi-a văzut de drum.

Simţea încă în nări aerul sărat al amiezii care usca plopii din marginea străzii, în oraş. Suna de

unu cînd a ajuns la poarta şantierului de construcţii. A legat calul de un stîlp al gardului de sîrmă ghimpată, apoi s-a aşezat într-un loc mai ferit, la umbră, în iarba arsă, cu faţa la şantier.

Ştia de la alţii că era de ajuns să intre pe poartă ca să fie angajat. Zicea că mai stă doar cît să-şi fumeze ■ţigara.

Făcuse cîteva drumuri la oraş, la răgazuri scurte, cu treburi despre care i-a vorbit doar nevestei cu o zi înaintea tîrgului de vară. Cum lucrul părea împlinit, femeii nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să dea dreptate bărbatului. Aşa că, înainte de răsăritul soarelui, s-a sculat, a luat frîul şi s-a dus după cal în pădurea de la Răscruci.

în cîteva luni, se gîndea el, drumarii vor ajunge în sat, cel puţin ei aşa spun, şi nimeni nu ar trebui să se mire pentru că ei n-au sărbători, lucrează pe orice vreme, dorm pe apucate şi, cînd au o clipă de răgaz, se înşiră în marginea drumului şi privesc asfaltul de parcă ar fi cer răsturnat.

Avea să intre în sat odată cu drumul acela despre care mulţi din cei care îl fac nu ştiu nimic sau mare lucru, de unde vine adică, unde se duce, nu ştiu sau nu spun, iar inginerul care i-a spart urechile cu maşinuţa lui o fi ştiind ceva, dar nu părea să aibă vreme de lămuriri.. Chiar şi un orb şi-ar da însă seama că drumul va trece prin satul lor şi el n-avea de ce să nu creadă zvonurile că dincolo de sat se va deschide 'o carieră. Cînd se vor fi învăţat măhăcenii să umble desculţi pe şoseaua încinsă, el va fi învăţat multe şi uitat destule.

Se lumina de ziuă cînd a văzut caii răsfiraţi pe deal sub pădurea rară de mesteceni. Calul lui era alb şi bă- trîn. A fluierat o dată scurt şi calul s-a desprins de ierburile din care părea să crească şi s-a apropiat de el care îl aştepta cu mîna întinsă.

S-a întors acasă în galop. Cînd a intrat în curte, în gura plină de colb încolţise parcă o altă limbă.

E mai bine aşa, îşi zise, numărînd încă o dată banii pe care îi înghesuia în şerparul vechi. A luat

traista cu mîncare pe care i-o întindea nevastă-sa şi s-a urcat în şa.

Oraşul era pe malul stîng al Mureşului. Străzi înguste cu miros acru de mucegaiuri răspîndite prin mulţimea de uşi ale prăvăliilor de tot felul; mărginenii graşi cu bundă flocoasă, prinşi într-o iarnă închipuită, păreau să doarmă în faţa caşurilor albe de oaie pe care le ciupeau, din cînd în cînd, doamne ţîfnoase şi cam sfrijite, cu mersul şubred din pricina tocurilor înalte ale pantofilor ; grîul era cîntărit în palmă, boabele de porumb se întorceau una cîte una în saci. Linişte. Se cădea la învoială. Banii foşneau scurt. Fructele erau puţine în anul acela şi, de bună seamă, scumpe. în forfota tîrgului vînzătorii de ardei iute, negustorii de agrafe, oglinzi şi piepteni de os erau striviţi de mulţimea aceea adormită parcă, dar cu. gîndul la mari tranzacţii : boii erau pe nimic, la fel şi caii. Mai mult ca oricînd, tocmeala era un prilej de a mai schimba o vorbă. De unde zici că eşti ? Ce mai face al lui ? Pe-acolo s-a înscris careva ? şi multe alte întrebări.

Trebuie să fie undeva în lume un loc, îşi zicea el, de unde uitîndu-te să nu mai vezi sacii, dobitoacele, oamenii, nimic altceva decît o floare vie, veşnică, o floare care să nu se destrame odată cu tîrgul, puţin înainte de apusul soarelui.

O luă la dreapta cu gîndul la Glimeie. Dugheana lui Cain Marmor era într-o fundătură în care găseai zăpadă pînă tîrziu în primăvară. Opri calul şi îl strigă pe bătrinul negustor ascuns printre hamuri, pantofi purtaţi, cîntare de tribunale vechi, fierăstraie, opaiţe şi alte mii <de lucruri de care puţini mai aveau nevoie. A apărut de sub tejgheaua acoperită cu tot felul de semne făcute cu unghia sau cuţitul şi l-a privit lung cu ochii săi de rozătoare.

„Am venit[11], atît i-a spus.

Marmor a ales o cheie dintr-o salbă pe care o ţinea la brîu şi a deschis uşa dughenei de alături de unde a scos cu greutate o bicicletă pe care a început să o plimbe într-un cerc larg în jurul lui.

„Diamant, domnule, marcă super, o să fiţi mulţumit** a zis Cain la al zecelea cerc cînd, mort de oboseală sau numai uşor ameţit, a observat că el nu numai că nu zice nimic, dar nici măcar nu se uită la bicicletă. „Te pomeneşti că s-a răzgîndit**, îi trecu prin minte bătrînului evreu. îşi scoase batista şi începu să-şi şteargă cu mult sîrg sudoarea de pe frunte şi ceafă. De acolo de pe bandă, nu-i vedea decît fruntea arsă de soare, părul castaniu, aspru, rebel, printre urechile calului, apoi, brusc, îl văzu dintr-o parte, a întors calul cu o singură mişcare, înalt, cu cămaşă albă, cioareci, opinci, nu m-aş mira, îşi zise Marmor, ca de partea cealaltă să se vadă altfel, şi mai alb încă sau cine ştie...

„Peste un ceas ne întîlnim la pod“, i-a zis el lui Cain.

„îmi aduci jucăria asta acolo şi îţi iei banii.**

Negustorul a rămas pe bancă să-şi mai şteargă un rînd de sudoare.

Pe strada vechiturilor era linişte. In crengile salcî- mil'or atîrnau rochii şi haine bărbăteşti negre ori sure ca nişte prapuri: haine vechi ce păreau a nu se mai potrivi nimănui. Erau şase salcîmi şi trei negustorese. Grase, cu ochi iscoditori, vorbăreţe de obicei, în stare să vîndă orice şi oricui, erau tăcute de data asta, prefăcîndu-se că nu observă bărbatul ce se învîrtea în jurul costumului acela de stofă bună, „anglezească mînca-ţi-aş“ spuneau ele pe rînd cînd cineva părea interesat de stofa fină a hainei, „de-asta nu mai găseşti în prăvălii, că chiar şi domnul n-a putut pune mîna pe ea fără zdroabă". Automat, la auzul acestor vorbe,- posibilii cumpărători renunţau speriaţi, invocînd preţul din care ţigăncile erau în stare să mai lase, numai să se vadă scăpate odată de păcătosul ăla de costum care le cam purta ghinion. Te pomeneşti că ţăranul o să-l cumpere, a zis încet una din ele. Şi de ce nu, că ăştia are bani, a zis a doua, că mulţi vinde pămîntul. Păi da, ăia care ştie mersul lumii îl vinde şi îl cumpără ăilalţi. Da, şi unii aşteaptă, a adăugat cea de a vorbit prima. Ca şi noi, se învaţă omul cu

toate.

Timpul trecea şi ţăranul nu se hotăra. O fi bănuit ceva, gîndiră precupeţele. Toată lumea ştia că avocatul era închis, dar de unde ştia ţăranul că hainele acelea le purtase chiar el, domnul doctor ? Şi chiar aşa stînd lucrurile, de unde teama de a purta hainele mortului ? Uite un lucru pe care ele nu-l pricepeau.

Se pregătea să plece cînd o ţigancă care a simţit că scapă tîrgul s-a ridicat iute şi a început să ţipe ca o apucată : „Nici tu nu-l cumperi ? Da' de ce nu-l cumperi ? Ori ţi-i frică că te bagă la zdup, că şi el acolo-i, putrezi-i-ar oasele încet aşa ca lemnele în luncă de la glezne în sus, să se amestece cu stuful şi cu solzii peştilor, să se verse în mare şi să nu-l mai afle nimeni ! Dacă nu-l vînd nici azi, eu ce mă fac, ce le dau la copii de mîncare ? Ce vină am eu că el cînta cu alţii ? Copiii mei nu ştiu de politică, iar eu nici măcar nu-s frumoasă să mă duc cu bărbaţii pentru bani. Domnule dragă, cumpără hainele să le porţi cînd îi muri că dincolo n-o să te mai caute nimeni !“. Femeia ţinea calul de frîu cu destulă putere şi el nu îndrăznea să o dea la o parte.

„Auzi, femeie, mie hainele astea nu-mi vin bine şi nici n-am unde să le port. Am cumpărat totuşi năframa asta cu flori pentru nevastă-mea“ a zis el smulgînd din crengi o năframă de caşmir. Apoi, fără să audă preţul a întins banii femeii, sigur că a dat mult peste preţ. Calul a smucit uşor frîul.

Mai avea puţin de mers pînă la pod unde îl aştepta Cain cu bicicleta, dar mai înainte trebuia să vadă de angajare.

In piaţa oraşului nu mai erau decît cîţiva ţigani care mîncau pepeni la umbra măturoaielor înfipte în pămînt. în mijloc, stătea o ţigancă tînără. Părul negru înflorise ca un salcîm sub ploaia de sîmburi cu care o împroşcau lăieţii printre sughiţuri de rîs. Fata stătea nemişcată cu fruntea lipită de genunchi, cu părul lung acoperindu-i fusta de

catifea înflorată.

Se gîndea că aşa le va fi găsit cîndva Hardu. Soarele ardea bine. Moleşit de căldură, privea lumea printre gene, apărîndu-se parcă de acea prea mare lumină care topise lucrurile într-o mîzgă lăptoasă în care se putea prăbuşi şi el într-o clipă de neatenţie.

Hardu ar fi oprit, s-ar fi dat jos din căruţă şi, după ce va fi privit o clipă obrazul fetei sub claia de păr, ar fi dus-o pe umăr pînă la căruţă înainte ca lumea să fi înţeles ceva.

Hardu era un om de un fel anume şi toţi ştiau asta. Se împlineau cîţiva ani de la moartea lui. Avea o casă veche dincolo de apă, la o fugă bună de cal. După ce a rămas văduv, şi-a vîndut aproape tot pămîntul şi a cumpărat şase vaci cu lapte pe care le ducea la păscut de dimineaţa pînă seara, din primăvară pînă în toamnă. Oamenii au ajuns să ştie ceasurile de cumpănă ale zilei după Hardu, mereu în aceleaşi locuri la amiază şi la apus. Suia dealul din partea nevăzută în aşa fel încît la jumătatea zilei era în vîrful lui cu coarnele berbecului făcut căciulă înfipte în cer. Stătea acolo şi se uita „ca Hardu“, căci aşa au numit măhăcenii acea cădere pe gînduri fără o pricină anume. Nimeni nu ştia în sat cîţi ani avea Hardu cu adevărat. După moartea Anei, Hardu a început să vînture tîrgurile cu grîu de vînzare şi căutînd femei sterpe. Umbla la tîrguri tot mai îndepărtate, după fiecare tîrg avea ascunsă sub bundă în căruţă, altă ţigancă. „Mie ţigănci îmi trebuie, zicea el, învăţate cu drumul, cu fuga. Astea nu se leagă şi, ca să fiu drept, nici eu nu mă mai pot lega.“

Abia după ce a rămas singur în casa de peste apă au început măhăcenii să se întrebe mai stăruitor de unde venise Hardu printre ei. Şi-au adus aminte că l-au văzut pentru prima bară într-o duminică de după Sfînta Maria Mare. Avea două perechi de opinci : o pereche foarte vechi, cu care era încălţat şi o pereche noi, puse pe umăr. Şi-a descălţat opincile cele vechi, atît de mari că puteai culca un sugar în ele, şi s-a dus la fîntîna satului, a

scos o găleată de apă şi s-a spălat pe obraz şi pe picioare. A încălţat apoi opincile cele noi şi a rămas o clipă nemişcat, umbrind mulţimea care îl privea uimită. A scos apoi un ban de argint din şerpar şi l-a pus pe limba unui ceteraş care stătea cu gura căscată, s-a dus la Ana care rămăsese mai ferită, a prins-o de mijloc şi a început să joace. Toate astea s-au întîmplat duminică. Luni, s-a dus acasă la fată, a golit pe masă şerparul plin cu bani şi a cerut-o de nevastă. Ana a murit la naştere. Copilul a mai trăit doar cîteva zile şi s-a dus şi el. Mai mult nu ştia nimeni despre Hardu. Odată, a lipsit de acasă aproape patru săptămîni. Cel puţin aşa zicea Maria Ciulinului care, în vinerea paştilor, s-a uitat de dimineaţa pînă seara pe sub palma ţinută ştreaşină spre Podul împărătesc unde oprea de obicei Hardu caii albi de spumă, cu hamurile rupte şi cu zăbelele subţiate sub care, din loc în loc, mustea sîngele. S-a dus după ţigănci la marginea lumii, se gîndea femeia, luîndu-şi nădejdea de la năframa nouă pe care se gîndea să o poarte la înviere şi pe care Hardu se legase să i-o aducă de unde b va afla-o. Ziua de vineri a trecut cu post printre haine de sărbătoare întinse la soare odată cu bătrînii scoşi de prin unghere, gata să se risipească în lumina sfîrşitului de aprilie.

întoarcerea lui Hardu s-a întîmplat în chiar noaptea învierii. A oprit caii în faţa bisericii. Netuns, cu barba mare, Hardu stătea în picioare pe ruda cailor, cu pălăria neagră de tîrg în mîini. A aşteptat să treacă preotul şi a strigat-o pe Maria Ciulinului să-şi ia năframa. Femeia s-a smuls din roata aceea de lumini care înconjura biserica şi s-a apropiat de căruţă. Un braţ l-a întins după năframă, pe celălalt ţinînd luminarea l-a îndreptat spre obrazul lui Hardu care i s-a părut atît de bătrîn şi de hidos că nu l-a recunoscut. încălzită se pare de luminările celor din preajmă sau sătulă să stea ascunsă, fata din căruţă a dat la o parte bunda şi şi-a arătat obrazul în care măhăcenii au descoperit o asemănare înfricoşătoare cu chipul Anei. Făcîndu-şi cruci, se dădeau la o parte lăsînd

caii să treacă biciuiţi ca întru ispăşire în singurătatea de peste apă.

Nici n-a apucat sirena să sune bine de două că o mulţime de oameni pe biciclete au dat năvală pe poarta de la UPSA care se afla la doi paşi de şantier. A stat care va să zică o oră acolo fără să facă ceva. întîi să am şi eu bicicleta, îşi zise el, apoi Vom vedea. Se urcă pe cal şi se îndreptă spre podul de peste Mureş unde îl aştepta Cain.

Seara îl prindea pe drumul satului. Se vedea stînd la Glimeie, ca de atîtea ori, uitîndu-se la trei puncte negre lunecînd spre sat. Şi i-au trebuit cîţiva ani pînă cînd, ajungînd în dreptul său, să se recunoască.

I. Anotimpurile după Zenovie 5

II. **Maxim**..... 99

III. Propria persoană.....109

IV. Scrisoare acasă 120

V. In preajma ţintei care cade 126

VI. Iarba de august 137

VII. Cu soarele în faţă.....154

Apărut 1988
Format 16/54x84
Bun de tipar 3.03.988
Coli tipo 10 1/2

Tiparul executat la I. P. Galaţi sub c-da200
la
întreprinderea Poligrafică Galaţi
B-dul George Coşbuc nr. 223 A

Republica Socialistă România